

Årsredovisning
2020

Havs
och Vatten
myndigheten

Årsredovisning 2020

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930
404 39 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se
Omslagsfoto: Natalie Greppi /HaV

Innehåll

Generaldirektören har ordet	13
Om Havs- och vattenmyndigheten	14
Organisation	15
Intern styrning och kontroll	15
Lokaler för utvecklat arbetssätt	16
Miljöledning	16
Vår verksamhet	16
Instruktion och regleringsbrev	16
Ett år med Havs- och vattenmyndigheten	20
Våra verksamhetsområden	27
Kunskapsuppbyggnad	28
Miljömålsuppföljning	29
Hållbarhetsmålen inom Agenda 2030	29
Miljöövervakning	29
Övergripande arbete och strategi	29
Digitalisering av undersökningstyper	30
Full koll på våra vatten	30
Genetisk variation inom arter	31
Påverkanstryck och belastning på miljön	31
Sjöar, vattendrag och grundvatten	31
Kust och hav	32
Övervakning enligt havsmiljöförordningen	33
Fisk	33
Havs- och fiskeriprogrammet	34
Forskning och kunskapsspridning	34
Forskningsamverkan nationellt och internationellt	35
Marin pedagogik	35
FN:s tioåriga satsning på havsforskning	36
Spridning av forskningsresultat	36
Miljöinformation	36
Officiell statistik	37
Effekter och resultat av vårt arbete med kunskapsuppbyggnad	37
Havs- och vattenförvaltning	38
Havsmiljöförvaltning	39
Nationella arbetet enligt havsmiljöförordningen	39
Åtgärdsprogrammet för havsmiljön	39
Marint skräp	40
Miljöfarliga vrak	41
Vrak – olja	42
Vrak – kemiska stridsmedel	43
EU-samarbete enligt havsmiljödirektivet	43
Rapportering till EU-kommissionen	44
Havsplanering	44
Uppföljning av havsplaner och utvärdering av planeringsprocessen	44
Gränsöverskridande havsplanering	45
Helcom-VASAB:s arbetsgrupp för havsplanering	45

Esbo-samråd och internationell dialog kring havsplaner	45
Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna	
Ospar och Helcom	46
Regional samordning för havsmiljödirektivet	46
Ospar	46
Helcom	47
Vattenförvaltning	48
Nationell samverkan inom vattenförvaltningen	48
Nationella planen för omprövning av vattenkraftverk för moderna miljövillkor	49
Hållbar vattenresursförvaltning	50
Vattendirektivet inom EU	50
LIFE IP Rich Waters 2020	51
Samordning enligt badvattenförordningen	52
Miljöprovning	52
Provning av vattenverksamhet	53
Provning av miljöfarlig verksamhet	54
Provning enligt annan lagstiftning	55
Reglering inom havs- och vattenförvaltning	56
Föreskrifter inom vatten- och havsmiljöförvaltning	56
Utveckling av havsmiljöföreskrifterna	56
Tillsynsvägledning	57
Miljökvalitetsnormer för vatten och havsmiljön	57
Vattenskyddsområden	57
Enskilda avloppsanläggningar	57
Vattenverksamhet	58
Dumpning av avfall	58
Fiske och vattenbruk	58
Skydd av grundvatten	58
Övrigt vägledningsarbete	58
Regional planering för vattenförsörjning	58
Kraftigt modifierade vatten	59
Åtgärder i vattenkraften - möjlighet till mindre stränga krav	59
Intern näringsbelastning i sjöar och kustvatten	59
Miljökvalitetsnormer i Natura 2000-område	59
Klimat och översvämning	59
Åtgärdsarbete	59
Arbete mot internbelastning	59
Pilotområden mot övergödning	60
Uppföljning av olika åtgärders effekt mot övergödning	60
Särskilda satsningar mot övergödning	60
Skydd av limniska områden	61
Vägledning och stöd till länsstyrelser och kommuner	61
Strategi för skydd av värdefulla sjöar och vattendrag	61
Kalkning mot försurning	61
Nya kunskapsunderlag och nationell plan för kalkning	61
Uppföljning av det regionala åtgärdsarbetet	62
Skydd av marina områden	62
Förstärkt skydd i marina skyddade områden	63
Sälförvaltning	63

Hotade arter	63
Invasiva främmande arter	64
Grön infrastruktur i akvatiska miljöer	64
Restaurering av akvatiska miljöer	65
Limnisk restaurering	65
Marin restaurering	65
Insatser för hållbar regional utveckling	66
EU:s strategi för Östersjöregionen	68
Tre skärgårdar	68
Sveriges maritima strategi	68
Effekter och resultat av vårt arbete med havs- och vattenförvaltning	69
Fiskförvaltning	70
Framtidens fiske och vattenbruk	71
Den gemensamma fiskeripolitiken	71
Kvoter i Östersjön	71
Kvoter i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön	71
Utkastplaner	72
Tekniska regleringar	72
Regionala processer	72
Brexit	73
Den externa dimensionen	73
Fiskereglering	74
Nationell förvaltning	74
Reglering inom fiskeområdet	74
Regelförenkling inom fiskförvaltningen	76
Föreskriftsrutiner och konsekvensutredningar	76
Enklare och tydligare regler	77
Småskaligt fiske	77
Kustnära fiske	77
Vattenbruk	77
Spårbarhet	78
Översyn av fiskeregler	78
Ändrade regler om bottentrål med Seltrapanel och bottentrål med kräftrist	79
Ändrade regler om fiske med bottentrål för att skydda torsk i Skagerrak och Nordsjön	79
Reglering av ålfiske	79
Reglering av fiske och hantering av signalkräfta	79
Förvaltning av siklöja i Bottenviken 2020	80
Förvaltning av lax och öring	80
Gränsöversömmelsen med Finland om fiskefrågor i Torne älv	80
Ekosystembaserad fiskförvaltning	81
Fritidsfiske och fisketillsyn	82
Framtidens fritidsfiske och fisketurismen	82
Statistik för fritidsfisket	82
Riktade studier kring fritidsfiskets uttag och omfattning	82
Länsstyrelsernas arbete med fisketillsyn	83
Fiskets geografier och svenska fiskeregler	83
Övrigt arbete inom fritidsfiske och fisketillsyn	83

Fiskets ekonomi	83
Tillträde	85
Anpassning av fiskeflottans kapacitet	85
Fiskelicens för yrkesmässigt fiske i havet	85
Personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske	85
Fördelning av demersala fiskemöjligheter	87
Överlåtelse av demersala årliga fiskemöjligheter	87
Fisketillstånd för torskfångande redskap i västra och östra Östersjön	87
Fisketillstånd för torskfångande redskap i Västerhavet	87
Fisketillstånd för nordhavsräka	88
Fisketillstånd för havskräfta med bur	88
Fisketillstånd för snäcka med burar i Skagerrak och Kattegatt	88
Fisketillstånd för ål	88
Fördelning av pelagiska fiskemöjligheter och fiskerättigheter	88
Pelagiska systemet och överlåtelse av pelagiska fiskerättigheter	89
Utveckling av fiskerinäringen	89
Fiskerikontroll	89
Utveckling av fiskerikontroll - hur fiskerikontrollen kan förstärkas	90
Kvotförvaltning	90
Riskbaserat arbetssätt	90
IT- och verksamhetsutveckling	94
Efterlevnad	94
Sanktionshanteringen - ärendetyper	94
Särskild avgift	95
Prickar	95
Förelägganden	95
Effekter och resultat av arbetet med fiskförvaltning	97
Internationell samverkan	99
Internationella konventioner	100
Londonkonventionen och Londonprotokollet	100
Arktis	100
Antarktis	101
Konventionen om biologisk mångfald	101
Tillämpningsavtal till havsrättskonventionen (BBNJ)	101
Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder	102
Brasilien	102
Kina	102
Ryssland	103
Sydafrika	103
USA	103
Internationellt utvecklingsamarbete	103
SwAM Ocean, ett globalt program för minskad fattigdom	103
Stöd till Kosovo	105
Effekter och resultat av vårt internationella arbete	106
Myndighetens utvecklingsarbete	107
Digitalisering	108
Förutsättningar för effektiv digitalisering	109
Utvecklad styrning	109

Utbildning i digital transformation	109
Smart miljöinformation	109
Effekter av digitaliseringsinitiativ i fokus	109
Digital tillståndshantering	109
Lärande kring AI inom ramen för Tre skärgårdar	109
Program för fiskerikontroll – Fikon 2020	110
Nästa generation vatteninformation	110
Kommunikation	111
Myndighetskommunikation	112
Upplysning	112
Evenemang	113
Press och media	113
Intern kommunikation	114
Medarbetare och kompetensutveckling	115
Mål för det interna arbetet	116
Arbetsmiljö	116
Våra medarbetare	116
Kompetensförsörjning	117
Medarbetarskap och ledarskap	117
Redovisning av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet	119
Klimat 2020	120
Klimatbegränsning	120
Klimatanpassning	120
Klimatkunskap	121
Övrigt klimatrelaterat arbete	121
Regeringsuppdrag	122
Ärenden	123
Overhead	123
Intäkter från avgifter och annan verksamhet	123
Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten	124
Åtgärder och andra insatser för miljömålen	125
Ett rikt växt och djurliv	125
Giftfri miljö	126
Grundvatten av god kvalitet	126
Hav i balans samt levande kust och skärgård	127
Ingen övergödning	128
Levande sjöar och vattendrag	129
Agenda 2030	130
Finansiell redovisning	135
Verksamhetens utfall	136
Resultaträkning	136
Balansräkning	136
Anslagsredovisning	139
Tilläggsupplysningar och noter	142
Noter	144
Sammanställning över väsentliga uppgifter	154

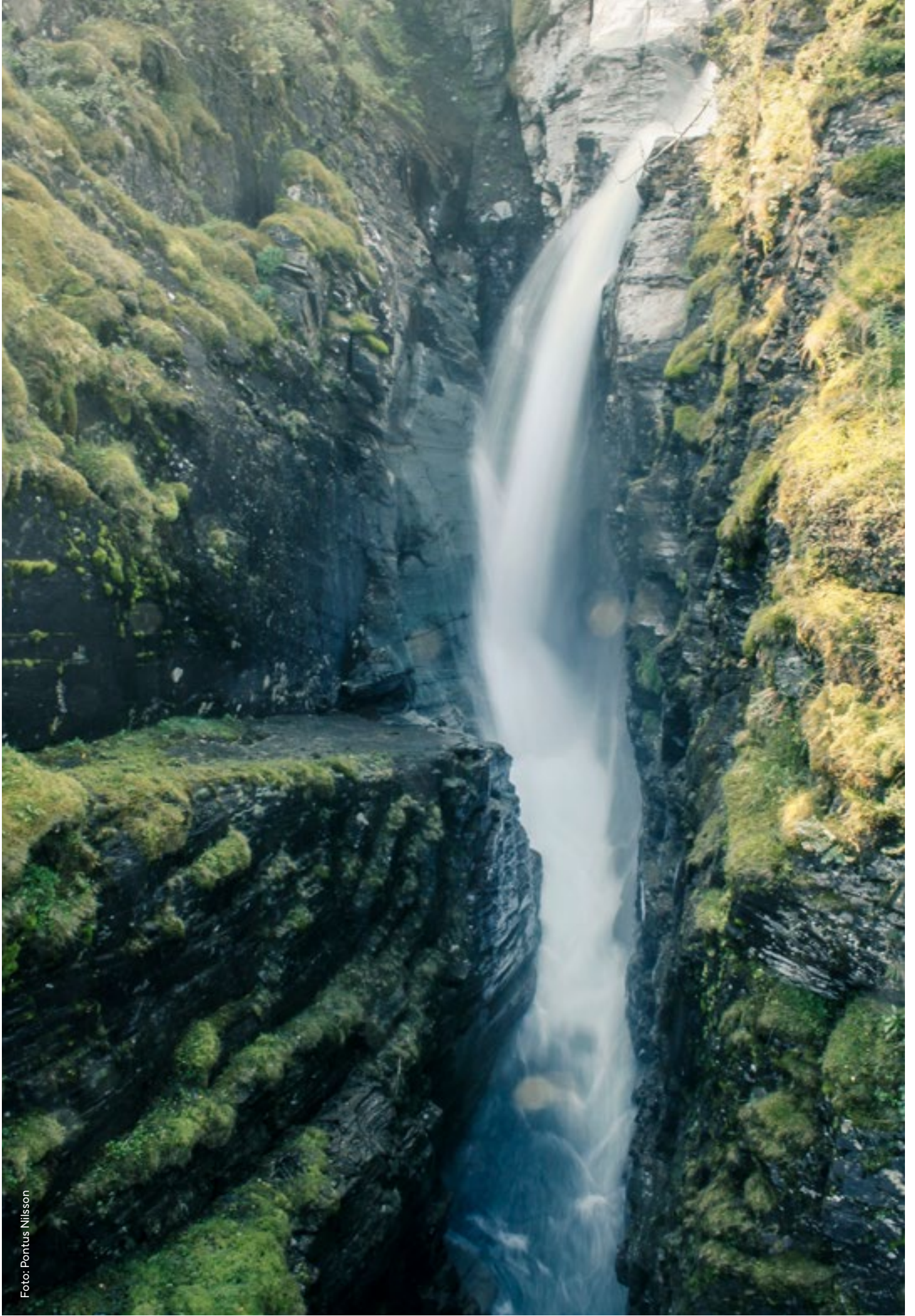

Foto: Pontus Nilsson

Generaldirektören har ordet

Den nationella politiken betonar ansvarstagande för framtiden, för Sverige och vår omvärld. I enlighet med Agenda 2030 genomför Sverige kraftfulla insatser för att nå rena hav, sjöar och vattendrag. Vi behöver komma tillrätta med övergödning, miljögifter, nedskräpning och andra hot mot Sveriges sjöar, kuster och hav och på det sättet skapa förutsättningar för en blå och biobaserad cirkulär ekonomi där fisket är en viktig del.

Vi arbetar på regeringens uppdrag

Havs- och vattenmyndigheten genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi är en nationell förvaltningsmyndighet som arbetar med bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Vi samarbetar med andra aktörer i det svenska samhället, inom EU och globalt, och hanterar omfattande budgetanslag för att genomföra den beslutade politiken.

En förvaltning där alla delar samverkar

Under året har vi tagit fram en resultatorienterad verksamhetsstrategi för 2021-2023 som tar avstamp i Agenda 2030 och en hållbar utveckling i de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna. Genom en kunskapsbaserad och koordinerad förvaltning arbetar vi från källa till hav med en ekosystemansats. Det innebär att alla de verktyg förvaltningen erbjuder, samverkar för att stärka ekosystemen och dess tjänster och att de som berörs av ekosystemet engageras i förvaltningen av fiske, hav, sjöar och vattendrag.

Vår omvärldsanalys tar avstamp i flera viktiga strategier som reglerar Sveriges åtaganden och HaV:s uppdrag. Till exempel EU:s gröna giv, EU-direktiven som rör vattenmiljö, havsmiljö, havsplanering, art- och habitat samt rättsakter kopplade till den gemensamma fiskeripolitiken. Svensk lagstiftning har implementerat EU-rätten genom bland annat miljöbalken och fiskelagen med tillhörande förordningar. Flera nationella strategier styr också vårt arbete, inte

minst livsmedelsstrategin, den maritima strategin och det klimatpolitiska ramverket.

Ny organisation för ett koordinerat arbetssätt

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett koordinerat och ekosystembaserat arbetssätt, har myndigheten anpassat sin organisation under 2020. I den nya avdelningen för Havsmiljö är fiskförvaltningen en integrerad del. Hållbart nyttjande är särskilt påtagligt i de havsplaner som lämnades till regeringen i december 2019. En ny avdelning med ansvar för fiskerikontrollen och frågor om spårbarhet av fiskeriprodukter ger förutsättningar för en utvecklad fiskerikontroll i samverkan med Kustbevakningen.

Avdelningen för vattenförvaltning fokuserar på myndighetens samordningsansvar i vattenförvaltningen och genomförandet av den nationella planen för omprövning av vattenkraften, som regeringen beslutat. Omprövningen av all svensk vattenkraft för att säkerställa moderna miljövillkor och vattenkraftens produktions- och reglerförmåga i elsystemet, berör många verksamhetsutövare och offentlig sektor, och kommer att pågå under cirka 20 år. En ny avdelning för Miljöanalys leder vårt arbete med miljöövervakning och digital hantering av myndighetens omfattande informationsmängder.

Digitalisering – en förutsättning

Vi, liksom övriga delar av det svenska samhället, har drabbats av pandemins effekter. Genom ett aktivt och proaktivt arbete med digitalisering har vi kunnat genomföra våra uppdrag, till stora delar på distans. Under året har vi också byggt om våra kontorslokaler i Göteborg så att vi, när pandemin klingar av, kan arbeta flexibelt och rättssäkert på plats.

Välkommen att läsa mer om hur vi förvaltar Sveriges fiskeresurser, vattendrag, sjöar och hav och hur vi utvecklar våra arbetssätt i samverkan, på regeringens uppdrag.

Foto: Anna Löfdahl

Jakob Granit
Generaldirektör

Foto: Maja Kristin Nylander

Om Havs- och vattenmyndigheten

HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN är en nationell förvaltningsmyndighet som genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi arbetar för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Vi verkar i samarbete med andra aktörer i samhället i Sverige, EU och globalt. Genom en kunskapsbaserad och koordinerad förvaltning arbetar vi från källa till hav med en ekosystemsansats vilket innebär att alla förvaltningsverktyg ska samverka för att stärka ekosystemen och dess tjänster och att förvaltningen aktivt ska engagera dem som berörs av ekosystemet.

Det är vårt ansvar att verka för att uppnå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och vi har ett särskilt uppföljningsansvar för målen ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, och hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndighetens arbete utgår även från målen i Agenda 2030, som har legat till grund för vår nya treåriga verksamhets-strategi 2021-2023, som beskrivs nedan.

INDIKATOR

Nya program med styrgrupper har etablerats på HaV med bred representation från myndigheten

Organisation

Under 2020 har Havs- och vattenmyndigheten genomfört en omorganisation för att stärka ett koordinerat och ekosystembaserat arbetssätt inom förvaltningen av fiske, vatten, sjöar och hav. Vi har bland annat delat avdelningen för havs- och vattenförvaltning i två delar, en för havsförvaltning och en för vattenförvaltning för att bättre svara mot regeringens uppdrag. Vi har renodlat arbetet med fiskerikontroll i en särskild avdelning och slagit samman arbetet med havsförvaltning och fiskeriförvaltning i avdelningen för havsförvaltning. En avdelning för miljöanalys leder vårt arbete med miljöövervakning. Avdelningarna för digitalisering och administration stödjer sakavdelningarna i genomförandet av uppdragen.

Intern styrning och kontroll

För att stärka vår interna styrning och kontroll, skapa en god överblick och samkoordinering av vår ekonomi, har vi samlat all anslagshantering och hanteringen av våra finansieringskällor hos ekonomienheten. Tidigare var anslagen hanterade inom olika avdelningar i organisationen, vilket inte skapade den strategiska överblick och analysförmåga som vi behövde.

Vårt ledningssystem består av en övergripande treårig verksamhetsstrategi som anger inriktning och ambitionsnivå de närmaste tre åren. Verksamhetsstrategin implementeras för åren 2021-2023 genom åtta årliga delmål för myndigheten. Delmålen omfattar både vår sakverksamhet och vårt interna arbete:

1. Levande sjöar och vattendrag
2. Hav i balans och levande kust och skärgård
3. Hav och vatten nyttjas hållbart
4. Ökad kunskap genom effektiv miljöövervakning,
5. Ökad regelefterlevnad genom utvecklad fiskerikontroll och spårbarhet
6. Ett kommunikativt ledarskap och medarbetarskap som också stärker vår attraktivitet som arbetsgivare
7. Ett utvecklat digitalt och innovativt arbetssätt genomsyrar verksamheten
8. Rättssäkra och effektiva processer och ett kompetent beslutsfattande leder till en god förvaltning

För att ytterligare förtydliga delmålen har vi tagit fram prestationer på avdelningsnivå, samt aktiviteter på enhetsnivå för att kunna uppfylla delmålen. Dessa olika målnivåer bildar vår verksamhetsplan för året.

Vid fyra kvartalsuppföljningar per år följer vi upp verksamhetsplanen på prestationsnivå, det vill säga det som avdelningarna har ansvar för enligt verksamhetsplanen. Vi följer även upp budget och vår bemanningssituation samt om det finns särskilda risker i verksamheten.

Under 2020 har vi byggt upp ett koordinerat arbetssätt mellan våra verksamhetsområden, till exempel genom gemensamma avdelningsföredragningar för att skapa samsyn i frågor som berör olika ansvarsområden. Till vår hjälp har vi även fyra

råd som bemannas av chefer inom organisationen: Anslagsråd, Digitaliseringsråd, Kommunikationsråd och Säkerhetsråd och vi arbetar konkret i projekt och program för att genomföra större uppdrag. Våra programområden är:

- › Vattenmiljö och vattenkraft
- › Ingen övergödning
- › Framtidens fiske
- › Nästa generation vatten

Lokaler för utvecklat arbetssätt

Under året har projektet "Lokaler för utvecklat arbetssätt" genomförts. I bred samverkan har alla medarbetare engagerats i arbetet med att skapa ändamåls-
enliga lokaler som tillgodoser verksamhetens och medarbetarnas behov. Inom projektet har vi kartlagt arbetsmönster, arbetssätt och behov för att så långt möjligt kunna tillhandhålla olika miljöer för arbete. Miljöer som uppmuntrar till möten och samarbeten mellan medarbetare inom och mellan olika sakverksamheter, och som samtidigt säkerställer en god fysisk arbetsmiljö. Vi kommer att arbeta i en aktivitetsbaserad miljö, som färdigställts under den pågående pandemin, och har även skalat ner vår yta och våra lokalkostnader.

Miljöledning

HaV arbetar löpande med miljöledningssystemet för högre kvalitet. Vår klimatstrategi och målbild om minskade flygresor ger resultat och de korta flygresorna minskar. Vårt digitala arbetssätt har utvecklats under året och förutsättningar har skapats för detta. Mer om indirekta miljöaspekter och arbetet som utförs på HaV finns att läsa om under rubriken åtgärder och andra insatser för miljömålen.

Vår verksamhet

Vi har delat in vår verksamhet i fem områden:

- › Kunskapsuppbyggnad
- › Havs- och vattenförvaltning
- › Fiskförvaltning
- › Internationell samverkan
- › Myndighetens utvecklingsarbete

Dessa områden är sedan nedbrutna i verksamhetsprocesser.

Verksamhetsstrukturen utgör också grunden för innehållsförteckningen i årsredovisningens resultatredovisning.

Instruktion och regleringsbrev

I tabell 1 ger vi en läsanvisning av redovisningen av uppgifterna i vår instruktion.

Tabell 2 ger läsanvisning till våra åiterrapporteringskrav.

Tabell 1. Uppgifter enligt Havs- och vattenmyndighetens instruktion

Uppgifter enligt instruktion	Läs om i kapitel/avsnitt
1§ Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.	Hela årsredovisningen
2§ Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.	Hela årsredovisningen
3§ Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.	Åtgärder för miljömålen, sid 125 Hela årsredovisningen
4§ Myndigheten ska samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.	Miljömålsuppföljning, sid 29
5§ Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt	
1. ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.	Tillsynsvägledning, sid 57
2. bevaka allmänna miljövärdningsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen.	Miljöprövning sid 52 Yttranden i tillståndsärenden, sid 53
3. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket	Miljöprövning sid 52 Yttranden i tillståndsärenden, sid 53
4. vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	Havs- och vattenförvaltning, sid 38
5. arbeta med frågor som rör havsplanering	Havsplanering, sid 44
6. ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen	Fiskerikontroll, sid 89
7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav	Konventionen om biologisk mångfald, sid 101 Reglering inom havs- och vattenförvaltning, sid 56 Reglering inom fiskförvaltning, sid 74
8. i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet inom sitt ansvarsområde	Miljöövervakning, sid 29 Miljömålsuppföljning, sid 29

Uppgifter enligt instruktion	Läs om i kapitel/avsnitt
<p>9. ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken 1</p>	<p>Miljöövervakning, sid 29</p>
<p>10. inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete</p>	<p>Forskningssamverkan internationellt och internationellt, sid 35</p>
<p>11. göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda</p>	<p>Kommunikation, sid 111 Hela årsredovisningen</p>
<p>12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården</p>	<p>Åtgärdsarbete, sid 59</p>
<p>13. följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens Jordbruksverk</p>	<p>Sälförvaltning, sid 63</p>
<p>6 § Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.</p>	<p>Reglering inom havs- och vattenförvaltning sid 56 Reglering inom fiskförvaltning, sid 74</p>
<p>7 § Myndigheten får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som myndigheten bedriver internationellt och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, en annan förordning eller ett beslut som regeringen fattat. De sammanlagda intäkterna från myndighetens hela tjänsteexport får motsvara högst fem procent av myndighetens totala förvaltningskostnader. Förordning (2013:1046).</p>	<p>Internationellt utvecklings-samarbete, sid 103</p>

Tabell 2. Återrapportering enligt regleringsbrev 2020

Återrapporteringskrav	Läs om i kapitel/avsnitt
<p>Genomförande av FN:s hållbarhetsmål</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska med utgångspunkt i ordinarie verksamhet och uppdrag integrera Agenda 2030 i en nationell kontext. Myndigheten ska även redogöra för i vilken utsträckning dess verksamhet har bidragit till genomförandet av Agenda 2030, inklusive de delmål inom mål 6 och 14 med slutdatum 2020.</p>	<p>Agenda 2030, sid 130</p>
<p>Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa effekter av de insatser som vidtagits för att säkerställa ett effektivt genomförande av regelverket för den gemensamma fiskeripolitiken, särskilt avseende införandet av en landningsskyldighet.</p>	<p>Den gemensamma fiskeripolitiken, sid 71</p>
<p>Ekosystembaserad fiskförvaltning</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska redogöra för hur myndigheten arbetar för att en ekosystembaserad fiskförvaltning ska vara en integrerad del i att uppfylla målen i havs- och vattenförvaltningen samt miljömålen.</p>	<p>Ekosystembaserad fiskförvaltning, sid 81</p>
<p>Marin Pedagogik</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa effekterna av det stärkta arbetet med utbildning för hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor, särskilt marin pedagogik. Kunskapsutbyte och samverkan med berörda aktörer, särskilt från lokal nivå, och myndigheter samt Unescos arbete inom marin pedagogik ska beaktas.</p>	<p>Marin pedagogik, sid 35</p>
<p>En sammanhållen landsbygdspolitik</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur man i samverkan med andra statliga aktörer bidragit till en sammanhållen landsbygdspolitik. Utgångspunkten för rapporteringen är Tillväxtverkets uppdrag N2018/O4123/HL. Havs- och vattenmyndigheten ska även redovisa hur myndigheten i samverkan med andra statliga aktörer bidragit till uppfyllandet av den nationella livsmedelsstrategin.</p>	<p>Insatser för hållbar regional utveckling, sid 66</p>
<p>Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för sitt arbete med ett hållbart nyttjande och en hållbar förvaltning av fiskresurserna redovisa hur myndigheten beaktat blå näringars, inklusive fiskerinäringens och vattenbrukets, förutsättningar och vilka effekter myndighetens arbete och förvaltningsbeslut har haft på fiskerinäringens utveckling. Redovisningen ska särskilt belysa utvecklingen av det småskaliga kustnära fisket.</p>	<p>Insatser för hållbar regional utveckling, sid 66</p>
<p>Innovation och hållbar blå ekonomi</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska inom ramen för sina övergripande mål samt till den nationella maritima strategin, återrapportera hur de utvecklar och främjar arbetet med innovation kopplat till hållbar blå ekonomi.</p>	<p>Insatser för hållbar regional utveckling, sid 66</p>
<p>Kostnadseffektiva regelverk</p> <p>Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa effekter av det arbete som vidtagits för att se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och förenklar för medborgare och företag. Myndigheten ska vidare rapportera de åtgärder som gjorts för att underlätta för företagen att göra rätt och minimera den administrativa bördan för företagen i linje med livsmedelsstrategins mål. Regelförenklingen ska särskilt fokuseras på småskaligt fiske, kustnära fiske och vattenbruk.</p>	<p>Vattenbruk, sid 77</p>

Foto: Eva S Andersson/HaV

Ett år med Havs- och vattenmyndigheten

Kunskapsuppbyggnad

En hållbar förvaltning av hav och vatten behöver kvalitetssäkrad och aktuell kunskap. HaV arbetar för att den samlade akvatiska övervakningen och dess miljöinformation ska uppfylla relevanta krav och vara tillgängliga, så att myndigheten och många andra aktörer kan fatta välavvägda beslut. Myndighetens information ska vara välbeskriven och lätt att hitta, lätt att förstå och använda så den kan nyttjas i så många sammanhang som möjligt. Ambitionen är att nya sätt att kombinera, analysera och visualisera miljöinformation från olika källor ska stödja utvecklade arbetssätt. Genom internationella samarbeten skapas ökad kunskap och ett ömsesidigt lärande.

Under året har myndigheten börjat arbeta utifrån en ny strategi för akvatisk övervakning. Strategin tar ett helhetsgrepp kring behovet av miljöinformation inom havs- och vattenförvaltningen. Det första steget har bestått i att identifiera rätt kunskap. Här har det gjorts en omfattande sammanställning av kunskapskrav utifrån hela bredden av nationella miljö kvalitetsmål, regionala konventioner, europeisk lagstiftning och globala hållbarhetsmål.

HaV har under året även utfört löpande miljöövervakning inom programområdena Sötvatten samt Kust och hav. När det gäller den marina övervakningen har det nya fartyget R/V Svea varit plattform för flera nationella utförare, vilket har bidragit till effektivisering och förbättrad koordinering jämfört med tidigare år när flera olika fartyg har använts för motsvarande uppdrag.

Övervakningen av fisk ger underlag till bedömning av bestånden för fiskförvaltning och till statusklassning av miljön. HaV ansvarar för att samordna Sveriges nationella datainsamlingsprogram för fisk och fiske, som styrs av EU-lagstiftning. Informationen används som underlag i EU:s gemensamma fiskeripolitik, av internationella havsforskningsrådets (ICES) och EU:s vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté för fiskerinäringen (STECF). Under året har HaV även stöttat Jordbruksverket med datainsamling i handläggningen av ansökningar inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

Utöver löpande miljöövervakning har vi även genomfört ett antal utvecklingsprojekt. Ett exempel är Nationell marin kartering som bedrivs sedan 2016. Projektet har som mål att på en övergripande nivå kartlägga de bottennära livsmiljöerna i hela Sveriges havsområde. Fortsatt utveckling sker för att uppfylla krav och behov inom områdesskydd, grön infrastruktur, havsplanering, havsmiljödirektivet och art- och habitatdirektivet. I samarbete med SGU samlar vi komponenter för nationell habitatmodellering i en analysmiljö, för en sammanhållen marin kartering.

Ett annat exempel är en satsning på en sammanhållen och heltäckande övervakning av sjukdomar hos vilt levande fisk, kräft- och blötdjur genom ett uppdrag till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) att genomföra ett övervakningsprogram. HaV har även fortsatt arbetet med att anpassa dagens övervakning av akvatiska miljöer till kraven i vattenförvaltningsförordningen utifrån handlingsplanen "Full koll på våra vatten!"

Ytterligare ett exempel är en omfattande kartläggning av fysisk påverkan på den svenska kusten. Både infrastruktur som hamnar och pirar och när vi muddrar och deponerar muddermassor, påverkar på olika sätt den fysiska livsmiljön i kusten.

Under hösten 2020 har HaV rapporterat övervakningsprogram till EU enligt havsmiljöförordningen. Övervakningen ligger till grund för den inledande bedömningen som ska beslutas 2024. Data ska ge underlag för miljö kvalitetsnormer enligt våra föreskrifter och ge underlag för att kunna följa upp åtgärder i aktuellt åtgärdsprogram för havsmiljöförordningen.

En viktig förutsättning för kunskapsuppbyggnad är välförvaltd miljöinformation. HaV arbetar strukturerat för att informationsmängderna ska vara väl beskrivna och lätta att förstå samt tillgängliga så snabbt som möjligt. Informationen ska tillhandahållas avgiftsfritt med villkor som uppmuntrar till vidareutnyttjande och

den ska ha en tydlig förvaltning. Informationen ska dessutom baseras på etablerade standarder, vara lätt att använda för sambearbetning, analys och visualisering samt bevaras för framtida återanvändning. Dessa ambitioner är i linje med EU:s direktiv Inspire och PSI (Public Sector Information) och utgör även grunden för myndighetens nya program Nästa Generation Vatteninformation. Inom programmet koordineras de digitaliseringsprojekt som syftar till att öka tillgången till data och vatteninformation inom svensk havs- och vattenförvaltning samt förmågan till nyskapande analyser och visualisering. HaV har under året påbörjat införandet av en central metadatokatalog som synliggör myndighetens informationsmängder. Den förvaltas av myndighetens bibliotek, tillsammans andra databaser som ger tillgång till information och kunskap.

Den miljöinformation som finns inom havs- och vattenområdet är omfattande och ansvaret för att beställa, förvalta och tillgängliggöra denna information är fördelat på många olika myndigheter. HaV har ett ansvar att vara pådrivande, stödande och samlade. Det tolkar vi som ett ansvar att sörja för att den miljöinformation som krävs för att bevara, restaurera och hållbart nyttja sjöar, vattendrag och hav görs tillgänglig och kommer till nytta. För att lyckas med detta samarbetar HaV med ett stort antal myndigheter på miljöinformationsområdet, exempelvis inom nationell Geodatasamverkan och Smart miljöinformation.

HaV ansvarar för uppföljning av miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, och Hav i balans samt levande kust och skärgård. I mars 2020 redovisade vi den årliga uppföljningen av målen och uppdaterade de 15 indikatorerna på webbplatsen Sveriges miljömål. Uppföljningen bidrar med underlag till regeringskansliets arbete med budgetpropositionen, utgiftsområde 20.

Havs- och vattenförvaltning

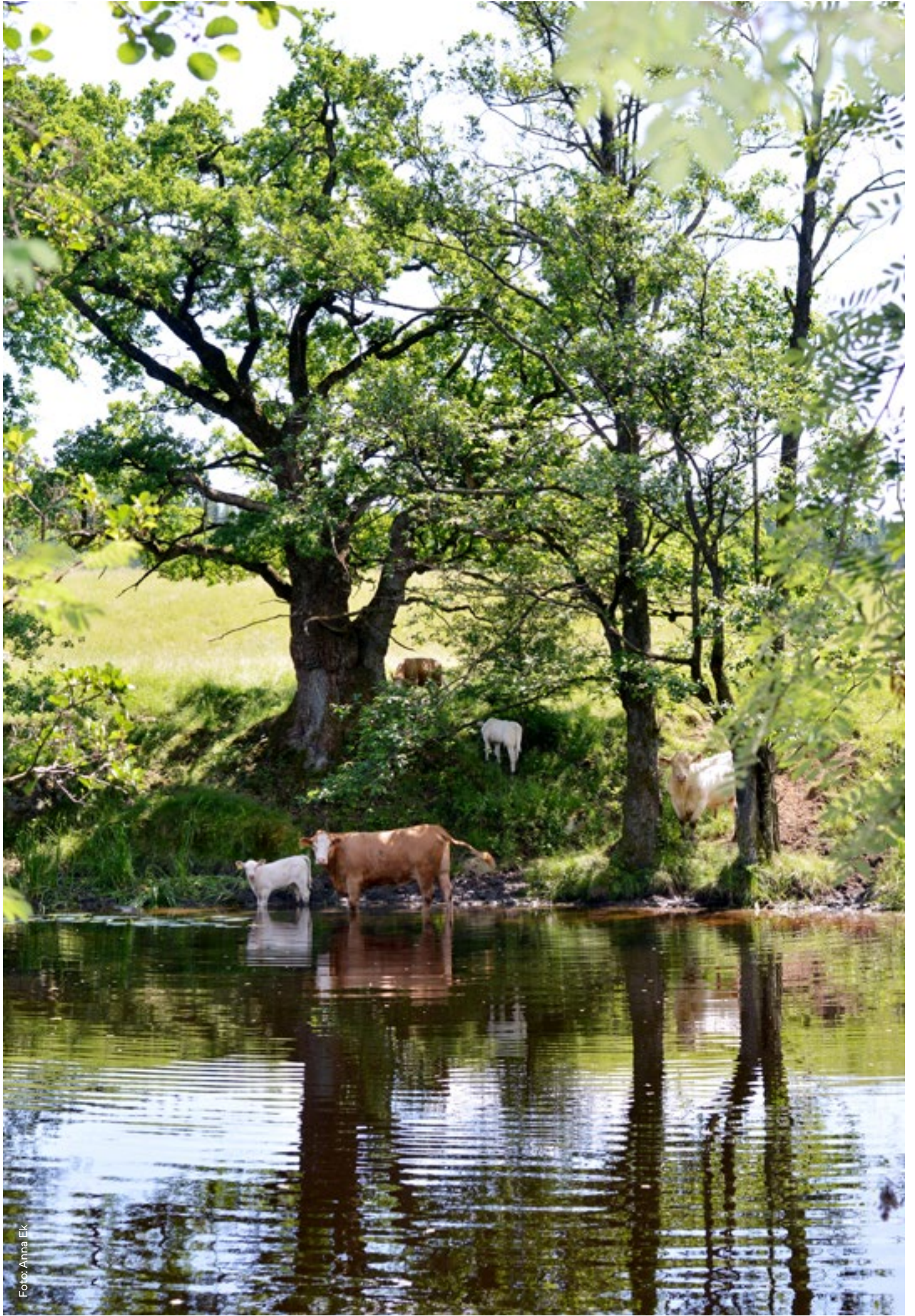
Avdelningen för Havs- och vattenförvaltning förvaltar rinnande vatten, sjöar, kustvatten och hav. Vi arbetar sammanhållet med Sveriges vattenmiljöer, från källa till hav. Vatten är en förutsättning för många ekosystemtjänster, som många olika samhällssektorer är beroende av. Samhällets utveckling ställer krav på tillgång till vatten av god kvalitet och tillräcklig kvantitet. Vi arbetar därför för att uppnå och bibehålla miljö kvalitetsnormerna i alla vattenförekomster.

Under 2020 påbörjades arbetet med att genomföra en nationell plan för omprövning av vattenkraften som regeringen beslutat. Under året har vi utvecklat samverkan med alla berörda aktörer och tagit fram en vägledning för de samverkansprocesser som ska genomföras i varje avrinningsområde. Vi utvecklar vägledningar för miljöanpassning av vattenkraften, men också inom vattenförvaltningen eftersom miljö kvalitetsnormerna kommer vara en utgångspunkt för prövningarna.

Arbetet utgår från ett helhetsperspektiv som visar hur vattenresurser, energi och klimat är sammanlänkade. Vi ser att vattenkraften, som står för en stor del av Sveriges elproduktion, behöver ha moderna miljö villkor, samtidigt som samhället behöver vattenkraftens reglerförmåga. Vi behöver även vattenkraft i en framtida energislagsmix, i enlighet med den politiska energiöverenskommelsen från 2016. Dessutom behöver viktiga kulturmiljöer bevaras samtidigt som vattenmiljöerna restaureras.

Vi har också arbetat vidare med frågan om förvaltning av vattenresurser i ett förändrat klimat. De senaste årens vattenbrist i stora delar av Sverige aktualiserar vikten av förebyggande åtgärder och vägledningar för att skydda dricksvattenförsörjningen och andra nödvändiga ekosystemtjänster inom vattenförvaltningen. Vattenförvaltning innebär också nationella prioriteringar och avvägningar i dialog och samverkan mellan flera nationella myndigheter, vattenmyndigheterna, länsstyrelser, kommuner och andra intressenter.

Vår svenska havspolitik utgår från att haven är en oundgänglig resurs för människan och samhället. Samtidigt har Sverige en utmaning med att nå miljö kvalitetsnormerna i marina miljöer. Under året har vi reviderat åtgärdsprogrammet för

havsmiljön. Genom samråd till sista april 2021 kan myndigheter och intressenter lämna synpunkter på föreslagen till åtgärder.

Effekterna av övergödningen är fortsatt tydliga och omfattande. Ytterligare internationellt samarbete krävs för att minska påverkan på havet. Under 2020 initierade HaV ett projekt för att utvärdera det internationella samarbetet inom övergödning. I projektet utvärderas också förutsättningar för ett handelssystem för övergödning och om det kan vara ett komplement till befintliga styrmedel.

Det lokala åtgärdsarbetet behöver utvecklas liksom arbetet med att minska internbelastningen av främst fosfor i sjöar, kustområden och hav. Under 2020 har HaV tagit fram och remitterat en vägledning mot internbelastning. Många av havens miljöhot har sitt ursprung på land och behöver åtgärdas vid källan. Utöver åtgärder mot övergödning omfattar havspolitikerna en rad åtgärder för att uppnå rena hav. Till exempel att restaurera och skydda havsmiljön och att minimera påverkan av miljöfarliga ämnen i havet. När det gäller det marina områdesskyddet är det areella målet uppnått. Det marina områdesskyddet behöver dock bli bättre och starkare när det gäller ekologisk representativitet, konnektivitet och funktionalitet.

Havsplaneringsprocessen, som startade för sex år sedan, har skapat goda möjligheter till samsyn för hur vi ska prioritera och använda havet hållbart i framtiden. Under året har vi stöttat regeringen, som ska ta ställning till och besluta om förslaget till havsplaner under våren 2021. Havsplaneringen kopplar till EU:s strategi för blå tillväxt, som ska bidra till långsiktigt hållbar tillväxt i den maritima sektorn. Blå tillväxt relaterar i sin tur till andra strategier: Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla, den nationella innovationsstrategin och miljöteknikstrategin.

På regional nivå är liknande mål uttryckta i strategier antagna inom OsloPariskonventionen (Ospar) för Västerhavet och Helsingforskonventionen (Helcom) för Östersjön. Vi har också startat en utvärdering av den nuvarande strategin för utveckling av de maritima näringarna, för att, inom ramen för de globala målen (Agenda 2030), bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

Fiskförvaltning

En central del av HaVs arbete med fiskförvaltning är genomförandet av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Myndigheten stöder regeringskansliet i förhandlingsarbetet och svarar för en stor del av det nationella genomförandet. Under året har vi bland annat bidragit till svenska ståndpunkter i förhandlingar och regionala processer, utkastplaner under landningskyldigheten, fleråriga planer för förvaltning av bestånd och tekniska regleringar och fiskepartnerskapsavtal.

Vid ministerrådet för jordbruk och fiske i oktober fattades beslut om kvoter för Östersjön. Kvoterna sattes i enlighet med målen för maximal hållbar avkastning, försiktighetsansatsen och fleråriga planer. Beslutet innebar bland annat att kvoten sänktes för sill i centrala Östersjön och sill i västra Östersjön. Bifångstkvoten för den östra torsken reducerades avsevärt. Lekstängningar för att skydda torsken kvarstod från 2020, men ändrades utifrån kunskapsunderlag om torskens lekområde.

Vid ministerrådet för jordbruk och fiske i december fattades beslut om fiskekvoter i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. De flesta kvoter sattes på preliminära nivåer eftersom Brexitförhandlingar fortfarande pågick och de flesta fisk- och skalldjursbestånd i Nordsjöområdet är delade med Storbritannien och med Norge. För EU-interna bestånd som havskräfta i Skagerrak och Kattegatt och torsk i Kattegatt fastställdes slutliga kvoter för 2021. Ministerrådet fattade slutliga beslut om nio av nio bestånd i linje med vetenskaplig rådgivning för MSY, för 9 av 14 bestånd beslut i linje med rådgivning enligt försiktighetsansatsen. Dessutom fattades beslut om fortsatt begränsning i fiskeperiod för ål.

Förhandlingar rörande Nordostatlanten, såväl med externa parter som inom EU, har kraftigt påverkats av att EU och Storbritannien förhandlat om ett framtida

handels- och samarbetsavtal, vilket parterna slutligen enades om den 24 december 2020. HaV har bidragit med underlag under förhandlingens gång och har även analyserat effekter av handels- och samarbetsavtalet för svenskt fiske och för den gemensamma fiskeripolitiken.

I det regionala samarbetet inom den gemensamma fiskeripolitiken, har HaV:s bidrag resulterat i en gemensam rekommendation till utkastplaner för Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Under 2020 har HaV även tagit fram underlag till två gemensamma rekommendationer till den nya tekniska förordningen, bland annat för hummerregler på EU-nivå och definitioner för riktade fisken.

HaVs arbete i det regionala Baltfish-samarbetet i Östersjöregionen bidrog till en gemensam rekommendation till utkastplan för lax i Östersjön.

I de regionala samarbetena framgår att skyldigheten att landa alla fångster av kvoterade arter inte efterlevs. Kontrollexpertgrupperna vill därför införa regionala pilotförsök med kamerabevakning.

Hösten 2019 initierade HaV och Jordbruksverket projektet Framtidens fiske och vattenbruk med målet att ta fram en gemensam strategi och tre sektorsspecifika handlingsplaner för hållbart fiske och vattenbruk. Arbetet har fortsatt under 2020, nu i form av ett gemensamt regeringsuppdrag till de båda myndigheterna som tydliggör den politiska ambitionen på området. Under 2020 har myndigheterna tagit fram ett färdigt utkast till strategi som slår fast en väg framåt för fiskets och vattenbrukets utveckling i Sverige. Strategin kommer att styra Jordbruksverkets och HaVs arbete med koordinerad förvaltning och stödja ett samordnat agerande hos fiskets och vattenbrukets intressenter. En bred dialog med berörda intressenter har varit en central del i arbetet under året.

Under året har HaV tillsammans med Danmark och Tyskland fortsatt arbetet med att ta fram en gemensam rekommendation om fiskereglering i de marina skyddade områdena Fladen, Lilla Middelgrund, Stora Middelgrund och Röde bank samt Morups bank i Kattegatt.

HaV har också utvecklat arbetssättet för fiskereglering i skyddade områden genom samordning havsområdesvis för Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. I samverkan med länsstyrelser och genom samråd med fiske- och miljöorganisationer har vi tagit fram förslag till fiskereglering för att nå bevarandemålen. Vi har begärt att få regeringens uppdrag att utarbeta gemensamma rekommendationer om bevarandeåtgärder i marina skyddade områden i Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet, i dialog med andra berörda EU-medlemsstater.

HaV har under året fortsatt arbetet med fem regionala beredningsgrupper inom den nationella fiskförvaltningen. Grupperna är indelade efter vattenområden och samlar myndighetsaktörer inom fiskförvaltning för regionala förvaltningsområden. Målet för grupperna är att successivt gå mot en mer adaptiv, transparent och ekosystembaserad fiskförvaltning.

Utvecklingen av det digitala spårbarhetssystemet har fortsatt under 2020. Ett av målen har varit att underlätta företagets rapportering. Under året omarbetades bland annat e-tjänsten för spårbarhetsrapportering – som främst riktar sig till mindre företag – för att på ett mer flexibelt sätt stödja olika former av inköp och försäljning. För att minska bördan av rapporteringen för såväl HaV som aktörer som inte har affärssystem, påbörjade HaV dessutom utvecklingen av en e-tjänst för självregistrering av avräkningsnotor.

Följsamheten mot rapporteringskravet inom spårbarhet har varit låg under året. Det gäller särskilt de som enbart avser att använda e-tjänst för sin rapportering, där endast 47 procent kommit igång. De flesta av företagen som är anslutna via en bastjänst, det vill säga en dator-till-dator lösning, har börjat rapportera under året. Covid19-situationen har i en del fall inneburit förseningar.

Med anledning av utbrottet av covid-19 har HaV under året beslutat om tillfälliga lättnader för de företag som rapporterar spårbarhetsuppgifter. Lättnaderna tar hänsyn till försvårade ekonomiska förutsättningar för företagen, minskade personalresurser och tillfälliga sjukdomsbortfall.

Under 2020 har HaV redovisat ett regeringsuppdrag där systemet med individuella fiskemöjligheter utvärderats. HaV bedömer att överlåtbara, fleråriga fiskerättigheter bör införas i det demersala fisket. Rätt utformat, och i kombination med verktyg som redskapsreglering och kontroll, bedömer HaV att ett flerårigt demersalt system kan bidra till ett enklare och mer transparent regelverk, ökad möjlighet till mer lönsamt fiske och bättre förutsättningar att kunna anpassa fiskemöjligheter. Genom ett enklare och mer lättbegripligt regelverk skapas bättre förutsättningar för att anpassa systemet till övriga verktyg i den ekosystembaserade förvaltningen.

Under året har HaV också, tillsammans med Kustbevakningen och på regeringens uppdrag, utrett och tagit fram förslag till hur fiskerikontrollen kan förstärkas. Uppdraget rapporterades under hösten och omfattar, för HaV:s ansvarsområde, 35 åtgärdsförslag som förbättrar och effektiviserar fiskerikontrollen. I samband med regeringsuppdraget utförde HaV en grundlig kartläggning och utvärdering av fiskerikontrollens alla delar. Utredningen genomfördes i dialog med övriga berörda myndigheter

An aerial photograph of a forest, heavily overlaid with a semi-transparent blue color. The text 'Våra verksamhetsområden' is written in white, bold font, positioned in the lower-left quadrant. A short orange horizontal line precedes the text.

Våra verksamhetsområden

Foto: Anna Vikar

Kunskapsuppbyggnad

Havs- och vattenmyndigheten har i uppdrag att förse myndigheten och samhället i övrigt med uppdaterad och kvalitetssäkrad kunskap om tillståndet i miljön och effekterna av myndighetens arbete. Analyser, utredningar och kunskaps-sammanställningar publiceras löpande på HaV:s hemsida. Vi gör behovsbaserade forskningsutlysningar tillsammans med Naturvårdsverket och vi samverkar med nationella och internationella forskningsfinansiärer för att stimulera samfinansiering av forskningsprogram. Vi arbetar med miljöövervakning och datainsamling som stöd för förvaltningen av vatten-, havs-, och fiskeresurserna. Vi ser till att de data vi beställer är tillgängliga och kommer till nytta, inte bara i myndighetens arbete utan också för samhället i övrigt. Varje år följer vi upp de tre miljö kvalitetsmål som myndigheten ansvarar för, och vi bidrar med underlag till uppföljningen av övriga mål.

Miljömålsuppföljning

HaV ansvarar för uppföljning av tre av Sveriges 16 miljö kvalitetsmål:

- › ingen övergödning
- › levande sjöar och vattendrag
- › hav i balans samt levande kust och skärgård

I mars 2020 redovisade vi den årliga uppföljningen av de tre miljö kvalitetsmål som myndigheten ansvarar för och uppdaterade de 15 indikatorerna på webbplatsen Sveriges miljömål. Under hösten inleddes arbetet med den årliga uppföljningen av miljömålen 2021. Uppföljningen bidrar med underlag till regeringskansliets arbete med budgetpropositionen, utgiftsområde 20.

Mer om vårt miljömålsarbete finns under avsnittet "Åtgärder och andra insatser för miljömålen".

Hållbarhetsmålen inom Agenda 2030

Det är främst hållbarhetsmål 6, Rent vatten och sanitet, och hållbarhetsmål 14, Hav och marina resurser, som berör HaV:s förvaltningsområden. Vi rapporterade underlag för fyra indikatorer till mål 6 och en indikator för mål 14 till de ansvariga FN-organen:

- › Food and Agriculture Organisation (FAO)
- › UN Environment Programme (UNEP) och
- › UN Economic Commission for Europe (UNECE)

Miljöövervakning

Den statligt finansierade övervakningen av den akvatiska miljön visar miljö tillstånd och förändringar i Sverige. Nationell och regional akvatisk miljö övervakning samordnas så att kvalitetssäkrad data samlas in och görs tillgänglig. Stor vikt lades under året på utveckling av övervakning för vatten- och havsförvaltningens behov, inklusive biologisk mångfald enligt art- och habitatdirektivet. Förbättrade metoder för dataförvaltning och visualisering av tillstånd och trender har tagits fram.

Insatserna har lett till en förbättrad och utökad insamling av data samt bidragit till utveckling av ett mer långsiktigt program för övervakning av biologisk mångfald och fysisk störning. Förvaltningen av grundvatten, sjöar, vattendrag, kuster, hav och fiskbestånd har genom löpande program fått ett mer uppdaterat och pålitligt kunskapsunderlag till sina klassificeringar, bedömningar samt beslut om eventuella åtgärder.

Övergripande arbete och strategi

Strategi för övervakning av akvatisk miljö

HaV arbetar med en strategi för akvatisk övervakning, definierat som "systematiskt genomförda undersökningar av miljö tillståndet, belastningar på miljön och dess effekter, både i miljöer som är relativt opåverkade och på platser där mänsklig påverkan är tydlig". Målet med strategiarbetet är att genom effektiv samverkan med kompetenta utförare, strategiska överenskommelser och sammanhållna uppdrag skapa framtidens akvatiska övervakning för en ekosystembaserad förvaltning från källa till hav.

Ett projekt för att införa strategins första steg genomfördes under 2020:

- › identifiera rätt kunskap
- › aktörs- och ansvarskartläggning
- › samordnad, anpassningsbar och riskbaserad övervakning

Arbetet har lett till att en metod för insamling av informationen har utarbetats och testats.

Kvalitetssäkring av akvatisk miljöövervakning

För att säkra kvaliteten av den akvatiska miljöövervakningen genomfördes ett projekt under 2020. Projektet har formulerat förslag till:

- › generella kvalitetskrav
- › specifika kvalitetsmått och
- › kvalitetskrav för olika fysikaliska, kemiska och biologiska undersökningar
- › precisering av behov för att kvalitetssäkra den statligt finansierade nationella och regionala miljöövervakningen
- › vägledning av annan övervakning av vattenkvalitet (såsom kommunal råvattenkontroll, verksamhetsutövers enskilda eller samordnade recipientkontroll, med mera)

Arbetet har resulterat i en grund till justerade och tydligare preciserade kvalitetskrav i miljöövervakningens metodhandledningar, de så kallade undersökningstyperna, vilket leder till att data som samlas in blir mer användbara för förvaltningen av den akvatiska miljön.

Digitalisering av undersökningstyper

Under året startade en behovsutredning, förstudie och projektplanering för att utveckla arbetet med undersökningstyper mot en digitalisering. Ett mål är att minska den manuella hanteringen av olika steg i processen, till exempel versionshanteringen.

Full koll på våra vatten

Arbetet med att anpassa dagens övervakning av akvatiska miljöer till kraven i vattenförvaltningsförordningen, utifrån handlingsplanen "Full koll på våra vatten!" har fortsatt. Målet är en övervakning som tydligare utgår ifrån lagkrav och samhällsnytta samt är riskbaserad, och som därmed samlar in de data som är viktigast för förvaltningen. Genom detta arbetssätt samordnas arbetet med övervakningen mellan vattenmyndigheterna, SGU, Naturvårdsverket, länsstyrelserna och HaV i kontrollerande, operativ och undersökande övervakning. Resultatet är ökad tillförlitlighet i bedömning av miljötillståndet i form av långsiktiga förändringar och statusklassning. Vi får bättre underbyggda underlag och ökad rättssäkerhet i vattenförvaltningen, kostnadseffektivt åtgärdsarbete och i förlängningen förbättrade ekosystemtjänster och ökade möjligheter att uppfylla de svenska miljömålen. Arbetet stärktes dessutom genom regeringsuppdrag om metod för uppföljning av miljötillståndet i vattenförekomster samt arbete inom myndighetens program Vattenmiljö och vattenkraft. För att stödja länsstyrelsernas arbete inom vattenförvaltningen utlystes medel från det förstärkta miljöövervakningsanslaget. Insatsen bidrog till:

- › insamling, kvalitetssäkring och leverans av data till nationell datavärd
- › underlag för typning av sjöar, övervakning av främmande arter samt
- › övervakning för verifiering av riskbedömning enligt vattenförvaltningsförordningen

Genetisk variation inom arter

En helt ny övervakning gällande biologisk mångfald har startats i samarbete med Naturvårdsverket. Vi övervakar nu genetisk mångfald inom arter och populationer med syfte att dessa arter såväl som hela ekosystem förvaltas väl. Om den genetiska mångfalden är låg, tål dessa arter inte förändringar i miljön eller uttag exempelvis i form av fiske och riskerar att dö ut. Fyra arter som myndigheten sett som extra viktiga, nämligen torsk, sill, lax och ålgräs fungerar som modell för att ta fram övervakning på större skala. Utvecklingen är i linje med etappmålet "Kunskap om genetisk mångfald" i det svenska miljömålssystemet, och bidrar till bättre kunskap om ekosystemens motståndskraft vid exempelvis klimatförändringar.

Påverkanstryck och belastning på miljön

HaV har tillsammans med Naturvårdsverket ramavtal med konsortiet Svenska MiljöEmissionsData (SMED) som består av de fyra organisationerna IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Statistiska centralbyrån, Sveriges lantbruksuniversitet och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. SMED har på vårt uppdrag sammanställt och beräknat 2019 års utsläpp av näringsämnen och metaller till Östersjön och Västerhavet.

Belastningen baseras på utsläppsdata från verksamhetsutövarnas årliga miljörapporter i Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP) för punktkällor, och övervakningsdata från flodmynningsprogrammet för diffusa källor. SMED har inom uppdraget granskat data som rapporterats till SMP under 2020 och därmed höjt kvaliteten på utsläppsdata.

På HaV:s uppdrag har SMED påbörjat förberedelser för beräkning och redovisning av vattenburna föroreningar från naturlig och mänsklig belastning fördelat på källa till Östersjön och Västerhavet 2021. Beräkningarna är underlag till Helsingforskommissionens (Helcoms) åttonde periodiska rapportering, "Pollution Load Compilation" (PLC 8), som slutförs 2022. Flera utvecklingsprojekt, bland annat beräkning av belastning via dagvatten, har beställts för att öka tillförlitligheten i belastningsberäkningarna. Nämnas kan även en förstudie om utveckling av dumpnings- och muddringsärenden för att förenkla rapporteringen för verksamhetsutövarna och länsstyrelserna. Utsläpps- och belastningsberäkningar används för uppföljning av näringsbelastning till havet, för uppföljning av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning och för exempelvis statusbedömningar inom vatten- och havsmiljöförvaltningen.

Sjöar, vattendrag och grundvatten

Programområde Sötvatten består till stor del av löpande delprogram för att spåra trender och diffus påverkan, där samtliga undersökningar är beställda av HaV. Under året har biologisk och kemisk provtagning genomförts i 108 sjöar, 70 vattendrag, 47 flodmynningar och 80 trendstationer i grundvatten. Provtagning görs 1-12 gånger per station och år beroende på syftet. En yttäckande övervakning av sjöar och grundvatten utfördes också under året, främst för att följa påverkan på vattenkemin i form av försurning, övergödning och brunifiering. Vissa miljögifter följs också av den yttäckande övervakningen. HaV finansierade provtagning från helikopter av 80 slumpvis utvalda sjöar och några länsstyrelser lade sammanlagt till 217 stationer. Den yttäckande övervakningen av grundvatten utökades från 80 till 100 stationer under 2020 för att bättre möta kraven på övervakning från EU:s vattendirektiv.

Det löpande nationella delprogrammet Stormusslor är nära samordnat med det regionala delprogrammet för flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla, två fridlysta arter som är "starkt hotade" enligt den så kallade Rödlistan hos Artdatabanken på SLU. SLU:s institution för vatten och miljödata är värd för stormusseldata. Det innebär att alla biologiska miljöövervakningsdata utom fisk finns hos samma datavärd. Det underlättar koordinerad kvalitetskontroll och gör det enklare att använda data.

Undersökningstypen för makrofyter har uppdaterats och använts på prov av några länsstyrelser. Även undersökningstypen för djurplankton har genomgått en genomgripande revision som bör leda till effektivare arbete, ökad datakvalitet, samt förbättrad jämförbarhet mellan olika utförare, när den slutförs 2021.

Delprogrammet Stora sjöarna, som utförs av vattenvårdsförbunden för Väneren, Vättern och Mälaren, har på HaV:s uppdrag utvärderat sina övervakningsprogram för miljögifter under året för att bättre möta kraven på övervakning från ramdirektivet för vatten och från miljökvalitetsmålen. Eftersom Sverige har många sjöar och vattendrag behöver dessa grupperas för att säkerställa att vi med begränsade resurser bättre kan uppfylla kravet att kontroll och övervakning ska omfatta alla typer av vatten och motsvara kraven inom ramdirektivet för vatten. Under året har vi fortsatt finansierat arbetet med att ta fram en gruppering och förslag på kontrollerande övervakningsprogram för Sveriges fem vattendistrikt. Fokus har legat på utformning av program i form av metodik för val av stationer, val av kvalitetsfaktorer och val av provtagningsfrekvens. Metodiken har även testats i fält i pilotområde.

Vårt program för integrerad uppföljning av kalkningseffekter (IKEU-programmet) arbetar med övervakning, forskning, vägledning och kommunikation, och ger både återkoppling till kalkningsverksamheten och data till vattenförvaltningen. Utförarna vid SLU och Stockholms universitet har bidragit med rådgivning till HaV:s kalkningsverksamhet och NV:s miljömålsuppföljning av Bara naturlig försurning.

Kust och hav

Miljöövervakningens programområde Kust och hav omfattar flera delprogram och har under de senaste åren utökats med övervakning av buller, skräp, främmande arter, fysisk påverkan, tumlare, vattnets optiska egenskaper samt hälso- och sjukdomsövervakning av marina däggdjur.

Miljöövervakningen i kustvatten och utsjöområden beställs av HaV och ger dataunderlag för att följa upp flera miljökvalitetsmål. Den ger också underlag till statusklassning och tillståndsbedömning, och bidrar till viss uppföljning av storskaliga åtgärder. HaV, Naturvårdsverket och länsstyrelserna samt andra relevanta myndigheter har under året deltagit i nationell och internationell samordning och rapportering av miljöövervakningsprogram och miljöinformation inom FN, EU, Helcom och Ospar.

Under året har arbetet för att utveckla metoder för fjärranalys fortsatt och övervakning av geléplankton (maneter som kan ha en mycket stor effekt på ekosystemets funktion) har införts i den löpande övervakningen av djurplankton. Inom delprogrammet Vegetationsklädda botten har miljöövervakningen övergått till nya mer specifika undersökningstyper för hårdbottenvegetation, sedimentbottenvegetation och ålgräs i delvis uppdaterade program.

För sedimentlevande makrofauna har programmen för nationell och regional miljöövervakning samordnats ytterligare för att effektivisera och säkra datas jämförbarhet.

Inom delprogrammet Säl och havsörn har vi uppdragit åt Naturhistoriska riksmuseet (NRM) att tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) utveckla nya övervakningsmetoder med DNA-analyser och viltkameror för säkrare uppskattning av bestånden av gråsäl, knobbsäl och vikarsäl. Parallellt uppdateras övervakningsprogram för att utvärdera effekterna på sälbestånd och fiskesamhället vid licensjakt på gråsäl i Östersjön.

Den övervakningen av tumlare har under året utökats med en internationellt samordnad flyginventering av Bälthavspopulationen i Kattegatt och Öresund.

NRM och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) utvecklar på vårt uppdrag hälso- och sjukdomsövervakning av marina däggdjur med art- och habitatdirektivets behov i fokus. Metoden kombinerar satellitdata, flyg- och drönarbilder och biologisk fältinventering för att kunna skapa både storskalig täckning och tillräckligt hög biologisk upplösning. Metoden har potential att kunna bidra till

havsmiljödirektivets krav på övervakningsdata i grunda områden.

Övervakning enligt havsmiljöförordningen

Övervakning av makroskräp på stränder och havsbotten samt av kontinuerligt och impulsivt undervattensbuller har fortsatt, enligt kraven från havsmiljöförordningen. Utveckling av mikroskräpsövervakning drivs av Naturvårdsverket i samverkan med HaV.

Under året har frågor kring ägande och spridning av data som genereras genom ljudupptagning till stor del blivit besvarade i samverkan med Försvarsmakten och utförare. Övervakningen av kontinuerligt undervattensbuller utvecklas genom EU Interreg-projektet Joint Monitoring Programme for Ambient Noise North Sea (JOMOPANS). Resultaten hittills visar att ett gemensamt övervakningsprogram för undervattensbuller i Nordsjön ger underlag för att fastställa bullrets bidrag till miljöstatusen. Verktyget är också tänkt att användas för bedömningar av såväl Östersjöns status som god miljöstatus (GES) för havsmiljödirektivet.

Övervakningsprogrammet för marina främmande arter har under 2020 utökats avseende provtagningsdesignen till återkommande provtagning av 20 stationer under en sexårscykel, fördelade längs kusten från Strömstad till Nynäshamn och Gotland. Valet av stationerna baseras på en livsmiljömodellering utifrån risk för invasiva främmande arter att introduceras i svenska vatten och information om aktiviteter som bidrar med spridning, främst sjöfart. Ett stort antal kända invasiva främmande arter som inte etablerat sig i Sverige än har använts i modellen, som identifierar högriskområden. Arbetet fortgår med att identifiera sötvattensarter som riskerar att introduceras i Bottniska viken. Motsvarande övervakningsprogram i sötvatten har påbörjats.

Myndigheten driver sedan 2016 projektet Nationell marin kartering. Målet med projektet är att grovt kartlägga de bentiska livsmiljöerna i hela Sveriges havsområde, men kartorna behöver fortsätta utvecklas för att uppfylla krav och behov inom områdesskydd, grön infrastruktur, havsplanering havsmiljödirektivet och art- och habitatdirektivet. Ett samarbete med SGU för en sammanhållen marin kartering har inletts genom att samla komponenter för nationell livsmiljömodellering i en analysmiljö. SGU fick även i uppdrag att genomföra så kallade dropvideoundersökningar för att komplettera modelleringsdata i Uppsala län och SLU Aqua påbörjade ett treårigt uppdrag för att fortsätta kartläggningen av viktiga livsmiljöer för olika fiskarter längs hela Sveriges kust.

HaV rapporterade under hösten 2020 övervakningsprogram enligt havsmiljöförordningen till EU. Övervakningen beskrivs genom 48 övervakningsprogram som ingår i 14 övervakningsstrategier som bygger på direktivets 11 deskriptorer. Övervakningen ska ligga till grund för den inledande bedömningen som ska beslutas 2024, ge underlag för miljö kvalitetsnormer enligt våra föreskrifter och kunna följa upp åtgärder i aktuellt åtgärdsprogram för havsmiljöförordningen.

Fisk

HaV:s övervakning av fisk ger underlag till tillståndsbedömning för fiskförvaltning och till statusklassning av miljön.

Övervakningen av fisk följer upp miljö kvalitetsmålen

- › hav i balans samt levande kust och skärgård
- › ingen övergödning
- › ett rikt växt- och djurliv
- › levande sjöar och vattendrag
- › bara naturlig försurning

HaV ansvarar för att samordna Sveriges nationella datainsamlingsprogram för fisk och fiske, vilken styrs av EU-lagstiftning. Informationen används som underlag i EU:s gemensamma fiskeripolitik, i internationella havsforskningsrådets (ICES)

arbete med att analysera bestånden och utgör underlag i EU:s vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté för fiskerinäringen (STECF).

Sverige har liksom tidigare år uppfyllt målen när det gäller den datainsamling på fiskets område som krävs enligt EU:s lagstiftning. Vi har levererat efterfrågad data och tagit en aktiv roll i det arbete som förordningen föreskriver. Sveriges årliga rapportering gällande 2019 har godkänts av EU-kommissionen. I oktober levererade vi en uppdaterad version av Sveriges arbetsplan för datainsamling 2020-2021 till EU-kommissionen.

HaV har som uppdrag att ge underlag till nationell fiskförvaltning genom provfisken. Dessutom har vi ett ansvar att övervaka fisk kopplat till miljöförvaltning, i enlighet med EU:s havsmiljö- och vattendirektiv.

Årets rapport av "Fisk- och skaldjursbestånd i hav och sötvatten - 2019" med status och rådgivning för de viktigaste kommersiellt nyttjade fiskarterna, publicerades i februari. Rapporten används bland annat som underlag för beslut om fisketillstånd, förvaltningsunderlag och som information till allmänheten. Under året har ett utvecklingsprojekt pågått för att digitalisera denna rapport.

För att förbättra underlaget som ligger till grund för fisk- och miljöförvaltningen har HaV tagit initiativ till, samt finansierat, ett flertal utvecklingsprojekt under året. Bland annat har nya undersökningstyper utvecklats för att möjliggöra övervakning som ska ge nödvändiga förvaltningsunderlag. Andra utvecklingsprojekt som HaV har initierat är utveckling av metoder för bland annat akustiska undersökningar, provtagning av fiskhälsa och datainsamling gällande fritidsfiske. En satsning har också gjorts för att ta fram digitaliserade system för inrapportering av insamlade data. Eftersom en sammanhållen och heltäckande övervakning av sjukdomar hos vilt levande fisk, kräft- och blötdjur har saknats tidigare, har vi från och med i år gett Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) i uppdrag att genomföra ett övervakningsprogram.

Havs- och fiskeriprogrammet

Den datainsamling som styrs av EU-lagstiftning är en stödberättigad åtgärd inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). HaV är stödmyndighet åt Jordbruksverket, och har under 2020 handlagt och fattat beslut om 14 ansökningar om stöd. Myndigheten har även handlagt 13 ansökningar om utbetalning, som har lämnats till Jordbruksverket för beslut.

Regeringsuppdrag Medelsanvändning miljöövervakning

Vi rapporterade hur olika medel har använts för miljöövervakning och annan datainsamling under 2019. Anslag 1:2 (miljöövervakning med mera) står för huvudparten av finansieringen. I rapporten beskrevs bland annat hur medel använts till utveckling och förbättring av övervakningen, särskilt den övervakning som använts för vatten- och havsförvaltningens samt art- och habitatdirektivets behov, och vilka effekter arbetet fått.

Forskning och kunskapsspridning

Kunskapsförsörjning från forskning stödjer myndighetens uppdrag och långsiktiga arbete med nationella miljökvalitetsmål, generationsmålet, internationella hållbarhetsmål, konventioner och EU-förordningar och direktiv. Myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete är beroende av en god kunskapsförsörjning. Uppföljningen av miljömålen har bidragit till ett effektivare åtgärdsarbete. Under 2020 bidrog vi till att relevant forskning genomförs till stöd för den adaptiva förvaltningen genom behovsbaserade forskningsutlysningar och etablering av långsiktiga samarbeten för forskningsstöd både nationellt och internationellt. HaV

föreslog också under året områden där Sverige kan delta under FN:s årtionde för havsforskning. För att sprida kunskapen om forskning så medarrangerade vi en konferens om DNA-teknik i miljöarbetet. Genom utveckling av nätverk för vattenpedagogik har vi ökat förståelsen och medvetenheten i samhället om vattens betydelse för en hållbar utveckling.

Forskningssamverkan nationellt och internationellt

HaV deltar i beredningen av Naturvårdsverkets Miljöforskningsanslag (MFA) där syftet är att ta fram kunskap till stöd för miljöarbetet. I årets utlysning har HaV särskilt bidragit till områdena förorenade sediment, samhällsekonomiska analyser samt invasiva främmande arter. Resultaten från avslutade projekt sprids till olika intressegrupper och används i myndighetens förvaltningsarbete.

HaV samarbetar med Formas kring forskningsbehov inom havs- och vattenområdet, vilket under 2020 bl a resulterat i en kommande utlysning av synteser inom biologisk mångfald. HaV deltar även i programkommitten för det nationella forskningsprogrammet om klimat, samt stödjer Formas i det europeiska samarbetet (till exempel JPI Oceans). Inom arbetsgruppen Hav och kust under Nordiska Ministerrådet, har vi bidragit till en utlysning inom området ekosystembaserad förvaltning och marina skyddade områden. Under 2020 togs även ett nytt initiativ för samarbete kring forskningsfinansiering med Trafikverket.

Inom styrgruppen för det regionala forskningssamarbetet för Östersjön, BONUS, har vi lyft fram svenska kunskapsbehov och främjat forskning som stöd för en ekosystembaserad förvaltning i linje med svenska och regionala miljömål. HaV deltar även i EU-projektet BANOS CSA, för att bygga upp villkoren för ett forsknings- och innovationsprogram om miljöförbättringar och innovation i Östersjön och Västerhavet. HaV leder ett av de fem arbetspaketen och har under 2020 bland annat bidragit till EU-kommissionens utvärdering av programmet, samt till resultat inom medborgarforskning, innovation, öppen vetenskap och öppna data. HaV samarbetar även med HELCOM i forskningsfrågor och på HaV:s förslag planerar HELCOM en konferens om ekosystembaserad förvaltning som ett frivilligt åtagande inom Agenda 2030.

ÅTERRAPPORTERING

Marin pedagogik

HaV har i årets regleringsbrev fått i uppdrag att redovisa effekterna av det stärkta arbetet med utbildning för hållbar utveckling inom havs- och vattenfrågor. Under 2020 har vi valt att samla arbetet under benämningen vattenpedagogik. Här ryms arbetet med marin pedagogik såväl som sötvattenpedagogik. Arbetet syftar till att skapa en ökad förståelse för kopplingen mellan hav och land och för vattens betydelse för en hållbar utveckling. Under 2020 har vi fortsatt att stötta två nätverk inom marin och sötvatten pedagogik genom uppdrag till Havsmiljöinstitutet (HMI) och SLU Centrum för naturvägledning (CNV). Nätverken har bidragit till att samla aktörer inom vattenpedagogik i hela Sverige. Det har även gjorts en behovsanalys av verktyg som stöd för arbetet. Vi kan konstatera att nätverken och intresset för deras arbete fortsätter att växa. Under hösten 2020 skickades en enkät ut till nätverksmedlemmarna för att undersöka effekterna av nätverken. Resultatet visar att kunskapsspridningen i nätverken fungerar bra. Det visar också att medlemmarna i nätverken når ut till en stor bredd av målgrupper. Därmed är grunden lagd för ett fortsatt arbete med att öka vattenmedvetenheten i samhället.

En viktig del har varit att koppla det nationella arbetet med lärande för hållbar utveckling till den internationella arenan. Vi har på olika sätt fortsatt att nätverka och omvärldsbevaka i nationella och internationella forum. Det internationella arbetet har tagit ett steg framåt genom våra utförare HMI och CNV:s arbete med nordisk samverkan, IOC-UNESCO samt "Blue schools" inom ramen för European Ocean Coalitions arbete som stötts av EU-kommissionen.

FN:s tioåriga satsning på havsforskning

FN:s årtionde för havsforskning för hållbar utveckling 2021-2030 har tre långsiktiga mål:

- › att stärka internationella samarbeten
- › att enas om gemensamma prioriteringar och
- › att mobilisera partnerskap för forskning som skapar samhällsnytta

HaV hade under året ett regeringsuppdrag där vi i samarbete med Formas, SMHI och Sida bistod Regeringskansliet i planeringen av vad Sverige kan delta med under FN:s årtionde för havsforskning.

Vårt förslag tar hänsyn till IOC-UNESCO:s planering för årtiondet på global nivå och uppdraget med förslag för det fortsatta arbetet redovisades i september 2020.

Svenska insatser föreslås inom områdena:

- › ekosystembaserad förvaltning
- › innovation och digitalisering
- › data och modellering
- › havsmedvetenhet

Spridning av forskningsresultat

Vi medverkade till att sammanställningar om tiaminbrist och laxhälsa togs fram. I samband med presentation av slutrapporterna höll forskarna ett webinarium där ett femtiotal personer deltog, huvudsakligen från HaV. Ett tydligt resultat för deltagarna vid webinariet var ökad kunskap både om tiaminbrist och om tillförlitligheten i de undersökningar som genomförts i olika djurgrupper gällande tiaminbrist.

Vi har under året arrangerat en konferens, tillsammans med Naturvårdsverket, med brett nordiskt deltagande för att sprida information om användningen av DNA-teknik i miljöarbetet. De projekt som finansierats genom miljöforskningsanslaget redovisade sina resultat vid konferensen. Resultatet var att vi fick ett geografiskt överlapp gällande denna teknik både mellan de nordiska länderna och mellan förvaltningsområden.

Arbetet med att införa en central metadata- och begreppstermkatalog startade under året, med planen att under 2021 lansera en katalog som lyfter fram HaV:s informationsmängder och därigenom bidrar till en bred användning av myndighetens miljöinformation.

Miljöinformation

En viktig förutsättning för kunskapsuppbyggnad är välförvaltd miljöinformation. HaV:s informationsmängder ska vara väl beskrivna och lätta att förstå och tillgängliga så snabbt som möjligt. Informationen ska tillhandahållas avgiftsfritt med villkor som uppmuntrar till vidareutnyttjande och den ska ha en tydlig förvaltning. Informationen ska dessutom baseras på etablerade standarder, vara lätt att använda för gemensam bearbetning, analys och visualisering samt bevaras för framtida återanvändning.

Dessa ambitioner är i linje med EU:s direktiv Inspire och PSI (Public Sector Information) och utgör även grunden för myndighetens nya program Nästa Generation Vatteninformation. Inom programmet koordineras de digitaliseringsprojekt som ska öka tillgången till data och vatteninformation inom svensk havs- och vattenförvaltning samt förmågan till nyskapande analyser och visualisering. HaV har under året påbörjat införandet av en central metadatakatalog. Katalogen kommer att synliggöra myndighetens informationsmängder.

INDIKATOR

Vi har etablerat en funktion med tydligt ansvar för hanteringen av miljöinformation på HaV

Officiell statistik

HaV ansvarar för fem statistikprodukter inom Sveriges officiella statistik. Under året tog vi fram officiell statistik för svenskt yrkesfiske i våra stora sjöar, havet, fritidsfiske och miljötillstånd i sötvatten samt kust och hav.

Effekter och resultat av vårt arbete med kunskapsuppbyggnad

Genom myndighetens forskningsarbete och samverkan med forskningsfinansiärer har vi främjat ny forskning som stöd till myndighetens förvaltningsuppdrag. Myndighetens uppföljning av miljömål, Agenda 2030, EU-direktiv och konventioner har bidragit till ökad kunskap om vilka insatser som bidragit till att nå målen och hur långt genomförandet har kommit.

Den regelbundna miljöövervakningen genererar omfattande information om tillståndet och förändringar i miljön. Informationen förvaltas i långsiktiga datavärdskap för att effektivt kunna göras tillgänglig för många användare. Myndighetens samarbete med internationella aktörer har bidragit till ett ömsesidigt lärande som stödjer en hållbar förvaltning av hav och vatten.

Foto: Sven Erik Arndt/ Azote

Havs- och vattenförvaltning

Vi arbetar för minskad belastning och ökad miljöhänsyn, för både havsmiljön och sötvattenresurserna, genom att genomföra åtgärdsprogrammen, medverka i miljöprovningar, tillsynsvägledningar och genom att stödja projekt som bidrar till minskad övergödning och minskad förorening av havet. För att nå dessa mål arbetar Havs- och vattenmyndigheten med frågorna från lokal till global nivå och samverkar med kommuner, myndigheter, branschorganisationer och andra intressenter. Havs- och vattenmyndigheten disponerade år 2020 drygt en miljard för att genomföra regeringens sammanhållna politik för sjöar, vattendrag och hav i anslag 1:11 - Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Användningen och effekterna redovisas enligt uppdrag från regeringen den 31 mars år 2021. Genom anslaget Åtgärder för havs- och vattenmiljö kan vi stödja genomförandet av ett stort antal åtgärder för havs- och vattenmiljön och bidra till att ta fram kunskapsunderlag och stödja förvaltningen.

Havsmiljöförvaltning

I Sverige genomförs havsmiljödirektivet med stöd av miljöbalken och havsmiljöförordningen. Arbetet bygger på en ekosystembaserad metod som berör alla belastningar och aktiviteter som påverkar havets miljötillstånd, för förvaltning av mänskliga verksamheter. Det är grund för de fem steg som ingår i den marina strategin och som ska leda till att bevara eller uppnå god miljöstatus:

1. definiera innebörden av god miljöstatus för olika delar av ekosystemet när det gäller tillstånd, påverkan och belastningar
2. bedöma tillståndet i förhållande till god miljöstatus och göra en ekonomisk analys av nyttjandet
3. sätta mål (miljökvalitetsnormer) för att visa vägen mot god miljöstatus
4. besluta om åtgärdsprogram och genomföra åtgärderna
5. besluta ett övervakningsprogram som ger underlag för att bedöma tillståndet, om målen nås och om åtgärderna har effekt.

Förvaltningen är anpassningsbar genom att alla moment uppdateras under de sexåriga förvaltningsperioderna. Arbetet med havsmiljöförvaltningen är viktigt för att uppnå flera svenska miljökvalitetsmål, EU:s mål och för att nå FN:s globala hållbarhetsmål 14 Hav och marina resurser.

Nationella arbetet enligt havsmiljöförordningen

Arbetet med uppdatering av det första åtgärdsprogrammet enligt havsmiljöförordningen påbörjades 2019 och intensifierades under 2020. Samråd om förslag till uppdaterat åtgärdsprogram började i november och pågår till april 2021. Åtgärdsprogrammet beslutas senast december 2021. Samverkan med berörda myndigheter och andra aktörer är betydelsefullt i arbetet, särskilt med Vattenmyndigheterna när det gäller kustvatten. Förslag till nya åtgärder och förslag till modifieringar av åtgärder i det första åtgärdsprogrammet har tagits fram. Åtgärdsprogrammet ska minska mänskliga verksamheters belastningar på de marina naturresurserna och de marina ekosystemtjänsterna. Det ska innehålla åtgärder riktade mot de belastningar som gör att god miljöstatus inte uppnås, eller riskerar att inte bibehållas, samt åtgärder för att restaurera redan påverkade miljöer i de svenska havsområdena.

Ett uppdaterat övervakningsprogram beslutades planenligt under året. Det beskrivs närmare under avsnitt om miljöövervakning. Parallellt med övervakningsprogram och åtgärdsprogram pågår också förberedelser för nästa bedömning av miljötillståndet och nästa uppdatering av våra föreskrifter. Detta sker både genom internt arbete och genom olika externa uppdrag.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön

2020 har HaV fortsatt arbeta med att uppdatera åtgärdsprogrammet för havsmiljön. Det uppdaterade programmet ska beslutas 2021. Efter samverkan med myndigheter som berörs och med stöd av experter föreslår HaV ytterligare 15 åtgärder. Vi föreslår också ett antal ändringar av åtgärderna i det första åtgärdsprogrammet från 2015. Åtgärderna kompletterar och bygger vidare på redan existerande åtgärdsarbetet.

Förslaget till uppdaterat åtgärdsprogram, inklusive de nya åtgärdsförslagen är ute på remiss fram till den 30 april 2021.

Det första åtgärdsprogrammet för havsmiljön beslutades av HaV 2015, och innehåller 32 åtgärder som myndigheter och kommuner behöver utföra för att förbättra havsmiljön. Programmet är en del av att genomföra havsmiljöförordningen och samlar strategiskt åtgärdsarbete för att miljökvalitetsnormerna för havsmiljön ska kunna följas.

INDIKATOR

Uppdaterat åtgärdsprogram för samråd och beslutat övervakningsprogram

HaV följer upp om åtgärderna är genomförda. Årets uppföljning visar att:

- › cirka 70 procent av åtgärderna är genomförda/löpande eller genomförda till hälften
- › cirka 25 procent av åtgärderna är påbörjade
- › en åtgärd bedöms inte vara påbörjad

HaV ansvarar för 20 åtgärder. Årets uppföljning visar att:

- › fem åtgärder är genomförda/löpande
- › för elva åtgärder har arbetet kommit mer än halvvägs
- › fyra åtgärder är påbörjade

Marint skräp

Skräp och avfall i havet är ett växande problem. HaV arbetar för att minska förekomsten av skräp i havet och för att minska tillförseln från de näringar som verkar till havs, främst fisket och sjöfarten. Myndighetens roll är att arbeta drivande, stöttande och sammanhållande i arbetet med marint skräp. Det gäller framförallt förlorade fiskeredskap. Under år 2020 har vi kunnat genomföra fler åtgärderna som har bidragit till att minska tillförseln av marint skräp från land till hav. De är en del i arbetet med Åtgärdsprogrammet för God Havsmiljö. Åtgärderna har också bidragit till de svenska miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, samt det globala målet 14.1 minska föroreningarna i haven.

Åtgärder som HaV initierat och finansierat under 2020:

- › finansiering av projektet Fiskereturen som Fiskareföreningen Norden har hållit i. Här har målet varit att få till en ökad nationell insamling och återvinning av uttjänta fiskeredskap. Hitintills har 110 ton fiskeredskap samlats in
- › tre dragningsåtgärder efter förlorade fiskeredskap i Östersjön, Öresund samt i Västerhavet.
- › lansering av verktyget Ghost Guard för rapportering av förlorade redskap som sedan kan användas vid insatser när redskap plockas upp
- › kampanjen "Schysst Fiske" som Håll Sverige Rent har ansvarat för. Målet med kampanjen var att informera fritidsfiskare om vilka skador förlorade fiskeredskap kan bidra till
- › HaV har gett Sotenäs Marina återvinningscentral bidrag. Pengarna har bland annat gått till verksamheten för sortering och återvinning av uttjänta och upptagna förlorade fiskeredskap.
- › Båtskroten har fått bidrag för att ta hand om fritidsbåtar för återvinning. Det innebär en minskning av det marina skräpet. Övergivna båtar kan bidra till att plastpartiklar och miljöfarliga ämnen hamnar i den marina miljön. Under 2020 har cirka 600 båtar återvunnits
- › draggning efter förlorade fiskeredskap i Östersjön, Öresund och i Västerhavet
- › en ny åtgärd på förslag till Åtgärdsprogrammet för havsmiljön som gäller produkt- och materialutveckling av fiskeredskap
- › HaV har under året redovisat regeringsuppdraget om kraven på fiskeredskap i engångsplastdirektivet. I detta ingick att utreda och lämna författningsförslag som krävs för att genomföra kraven på fiskeredskap i engångsplastdirektivet
- › Marint skräp är ett globalt och gränsöverskridande problem som påverkar Sverige negativt. Cirka 80 procent av det skräp som hittas på stränderna i Bohuslän kommer från aktiviteter i andra länder. Mot bakgrund av detta är det viktigt att HaV också arbetar med frågan internationellt:
- › vi arbetar aktivt inom Ospars, Helcoms och EU:s arbetsgrupper för marint skräp. Under året har vi även medverkat i FN:s vetenskapliga rådgivande kommitté (SAC) som tar fram en rapport som ska ligga till stöd för fortsatt arbetet inom FN:s miljöförsamling (UNEA)
- › under året har vi tillsammans med regeringskansliet och Naturvårdsverket ingått i FN:s expertgrupp för marint skräp och mikroplast (AHEG). Inför miljöförsamlingens femte möte

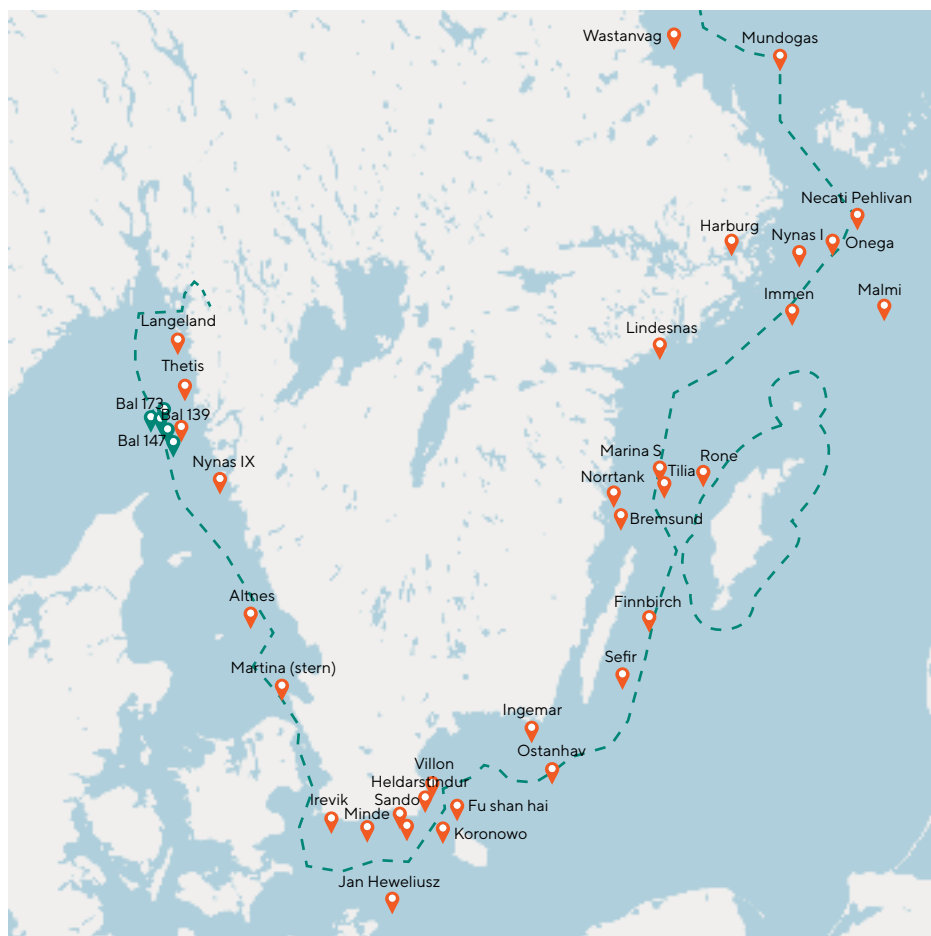
planerar vi för att ta fram underlag till möjliga åtgärdsalternativ för att stärka det globala arbetet mot föroreningar av plast. Sverige, de nordiska grannländerna, EU samt flera andra länder, däribland den afrikanska unionen, vill se en ny global överenskommelse som adresserar problemet med marint plastskräp.

Miljöfarliga vrak

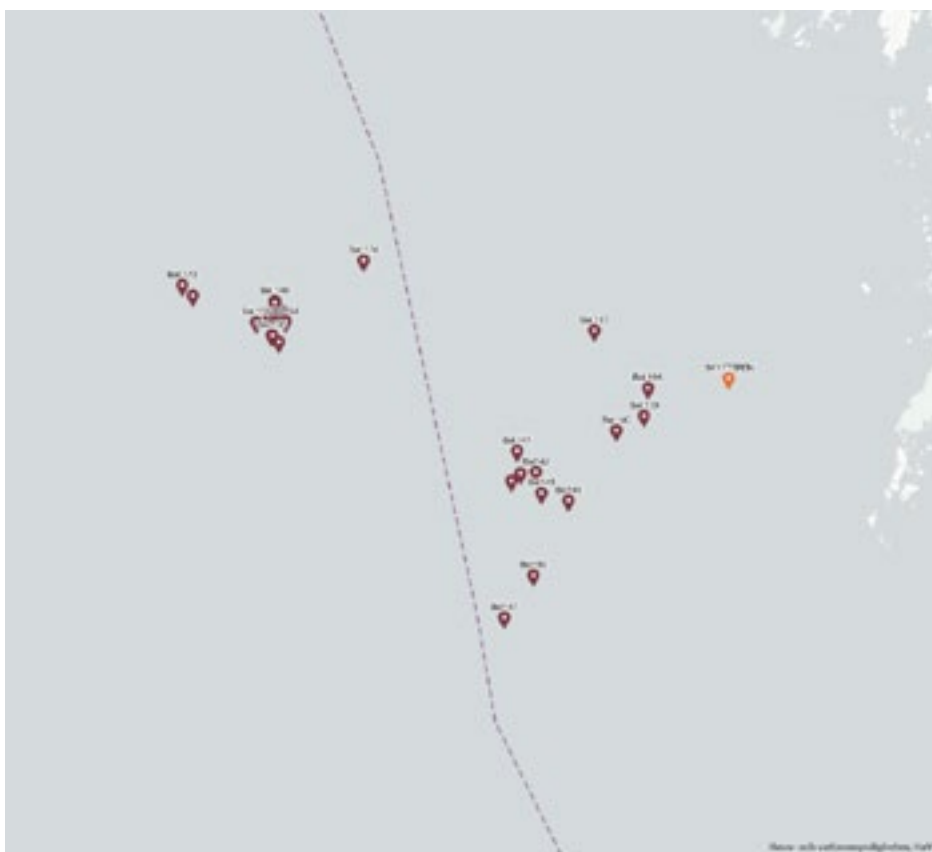
HaV har det samordnande ansvaret för hanteringen av miljöfarliga vrak. Regeringen har från och med 2018 avsatt 25-30 miljoner kr per år i tio år för undersökning och bärgning av olja och spökgarn från miljöfarliga vrak.

Under 2020 har projektet kring miljöfarliga vrak haft en budget på 30 miljoner kronor. I projektet samarbetar vi med Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens maritima museer, Försvarsmakten, Chalmers Tekniska Högskola med flera. Vi arbetar med cirka 300 vrak som kan innehålla olja. Ett 30-tal av dessa vrak är klassade som akut miljöfarliga. Dessa finns från Strömstad på västkusten till Gävle på ostkusten (se figur 1).

Förutom att arbeta med vrak som kan innehålla olja så gör vi även undersökningar i ett dumpningsområde för vrak väster om ön Måseskär på västkusten (figur 1). Detta är ett djupvattensområde där 28 vrak som innehåller kemiska stridsmedel sänktes åren efter andra världskriget (figur 2). Genom åren har undersökningar visat på att området är kontaminerat av kemiska stridsmedel. 1992 hittades rester av senapsgas i sediment, 2017-2019 hittade man spår av nedbrytningsprodukter av de kemiska stridsmedlen Clark I och Clark II Clark I och II i fisk, havskräfta, räka och pirål. Hur stor kontaminationen är och om alla vrak innehåller dumpade kemiska stridsmedel är inte klart. Fler provtagningar och undersökningar är av stort intresse.

FIGUR 1. Bilden visar de miljöfarliga vrak som Havs- och vattenmyndigheten arbetar med. Vrak markerade med orange etikett är vrak som innehåller olja och de som är markerade med grön etikett är vrak som innehåller kemiska stridsmedel.

FIGUR 2. Figuren visar de 28 vrak (lila etikett) som ingår i dumpningsområdet väster om Måseskär, på västkusten. Till höger i bilden syns fastlandet, Måseskär, och ett utav vraken som innehåller olja- Skytteren (orange etikett).

Vrak – olja

Aktiviteter inom projektet under 2020:

- › vi har gjort en större bärgningsoperation av olja och spökgarn från det miljöfarliga vraket Finnbirch. 88,2 kubikmeter trögflytande tjockolja och 25,5 kubikmeter oljeblandat vatten bärgades och lämnades till återvinning och destruktion
- › HaV har upphandlat förundersökningar på vraket Skytteren. En av dessa har genomförts helt under året och en delvis. Arbetet fortsätter under 2021, för att ta fram ett komplett underlag inför en bärgningsoperation av olja
- › en undersökning har genomförts med av vraken efter fiskefartyget Marina av Hönö och ubåtarna U-804 och U-1065. Undersökningen gjordes tillsammans med Kustbevakningen. Fartygen filmades och tjocklek på skrov mättes
- › en eftersökning har gjorts av vraket Nynäs I, som sjönk utanför Almagrundet på 60-talet med 300 ton smörjolja i tankarna. Position från Sjöfartsverket stämmer inte så två vrak i området med samma storlek som Nynäs I undersöktes
- › under året har HaV också samlat in bakgrundsinformation om de 300 vrak som rapporterades i Sjöfartsverkets regeringsuppdrag som potentiellt miljöfarliga. Uppgifterna kommer att ligga till grund för riskutvärdering med hjälp av VRAKA. Vrak från listan kan i framtiden bli föremål för oljetömningsoperationer
- › vi har deltagit på och presenterat vrakprojektet vid nationella och internationella möten till exempel Helcom Submerged och informationsmöte med SYKE i Finland. Dessutom har vi kommunicerat HaV:s och Sveriges arbete med miljöfarliga vrak i media under 2020

Vrak – kemiska stridsmedel

Projektet har under 2020 sammanfattat de undersökningar som har gjorts under åren av Måseskärsvraken på västkusten. Vi har också analyserat hur stort yrkesfisket är som sker i vrakområdet. Inom arbetet med att uppdatera åtgärdsprogrammet för havsmiljön har vi varit drivande i att ta fram ett åtgärdsförslag som vid ett genomförande medför att yrkesfisket begränsas i området.

EU-samarbete enligt havsmiljödirektivet

Den EU-gemensamma genomförandestrategin (CIS-MSFD) leds av EU-kommissionen och medlemsländerna och omfattar också organisationer som de fyra regionala havsmiljökonventionerna, frivilligorganisationer inom miljöområdet och ett antal branschorganisationer. HaV är aktiva i alla grupper och är delegationsledare för Sverige i alla arbetsgrupper eller tekniska grupper utom en.

HaV tar fram underlag till instruktioner som gemensamt bereds inom Regeringskansliet för möten med den strategiska koordineringsgruppen (MSCG), en expertgrupp under EU-kommissionen, och till de marina direktörerna samt för andra grupper vid behov. De flesta grupperna hann träffas fysiskt ett par gånger men på grund av pandemin hölls inga fler fysiska möten efter mars. Pandemin förändrade arbetssättet, mötena skedde via videokonferenser samt så valde EU-kommissionen vid antagande av olika dokument att göra det genom skriftligt förfarande istället för vid ett fysiskt möte, det medförde förseningar i arbetet med genomförandestrategin. Arbetet inom genomförandestrategin samordnas av MSCG. MSCG antar arbetsprogram och gemensamma dokument, exempelvis vägledningar. Kommissionsbeslutet om god miljöstatus från 2017 innebär att MSCG också antar rekommendationer om EU-gemensamma tröskelvärden inom områdena skräp, undervattensbuller och bottnarnas livsmiljöer. Under MSCG finns tre arbetsgrupper med olika inriktningar och fyra tekniska arbetsgrupper som hanterar specifika frågor. I den tekniska gruppen för undervattenljud (TG Noise) tog Sverige, från och med 2020, över ordförandeskapet tillsammans med Italien och Frankrike. Havs- och vattenmyndigheten finansierar detta genom ett uppdrag till Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) som har kompetens inom området.

Det viktigaste beslutet inom genomförandestrategin under året var antagandet av en rekommendation om tröskelvärde för skräp på stränder. De tekniska grupperna för undervattensbuller och bottnarnas livsmiljöer har under året tagit fram tröskelvärden inom sina respektive områden, arbetet fortsätter under 2021. Avsikten är att tröskelvärden ska kunna användas vid nästa miljöbedömning 2024.

En vägledning för rapportering av övervakningsprogrammet antogs också under året liksom arbetsprogrammet för perioden 2020–2022 och en uppdaterad vägledning för åtgärdsprogrammet.

En stor del av arbetet för uppföljning av krav på tröskelvärden, görs inom de regionala havsmiljökonventionerna. Arbetet stäms av regelbundet på EU-nivå inom berörd arbetsgrupp och MSCG. En vägledning för bedömning av miljötillstånd enligt artikel 8 i direktivet har fortsatt under 2020, tyvärr utgick planerad workshop på grund av pandemin. Den ersattes delvis av en webbaserad workshop i september kring några av de frågor som var planerade från början. Uppdatering av rapporteringsvägledningen för åtgärdsprogrammet som ska rapporteras i början av 2022 har inletts. I juni presenterade kommissionen sin utvärderingsrapport enligt artikel 20 i direktivet. Ett omfattande material där kommissionen pekar på både framgångar med och brister i genomförandet. Utvärderingen är bland annat en viktig grund i processen kring en översyn av havsmiljödirektivet som ska ske senast 2023. Inledande diskussioner om utvärderingsrapporten och behoven av översyn av direktivet har hållits på möten med MSCG och de marina direktörerna där expert från HaV deltar och tar fram underlag för instruktion till regeringskansliet.

Kommissionen har också under året vid möten med olika grupper presenterat innehållet i EU:s Gröna giv och särskilt de delar som relaterar till marina miljöer, bland annat nollföroreningsstrategin och strategin för biologisk mångfald.

Databasen WISE Marine blev offentlig i juni. Där finns nu flera rapporteringar som länderna gjort till kommissionen tillsammans med många andra uppgifter om marin miljö. Resultattavlor med olika kombinationer av parametrar eller havsområden kan väljas för visning beroende på intresse.

Rapportering till EU-kommissionen

HaV är ansvarig myndighet för all rapportering till EU-kommissionen enligt Havsmiljödirektivet. I oktober 2020 rapporterades det uppdaterade övervakningsprogrammet. Dessutom kompletterades delar av rapportering enligt artikel som visade sig ha några brister.

Havsplanering

Havsplanering är till för att havet ska användas hållbart och effektivt. Regeringen ska fatta beslut om havsplaner senast mars 2021, i enlighet med EU:s ramdirektiv för havsplanering. Enligt havsplaneringsförordningen har HaV tagit fram förslag till havsplaner för Sverige. De lämnades över till regeringen i december 2019. 2020 har HaV informerat regeringskansliet om förslagen under dess beredning för beslut.

Inom projektet Digitala havsplaner har vi ytterligare utvecklat hur vi presenterar förslagen till havsplaner som lämnats till regeringen. Plandokumentet kompletteras på webben bland annat av övergripande texter samt en klickbar webbkarta där man kan utforska plankartan tillsammans med planeringsförutsättningarna. Användare har kunnat se förslagen, använda verktygen och ladda ner data. Förberedelser har pågått under året för att förbättra den digitala presentationen och verktygen enligt de synpunkter som kommit in från intressenter och våra erfarenheter under planeringsprocessen. Vi har också arbetat med att förbereda för framtidens mer digitala havsplanering. Användbara och tillgängliga havsplaner kommer att öka tillämpningen av den vägledning som havsplanerna ger för planering och förvaltning av havets resurser.

För att vidareutveckla planeringsunderlag för havsplanering har HaV samverkat med de tre samordnande länsstyrelserna i Västernorrlands, Kalmar och Västra Götalands län. De har under året tagit fram tre förstudier på uppdrag av HaV, om friluftsliv, turism och kulturmiljö. Havsplaneringsprocessen har visat på ett behov av att ta fram samlade enhetliga planeringsunderlag för användningarna rekreation och kulturmiljö i havsplanerna. Länsstyrelsernas förstudier innehåller bland annat behovsanalys och metodförslag som en grund för utveckling av sådana planeringsunderlag.

HaV har fortsatt sitt arbete med att främja god kustzonsplanering genom att via länsstyrelserna yttra sig över flera förslag till översiktsplaner som berör kust och hav. Vi har också fortsatt dialogen med Boverket om stöd och vägledning kring kommunal planering.

Uppföljning av havsplaner och utvärdering av planeringsprocessen

2020 startade vi arbetet med att ta fram ett ramverk för uppföljning av havsplaner. Det ska beskriva processen för kommande uppföljningsarbete. Vi vill kunna följa upp utvecklingen inom områden som berörs av havsplaner, hur planerna tillämpas. Vi vill också kunna följa upp deras sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser inklusive betydande miljöpåverkan.

Att följa upp planerna är en förutsättning för att kunna identifiera behovet och ta initiativ till att ta fram nya förslag till havsplaner, så att de kan hållas aktuella och uppfylla sina syften. Uppföljningen är ett viktigt underlag för att de nya planer ska kunna utformas så ändamålsenligt som möjligt. Under 2020 har arbetet med ramverket bedrivits på HaV med stöd av Havsmiljöinstitutet och berörda myndigheter i en referensgrupp och en expertgrupp.

Parallellt startade även arbetet med en utvärdering av havsplaneringsprocessens första planeringscykel inklusive konsekvensbedömningen. Utvärderingen innebär att erfarenheter samlas in från en stor mängd intressenter från olika intressentgrupper. Analysen ska användas som en av utgångspunkterna för den fortsatta utvecklingen av havsplaneringsprocessen.

Gränsöverskridande havsplanering

Under 2020 har HaV fortsatt sitt aktiva partnerskap i det Interreg-finansierade havsplaneringsprojektet NorthSEE. Projektet syftar till att uppnå större samsyn mellan Nordsjöländer i frågor som berör sjöfart, energi och miljö. HaV:s bidrag till projektet har bestått i att tillsammans med tyska Bundesamt für Schifffahrt und Hydrographie leda utvecklingen av en Nordsjöplattform för havsplanering.

HaV var värd för ett första möte med representanter från myndigheter ansvariga för havsplanering i de flesta Nordsjöländerna. På mötet lades grunden för ett gemensamt ramverk för det framtida samarbetet, vilket godkändes av parterna i slutet av november. Etablering av plattformen är ett första viktigt steg i att upprätta ett samarbete som består efter att projektet är slutfört.

Havsplaneringsprojektet Capacity4MSP som leds av VASAB har fortsatt under 2020. Syftet är att fortsätta tidigare samarbeten för Östersjön utvecklade genom Pan Baltic Scope och Baltic LINes. Genom Capacity4MSP säkerställs kunskap från tidigare projekt och ytterligare steg tas mot harmoniserade planer i Östersjön. HaV tar en aktiv del som ansvarig för projektets aktivitet Planning Forum. Under 2020 har två Planning Forum genomförts.

HaV:s expertis inom havsplanering bidrar i det internationella arbetet även utanför Europa, bland annat genom myndighetens program för internationellt utvecklingsarbete, SwAM Ocean, inom temat ekosystembaserad havsplanering.

Helcom-VASAB:s arbetsgrupp för havsplanering

Inom arbetsgruppen för havsplanering i det gemensamma arbetet mellan Helcom och VASAB har HaV/Sverige varit drivande i arbetet att utveckla ett förslag till ny färdplan för havsplanering i Östersjön 2021-2030. Vi har också drivit på för en tydligare integration av havsplanering i Helcoms kommande handlingsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP). Förslag har tagits fram om att dels inkludera specifika åtgärder med havsplaneringsinriktning i BSAP, dels koppla BSAP till den nya färdplanen. Arbetsgruppen har också tagit fram ett förslag på en metod för att analysera koherens mellan havsplaner. Samarbetet är viktigt för att få bättre och mer samordnade havsplaner runt Östersjön utifrån gemensamma utgångspunkter i gränsöverskridande frågor. Färdplanen och handlingsplanen för Östersjön ska beslutas under 2021.

Esbo-samråd och internationell dialog kring havsplaner

Genom HaV har Sverige under 2020 inom ramen för Esbo-konventionen lämnat yttranden på miljökonsekvensbeskrivningar och havsplaner från Polen och Estland. För Danmark och Tyskland har vi svarat på information om Esbosamråd och där lämnat synpunkter på avgränsning av strategisk miljöbedömning. Finland genomför inget Esbosamråd i havsplaneringen men har kontaktat HaV för synpunkter på sitt förslag till havsplan. HaV har samlat in synpunkter från berörda myndigheter och organisationer i Sverige och förmedlat dessa till Finland. Huvudfokus vid Esbosamråd är att lämna synpunkter på eventuella gränsöverskridande miljöeffekter men vi lämnar också synpunkter på innehållet i havsplanerna utifrån hur de berör svenska intressen. Det kan handla om hur sjöfartsstråk över gränser hänger samman eller hur svenskt fiske påverkas av grannlandets havsplan.

Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna Ospar och Helcom

Regional samordning för havsmiljödirektivet

Inom Helcom och Ospar deltar HaV i regional samverkan genom medverkan i konventionernas arbetsgrupper och som stöd till regeringskansliet. HaV bidrar med data, experter och finansiering samt medverkar till att söka EU-medel för projekt. I förberedelserna inför nästa Baltic Sea Action Plan (BSAP) har Helcom för första gången gjort en regional analys av hur långt vi når med existerande åtgärder i Östersjöregionen. Arbetet har under 2020 fokuserat på att uppdatera Helcoms Baltic Sea Action Plan (BSAP), och Ospars North East Atlantic Environment Strategy (NEAES). De uppdaterade planerna beslutas 2021. Uppdateringarna tar avstamp i FN:s hållbarhetsmål (främst mål 14) och kopplar till andra viktiga policyområden som EU:s havsmiljödirektiv. Uppdateringarna ska leda till utveckling och genomförande av en ekosystembaserad metod för förvaltning av mänskliga aktiviteter i båda konventionerna.

Samarbetet inom Helcom och Ospar täcker hela förvaltningscykeln med samordning av övervakning, statusbedömning, formulering av policy och framtagande av förslag till åtgärder och uppföljning. Sverige har, som deltagare i båda konventionerna, verkat för samordning mellan Helcom och Ospar för att minimera dubbelarbete och öka effekten i förvaltningsarbetet. HaV samordnar också svenska myndigheter i arbetet med uppdateringarna av BSAP och NEAES inom pågående regeringsuppdrag.

Ospar

Under året har HaV fortsatt att stödja arbetet inom Ospars kommittéer; HASEC (miljögifts- och övergödningskommitté, farliga ämnen), EIHA (mänskliga aktiviteter) och BDC (Biological Diversity Committee, biologisk mångfald) samt att stödja Regeringskansliets delegationschef inom Ospars kommission och koordineringsgrupp.

HaV deltar också i den rådgivande juristlingvistgruppen (J/L). Ospars juristlingvistgrupp granskar de dokument som ska beslutas av Ospar-kommissionen. Granskningen sker för att säkerställa att de beslut som fattas är juridiskt korrekta och att beslut, rekommendationer m.m. som beslutas inom Ospar håller god språklig kvalitet. Under 2020 har Ospars kommittéer förberett kommande ministermötet som är uppskjutet till juni 2021 på grund av pandemin. Ospars arbete fokuserade på utveckling av en ny miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES 2030) och tog fram ett förslag till en ny strategi för perioden 2020–2030. Kommittéerna utvärderade den förgående strategin och tog fram förslag för operativa mål under den nya strategin. HaV har bistått Regeringskansliet i framtagande av den nya strategin inom en dedikerad arbetsgrupp (Strategy Task Group (STG)). Sverige har drivit på för att kommande strategi måste vara mer åtgärdsinriktad än tidigare samt ha tydligare uppföljning. HaV verkar för att strategins fokus är på arbete om skydd och bevarande, biologisk restaurering och ekosystemets motståndskraft i relation till klimatförändring. HaV är ordförande i en arbetsgrupp om uppföljning av åtgärder och deras effektivitet för att öka fokus på åtgärdsarbete inom Ospar.

HaV är ordförande i HASEC. HaV har drivit på för samordning mellan Ospar, Helcom och EU för att bedöma farliga ämnens påverkan på miljön. Ospars bedömningsverktyg för enskilda ämnen ska användas inom Helcom och Arktiska rådet, medan Ospar och Arktiska rådet använder Helcoms verktyg för samlad bedömning av farliga ämnen. Efter diskussioner inom de olika arbetsgrupperna under HASEC arbetar nu länderna mot en harmonisering av bedömningsgrunderna mellan kustvatten och utsjö.

Under 2020 har HASEC godkänt tillämpning av svenska bedömningsgrunder för tributyltin och ett gemensamt vägledningsdokument för provtagning och analys av poly- och perfluorerade alkylsubstanser (PFAS). Tillsammans med Tyskland har HaV drivit att rapportering angående en PARCOM rekommendation om användning av potentiellt giftiga kemikalier inom vattenbruk återupptas. En engångsrapportering bland Oskar-länderna ska följa upp frågan under 2021.

Ospars arbete mot övergödning är fokuserat på effektivisering av statusbedömningar. Oskar utvecklar nu Helcoms bedömningsverktyg så att det kan tillämpas över hela Nordostatlanten. Under 2020 ordnades modelleringsarbete att utveckla förslag till förbättrade bedömningsgrunder samt för att ta fram näringsbelastning som återspeglar Nordostatlanten utan påverkan av övergödning. Beräkningarna är nödvändiga för att kunna komma överens om belastningsmål för näringsämnen på ett liknande sätt som Helcom, vilket är ett mål för HaV:s arbete inom Oskar.

Under 2020 har HaV fortsatt att säkerställa svenskt deltagande inom en arbetsgrupp om havsförsurning via Göteborgs universitet. Gruppen har utvecklat ett frivilligt åtagande under FN:s SDG 14.3 som förväntas att antas av Ospars miljöministrar under deras möte 2020.

Kommitten EIHA har fortsatt arbetet med en regional handlingsplan för marint skräp med fokus på fisket som källa till skräp. Fiskerelaterat skräp utgör en stor del av det skräp som hittas på Europas stränder (cirka 30 procent). Den svenska västkusten är särskilt utsatt för ilandflutet skräp och regionala åtgärder är avgörande för att Sverige ska kunna uppnå god miljöstatus när det gäller marint skräp. EIHA har påbörjat arbetet att revidera den befintliga regionala handlingsplanen för marint skräp (Regional Action Plan Marine Litter (RAP-ML) som ska färdigställas 2022. EIHA arbetar också för en effektivisering av bedömningsmetoder för marint skräp. Kommissionsmötet har godkänt ett tröskelvärde för plastpartiklar i magen på stormfåglar. EIHA fortsätter med utveckling av metoder för bedömning av skräp på havsbotten samt mikroplast i havet. EIHA utvecklar kapacitet för bedömning av undervattensbuller och har tagit fram specifikationer för en ny indikator för kontinuerligt ljud. Ett övervakningsprogram föreslås. EIHA har också vidareutvecklat Ospars tillvägagångssätt i relation till hantering av djuphavsgruvor, deponi av gruvavfall till havs och havsbaserad vindkraft. Arbeta har påbörjats för att samla in data om utsläpp från tvättvatten från rökgastvättar (skrubbrar) från sjöfarten i Oskar-området.

HaV har medverkat i flera delar av Ospars kommitté för biologisk mångfald, BDC. BDC har under året ägnat sig åt strategisk planering och förberedelser inför bedömningen av miljöstatus i nordostatlanten 2023 samt förslag till Ospars Ministermöte 2021. Förslag till två nya habitattyper (Haploopssamhällen och Kelp forests) har tagits fram med syfte att föra upp dem på Ospars lista över hotade och minskade arter och habitat. Förslag på återstående rekommendationer för hotade arter har också tagits fram. Det finns också ett förslag om ett skyddat område för havsfåglar utanför nationell jurisdiktion (North Atlantic Current and Evlanov Seamount Marine Protected Area, NACES) som har behandlats under året. Området är ett värdefullt tillskott till Ospars nätverk av skyddade områden och förbättrar förbindelsen mellan områdena. HaV är ordförande i en Oskar-arbetsgrupp om utveckling av bedömning av biologisk mångfald som tar fram regionala samordnade tröskelvärden för bedömning av flera ekosystemkomponenter. Dessa är relevanta till Sveriges implementering av havsmiljödirektivet.

Helcom

Den uppdaterade BSAP innehåller ett fortsatt stärkt arbete mot belastningar som övergödning och farliga ämnen, och satsningar inom nyare områden som marint skräp, påverkan på botten, undervattensbuller, liksom påverkan av klimatförändringar. Arbetet med uppdateringen pågår i Helcoms arbetsgrupper under ledning av gruppen HOD (Heads of Delegation). HaV deltar aktivt i arbetet främst inom arbetsgrupperna State and Conservation, FISH, Pressure, GEAR och

Helcom-VASABs arbetsgrupp för havsplanering.

Under 2020 har fokus varit på identifiering och bedömning av förslag på nya åtaganden till BSAP, framtagande av bakgrundstexter och rapportering av genomförandet av befintliga åtaganden.

Helcoms arbetsgrupp för minskad belastning (Pressure) fortsätter arbeta med att minska belastningen på Östersjön från skräp, buller, farliga ämnen och näringsämnen. Rekommendation 23/5 om dagvatten revideras, en ändring som betyder att rekommendationen utöver näringsämnen och farliga ämnen även hanterar skräp och mikrokräp från stadsmiljö. Det är positivt då städer tillför skräp till havsmiljön, ofta via dagvattenhantering.

Helcom tar också fram ett ramverk för hantering av den så kallade internbelastningen, och HaV jobbar med det i expertgruppen MINUTS. HaV har gällande näringsämnen lett ett av arbetspaketen under det av EU-kommissionen delfinansierade projektet Helcom Action, vilket gett en samsyn kring hur vattendirektivets mål matchar BSAP:s mål. Gällande farliga ämnen har arbete gjorts för att tillse att Helcoms statusbedömning harmoniserar med Ospars, vilket varit en viktig svensk målsättning.

Sverige fortsätter att leda Pressure som ordförande genom HaV:s finansiering till SLU.

Arbetsgruppen State and Conservation (arbetsgrupp för miljö tillstånd och naturvård) har arbetat med en plan för utveckling av Helcoms indikatorer, planering för nästa regionala miljöbedömning (HOLAS III), framtagande av bedömningsgrunder för kumulativ påverkan på havsbotten, med mera. Sverige delar genom HaV ordförandeskapet i State and Conservation med Danmark.

Vattenförvaltning

Nationell samverkan inom vattenförvaltningen

Svensk vattenförvaltning utförs i samverkan med andra aktörer. I genomförandet ansvarar HaV för att underlätta tillämpningen genom vägledning och föreskrifter. Omprövning av svensk vattenkraft och lagstiftningen 2019 innebär översyn och bearbetning av vägledningar så att processen (omprövningen av vattenkraften) kan genomföras. Under året har det samtidigt pågått ett intensivt arbete med fler vägledningar för hela vattenförvaltningen. Mer information finns i kapitlet "Övriga vägledningar" och "Nationella planen för omprövningen av vattenkraft för moderna miljövillkor".

Som stöd för ett nationellt samordnat genomförande av vattenförvaltningsförordningen har HaV tagit initiativ till att det utvecklats en strukturerad samverkan. HaV är samlande, pådrivande och sammankallande i detta samverkansarbete. Samverkan inom vattenförvaltningen organiseras genom Vattenförvaltningens styrgrupp som leds av HaV och där chefer från Sveriges geologiska undersökning, SMHI, Naturvårdsverket samt de fem vattenvårdsdirektörerna från vattenmyndigheterna ingår. Under 2020 har även MSB bjudits in och deltagit eftersom deras ansvar inom översvämningdirektivet är en viktig del i vattenförvaltningen. Gruppen har följt upp arbetet med genomförande av vattenförvaltningen och löser ut gemensamma knäckfrågor samt diskuterar SMHI arbetsplan för 2021.

HaV:s uppdateringar av föreskrifter och vägledningar är viktiga verktyg för samordning av vattenförvaltningen. De kompletteras med utbildning/workshops, Skype-möten och med frågor och svar på vår hemsida. Vi har även stöttat vattenmyndigheten i Södra Östersjön i framtagande av plan för vattenbrist och torka i enlighet med rekommendation från EU-kommissionen.

HaV har haft regelbundna avstämningar med vattenvårdsdirektörerna vid vattenmyndigheterna ca varannan vecka för att följa upp och utveckla samordningen.

HaV leder även vattenförvaltningens koordineringsgrupp där Sveriges geologiska undersökning, SMHI, Naturvårdsverket och vattenmyndigheterna deltar och

som följer upp pågående verksamhet för respektive myndighet, säkerställer informationsutbyte i vattenförvaltningsarbetet och identifierar behov av vägledning.

Inom vattenförvaltningen har vi samverkat kring övervakning genom "Strategisk grupp för övervakning enligt vattenförvaltningens behov", genom Länsrådsgrupp 6 och Vattenstrategiska chefsgruppen, samt i flera fora med olika intressenter och organisationer som exempelvis Havs- och vattenmiljörådet och Nationell samverkan med näringslivet. Specifik samverkan har genomförts för bland annat framtagande av nya särskilda förorenande ämnen (SFÄ) där både andra myndigheter och branschorganisationer involverats i strukturerade former i ett tidigt skede i processen.

HaV arbetar kontinuerligt med att harmonisera vattenförvaltningsarbetet med havsmiljöförvaltningen, översvämningdirektivet och andra relevanta direktiv. HaV har i samverkan med MSB informerat vattenmyndigheterna om vikten av att beakta klimateffekterna av översvämningar i åtgärdsprogrammen samt att vattenmyndigheterna arbetar avrinningsområdesvis och beaktar vattenbrist och torka och översvämning. Sverige har fått kritik för att inte utvärderat satsningarnas klimateffekter i åtgärdsprogrammen för vattendirektivet. Vi arbetar vidare med MSB om att synkronisera arbetet för att uppnå win-win effekt i åtgärdsarbetet mellan vattendirektivets åtgärdsprogram och åtgärdena i riskhanteringsplanerna för översvämningdirektivet.

Det samordnande arbetet har under 2020 fokuserat på MKN, åtgärdsprogram, behov för att utveckla arbetet, att spela in viktiga frågor till Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram, förvaltningsplaner, att bistå med svar på frågor från vattenmyndigheterna i särskilda frågor samt förbereda för rapporteringen till EU. Det har bidragit till en gemensam förståelse för EU-kommissionens synpunkter på den svenska implementeringen av vattenförvaltningen och att förberedelserna för rapporteringen är igång.

Nationella planen för omprövning av vattenkraftverk för moderna miljövillkor

Förslag till nationell plan

I oktober 2019 redovisade Havs- och vattenmyndigheten, Statens Energimyndighet och Affärsverket Svenska Kraftnät ett förslag till nationell plan för omprövning av alla Sveriges vattenkraftverk. Planen beskriver både behovet av förbättrade vattenmiljöer och stärkta ekosystemtjänster, och behovet av effektiv tillgång på vattenkraftsel för att nå målet med ett helt förnybart elsystem. Genomförande av nationella planen kommer att få en stor betydelse för att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag, samtidigt som vattenkraftens viktiga roll i energisystemet i hög grad kommer bibehållas. Planen kommer också stärka ekosystemens motståndskraft i ett förändrat klimat och bidra till samhällets övergripande klimatanpassning. Även om miljöanpassningen kommer att innebära en stor investering, så kommer åtgärdena till största del ske i landsbygden, vilket ger möjligheter för sysselsättning och utvecklad företagsverksamhet. Sverige som nation kommer att bygga upp en stor kompetens inom miljöanpassning av vattenkraft i samverkan med effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Regeringen har beslutat om planen

I juni 2020 beslutade regeringen att kapitel 2 och bilagorna 2-4 i förslaget som myndigheterna redovisat, ska vara den nationella planen för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken. I beslutet tydliggjorde regeringen flera frågor, bland annat vad som menas med effektiv tillgång till vattenkraftsel och man betonade att ambitionen är att det slutliga resultatet av moderniseringen av vattenkraften ska innebära en så liten produktionsförlust som möjligt i förhållande till riktvärdet om att begränsa produktionsförlusten till högst 1,5 terawattimmar per år.

I december 2020 fick Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att, i samverkan med Statens energimyndighet och Affärsverket Svenska kraftnät, se över

HARO-värdena, redogöra för hur fördelningen av värdena mellan huvudavrinningsområden har gjorts och tydliggöra vilken funktion HARO-värdena har i arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Arbetet har inletts.

Program Vattenmiljö och vattenkraft 2020-2022

Programmet omfattar en mängd projekt. Bland annat att ta fram vägledning som stöd till framförallt vattenmyndigheterna och länsstyrelserna. Vägledningar behövs både inom vattenförvaltningen och för miljöanpassning av vattenkraftverk, så att genomförandet av den nationella planen blir så kostnadseffektivt som möjligt.

Under 2020 har programmet levererat Vägledning om fisk och faunapassage. Regeringsuppdraget om utveckling av vägledning om miljöanpassning av vattenkraften redovisades 27 februari 2020. I Havs- och vattenmyndighetens författningssamling har planens prövningsgrupper kungjorts och kartor har publicerats på myndighetens webbplats, i enlighet med förordningen om vattenverksamhet. Vägledning i form av frågor och svar om den nationella planen för omprövning av vattenkraften publiceras kontinuerligt på myndighetens webbplats.

Nätverk med externa aktörer

Den nationella planen kommer att innebära ett stort antal omprövningar. Detta leder sannolikt till en ökad arbetsbelastning för alla inblandade. Samtidig ställs krav på att de myndigheter som för talan i miljöfrågor i domstol ska samordna sig, vilket ger effektivitetsvinster. Vi har inletts diskussioner med Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelserna, om hur den samordningen ska kunna göras.

Eftersom Havs- och vattenmyndigheten fortlöpande ska följa genomförandet av planen har vi inletts diskussioner med domstolarna, länsstyrelserna, Riksantikvarieämbetet, Affärsverket Svenska Kraftnät och Energimyndigheten om vad uppföljningen ska omfatta och hur den ska utföras.

Hållbar vattenresursförvaltning

Problemen med vattenbrist och översvämningar förväntas öka beroende på klimatförändringar och samhällsutvecklingen. Betydande områden i Sverige utsätts redan idag av ökande grad för perioder med torka eller översvämningar. Det saknas en samlad förvaltning av tillgängliga vattenresurser på lokal, regional såväl som nationell nivå i Sverige. För att stärka vattenförvaltningen har Havs- och vattenmyndigheten inletts ett arbete där vi tydligare lyfter in användningen av våra vattenresurser och understryker vikten av att arbeta avrinningsområdesvis. Vi utgår från resursen, vilka som nyttjar den och kan behöva nyttja den. Vår målsättning är att utveckla ett ramverk för hållbar vattenresursförvaltning för att säkerställa samhällets samlade behov och minska riskerna vid torka och översvämning. Det utgörs av ett antal byggstenar som omfattar aktörer, regelverk, kunskapsunderlag, arbets- och samverkansformer med mera. Syftet är att förstärka planering och hantering av vattenresurser på avrinningsområdes nivå.

Som en del i arbetet har vi under året inletts en dialog med ett 30-tal representanter från myndigheter, kommuner, regioner, akademien och verksamhetsutövare. Dialogens syfte är att identifiera utvecklingsbehov för ramverket och bygga upp förtroende och förståelse mellan ramverkets olika aktörer.

Vi har också inletts ett samarbete med SMHI, SGU och SCB. Arbetet ska kunna stödja avvägningar och planering, nationellt och regionalt och bidra till att identifiera lämpliga geografiska områden för samordningslösningar

Vattendirektivet inom EU

EU-arbetet är viktigt i vårt vägledande arbete kring ramdirektivet för vatten och är en förutsättning för att ena arbetet mellan länder och inom landet. Inom EU samordnas genomförandet av direktivet främst genom den så kallade gemensamma genomförandestrategin (CIS, Common Implementation Strategy), ett samarbete mellan medlemsländerna och EU-kommissionen. Samordningen uttrycks bland annat i gemensamma riktlinjer och vägledningar som bereds av olika arbetsgrupper

samt i workshops och konferenser och leder till att det nationella arbetet vilar på en djup förståelse för frågorna samt att Sverige får möjlighet att påverka med nationella erfarenheter och frågeställningar.

HaV tar fram underlag till instruktion för både den strategiska koordineringsgruppen (SCG) och vattendirektörmöten som gemensambereids i Regeringskansliet. SCG godkänner förslag till riktlinjer och vägledningar innan medlemsländernas vattendirektörer beslutar och ansvarar för att riktlinjer och vägledningar används i respektive land.

HaV samordnade Sveriges arbete inom EU:s gemensamma genomförandestrategi, bland annat genom aktivt deltagande i SCG. Vi har regelbundna avstämningar med SGU, NV och MSB. Viktiga frågor för SCG under 2020 har varit diskussioner om resultat av hälsokontrollen för vattendirektivet och hantering av undantag med ett oförändrat direktiv samt diskussioner av kommissionens aktiviteter inom gröna given.

Inom arbetet med den gemensamma genomförandestrategin, CIS, har vi deltagit och bidragit i arbetsgrupper för ekologisk och kemisk status, datainformation och den tillfälliga arbetsgruppen Ad hoc Task Group on Economics, ATG Economics, som ingår som en del av CIS-arbetet 2020–2021. I arbetsgruppen för ECOSTAT har HaV positionen som co-chair och har deltagit aktivt under året. ECOSTAT har bland annat arbetat mycket med interkalibrering mellan medlemsländerna för: biologiska bedömningar för ekologisk status, metoder för god ekologisk potential och gränser för fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer inklusive näringsämnen. Inom arbetsgruppen CHEMICALS har vi samarbetat med Naturvårdsverket för uppdatering av ny bevakningslista och gällande arbetet med uppdatering av listan för prioriterade ämnen är HaV aktiva och stöder arbetet med framtagande av underlag för gränsvärden (Environmental Quality Standards, EQS-dossier) för kandidat ämnen.

Arbetsgruppen för Data and Information Sharing har förberett för kommande rapportering av den tredje cyklens förvaltningsplaner för vattendirektivet. Sverige har aktivt deltagit i en undergrupp om att ta fram indikatorer och jämförbarhet för data för att kunna rapportera förändringar för enskilda parametrar och kvalitetsfaktorer för ekologisk status kopplad till principen One-Out-All-Out.

Vattendirektivet – samverkan med andra nordiska länder

Genom samarbetsavtal med norska Miljödirektoratet har vi en god samverkan med Norge om vattenförvaltning enligt EU:s ramdirektiv för vatten om bland annat vattenkraft, hydromorfologi övervakning med mera. Vi har kontinuerlig kontakt i olika frågor. Det gemensamma arbetet kring hydromorfologiska bedömningsgrunder är värdefullt för implementeringen nationellt. I december beslutades ett nytt och fortsatt samverkansavtal för perioden 2021-2027.

Avtalet för 2018-2020 har gjort det möjligt att lösa uppgifter som det inte hade varit möjligt att lösa utan samarbete, inklusive nära samarbete om gemensam förvaltning av gränsöverskridande vattendrag. Avtalet har också gett bättre beslutsunderlag genom en bredare gemensam databas och ökat samarbete mellan norska och svenska forskningsmiljöer. Skillnaderna i ländernas bedömning av tillståndet för gränsövergångsvattenförekomsterna har blivit betydligt mindre sedan föregående planeringsperiod, och de flesta skillnaderna i uppdelningen av vattenförekomster vid gränsen har justerats.

LIFE IP Rich Waters 2020

Projektet LIFE IP Rich Waters ska effektivisera arbetet med att genomföra åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt. Projektet pågår 2017–2024. HaV ansvarar för delprojektet Nationell samverkan för effektivare genomförande av åtgärder. Syftet med delprojektet är att öka samordning mellan HaV, vattenmyndigheterna och andra berörda myndigheter när vi tar fram vägledningar. Samordningen ska underlätta och effektivisera genomförandet av åtgärder.

Under året har vi inom delprojektet haft aktiviteter i form av workshops och arbetsmöten i större och mindre grupperingar. Syftet med aktiviteterna har framförallt varit att:

- › ta fram vägledning för hur miljö kvalitetsnormer för ytvatten ska fastställas i Natura 2000-områden
- › skapa en överenskommelse med vattenmyndigheterna och Jordbruksverket om vad som bör vara grundläggande kompletterande åtgärder inom jordbruket i vattendistriktens åtgärdsprogram för vattenmiljön

Samordning enligt badvattenförordningen

Badvatten engagerar allmänheten och drar uppmärksamhet till HaV under vår och sommar. Badvattenförvaltningen skyddar människors hälsa och miljön. Arbetet enligt regelverket för EU-bad ger allmänheten goda möjligheter till bad med bra kvalitet. Rekordmånga besök på webbplatsen Badplatsen 2020 visar hur viktigt det är att informera allmänheten om övervakningsarbetet av badplatser, om kvalitén på badvattnet samt vilka åtgärder som tagits till att förbättra kvaliteten.

Varje vår publicerar HaV en rapport om Sveriges badvattenkvalitet för att underlätta kommunikation med media och allmänhet. Drygt 90 procent av de 438 svenska EU-baden har tillfredsställande, bra eller utmärkt badvattenkvalitet och antalet bad med klassificeringen utmärkt har ökat något det senaste året.

Rapportering av svenska badvattenkvalitetsdata görs årligen till EU enligt EU:s badvattendirektiv (2006/7/EG) och Badvattenförordningen (2008:218), och omfattar EU-baden. Arbetet med badvatten utförs i nära samarbete med Folkhälsomyndigheten (FHM) som har ett löpande uppdrag från HaV att bistå med råd angående bland annat smittskydd och provtagningsmetoder. Avtalet med FHM har i år kraftigt begränsats av den pågående pandemin, vilket lett till att HaV har fått ta över uppgifter som FHM normalt gör, till exempel EU-rapporteringen.

Miljöprövning

HaV deltar i flera miljöprövningsprocesser, de är viktiga verktyg för att nå miljömålen och EU-direktiven.

Under året har HaV medverkat i prövningar av flera vattenverksamheter och miljöfarliga verksamheter som har eller kan få stor påverkan på hav, sjöar och vattendrag, se tabell 3. Arbetet med prövningar är av strategisk betydelse. Genom medverkan i relevanta ärenden med väl beredda yttranden av god kvalitet bidrar till vi till att utveckla juridisk praxis så att vattenmiljöer nyttjas på ett hållbart sätt. Ett annat viktigt skäl är att beredningen bidrar till en samsyn i vissa centrala frågeställningar där HaV har ansvar för vägledning gentemot andra aktörer i samhället.

Tabell 3. Yttranden i tillståndsärenden

Typ av yttrande	2020	2019	2018
Yttranden till mark och miljödomstol, mark- och miljööverdomstol, antal	70	64	54
Remissyttranden till andra myndigheter, antal	45	49	12
Samrådsyttranden (kommuner, enskilda, konsulter med flera), antal	28	16	10
Summa	143	129	76
Totalt antal inkomna ärenden	1 223	1 028	1 104
HaV:s kostnad inklusive overhead, tkr	3 651	4 161	2 963
HaV:s kostnad exklusive overhead, tkr	2 450	2 793	1 936

Kommentar till tabell yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken

Eftersom overhead-kostnaden är fyra procentenheter lägre 2020 (49%) än 2018 (53%) redovisar vi kostnaden både inklusive och exklusive overhead. Se tabell 14 för redovisning av overhead.

Under 2020 har det varit färre personer som arbetat med uppgiften att handlägga remisser i miljöbalksärenden jämfört med året innan. Under senare delen av 2020 har medarbetare valt att gå i förtida pension vilket förstärkt resultatet. Trots att delar av kompetensen också varit involverade i arbetet med programområde vattenmiljö och vattenkraft har antalet yttranden ökat jämfört med 2019 och dubblerats jmf med 2018. Effekten av minskat resande pga restriktioner kopplade till Covid19 kan möjligen vara en förklaring till detta.

Prestationen visar antalet inkomna ärenden från domstolar, andra myndigheter och övriga intressenter, hur många av dessa remisser som HaV yttrat sig över och vad detta kostat.

Förutom att yttra sig över mål i domstol deltar HaV i ett antal huvudförhandlingar i miljöbalksprövningsmål varje år. Arbetet inför och medverkan vid dessa förhandlingar visas endast som kostnad i tabellen ovan. Myndigheten har under året prioriterat extra hårt bland ärenden och lagt mycket tid på komplicerade och principiellt viktiga mål.

Prövning av vattenverksamhet**Muddring**

HaV har lämnat samrådsyttrande till Sjöfartsverket över en planerad större muddring av den norra farleden in till Göteborg.

Vattenbortledning

HaV bevakar ärenden om bortledning av vatten och lämnade yttranden i fråga om hur de påverkar miljökvalitetsnormerna.

Vattenkraft

HaV medverkar främst i de ärenden som berör vattendrag och sjöar med höga naturvärden, framför allt de som kan äventyra miljökvalitetsnormerna för vattenmiljön (MKN) eller påverka bevarandestatusen för utpekade Natura 2000-områden. Om HaV ser en risk för negativ påverkan och försvårande av fastställande av moderna miljövillkor i kommande prövningar enligt den Nationella planen utgör också det en urvalsgrund. Våra yttrandens utgångspunkt är miljökvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag".

Under året har vi yttrat oss och deltagit i förberedande förhandlingar i ärenden som gäller fastställande av slutliga villkor för Gideåbacka vattenkraftverk. Frågorna har bland annat gällt verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten och hur ärendena på bästa sätt hanteras processuellt i förhållande till den nationella planen för omprövning av vattenkraft som startas år 2022.

HaV har också yttrat sig i ärenden Midskog, Näverede, Stugun, Stadsforsen, Hölleforsen och Järkvissle, samtliga belägna i Indalsälvens huvudfåra. Ansökningarna gäller ökad kapacitet genom ökad slukförmåga, dock utan att sökanden åtar sig att genomföra några ytterligare skyddsåtgärder. Myndighetens inställning i ärendena har bidragit till domstolens beslut om att handlägga ärendena gemensamt vilket förbättrar förutsättningarna att bedöma anläggningarnas sammantagna påverkan på Indalsälven och att föreskriva om rätt villkor för respektive anläggning.

HaV har också yttrat sig i samrådsskedet enligt 6 kap miljöbalken i syfte att bidra till en lämplig avgränsning av ansökan. En omfattning som innebär att alla ingående anläggningsdelar som skapar förutsättningar för att bedriva en vattenkraftsanläggning utgör en utgångspunkt för att meddela Moderna miljövillkor.

HaV har på begäran av domstolen också yttrat sig i en tillståndsprövning för Kilafors vattenkraftverk där intresset av att skydda flodkraften mot kräftpest skulle vägas mot intresset av fria vandringsvägar för fisk och annan vattenlevande fauna.

Prövning av miljöfarlig verksamhet

Under året har vi medverkat i prövningar inom flera miljöfarliga verksamheter och branscher som har eller kan få stor påverkan på hav, sjöar och vattendrag.

Skogsindustri och bioraffinaderi

Under året har vi deltagit i tillståndsprövningen genom yttranden och deltagande vid förhandling av SCA Östrand. Bolaget ska uppföra ett bioraffinaderi för tillverkning av biodiesel från trärester från till exempel skogsbruk och sågverk vid massfabriken i Timrå. Vattenfrågorna är stora och komplexa, de omfattar till exempel muddring i ett förorenat område, förorenade sediment, dumpning av sediment, byggnation i vatten, säkerhet vid storskalig kemikaliehantering och processavloppsvattenrening. Frågorna i ärendet har varit hanteringen av förorenat vatten som bildats under anläggningsskedet och dagvattenhanteringen samt frågan om risken för försämring eller äventyrande av miljö kvalitetsnormerna.

Metallindustri

HaV har yttrat sig över flera prövotidsutredningar samt i ett överklagat ärende för Boliden Mineral AB, Rönnskärsverken (metallsmältverk). Prövotidsutredningen har omfattat utsläpp av dioxiner och kvicksilver till recipienten, fyra vattenförekomster som varken har god kemisk eller ekologisk status. HaV har föreslagit slutliga villkor för högsta utsläpp av kvicksilver till vatten och ett villkor för högsta utsläpp av dioxiner.

En annan prövotidsutredning, som redovisades våren 2019, omfattar utsläpp av föroreningar (metaller, organiska ämnen) till mark, grundvatten, ytvatten och sediment. HaV anser att bolaget behöver åtgärda de förorenade sedimenten runt Rönnskärshalvön. Fortsatt utredning behövs därför av hur saneringen av de förorenade sedimenten ska ske. Bolaget överklagade ett villkor till mark- och miljööverdomstolen som avsåg utsläpp av metaller. HaV anser att bolagets reningsteknik medger väsentligt lägre utsläpp samt att utsläppen borde minimeras med tanke på att kvaliteten i berörda vattenförekomster inte är god och motsätter oss därför att högre utsläpp av metaller tillåts.

Gruvindustri

Gruvprövningar är komplexa och gruvor i sig innebär en stor påverkan på natur och vattenmiljö. Utsläpp sker av ett flertal metaller men också av andra ämnen som kväveföreningar (nitrat, nitrit) och sulfat. Det sker också påverkan i vattendragen genom att fysikaliska parametrar som pH och konduktivitet förändras. HaV:s synpunkter syftar till att gruvindustrins påverkan på vattenmiljön ska begränsas så att inga miljö kvalitetsnormer riskerar att överskridas.

Luossavaara-Kiirunavaara AB har sökt tillstånd för befintlig och utökad gruvverksamhet i Kiruna. HaV har under året yttrat sig till domstolen med begäran

om komplettering av uppgifter om vattenbalanser (läckage- och vattenflöden, grundvatten), miljö kvalitetsnormer och statusbedömning, utsläpp till vattenmiljön, skyddsåtgärder, om efterbehandlingsfasen och påtalade behov av fortsatt ekotoxikologisk utredning.

Prövningen för Zinkgruvan Mining AB har pågått under flera år. HaV har yttrat sig över det provisoriska villkor om utsläpp till vatten som gäller verksamheten. Det finns flera frågor som behöver belysas under prövotiden för att slutliga villkor för vattenutsläppen ska kunna fastställas. Viktigast är att utsläppshalterna av zink, bly och kadmium minskar, men också de höga halterna av andra ämnen till exempel nitrit och sulfat.

Klimatomställningen leder till ett ökat intresse för nya metaller. I Kiruna kommun har ett gruvbolag lämnat in en ansökan om att bryta grafit. HaV yttrar sig i fråga om påverkan på vattenmiljön. En viktig aspekt är att restavfallet kan vara syrabildande.

Vattenbruk

Odling av fisk i öppna kassar genererar utsläpp av näringsämnen samt ett näringsrikt material, bestående av framförallt fekalier och matrester som sedimenterar under kassarna. Det finns också en risk att fisk rymmer och att andra arter påverkas. HaV har yttrat sig till Nacka tingsrätt i samband med tillståndsprövning av fiskodling i Siljan, Mora kommun, i april 2020. HaV yttrade sig bland annat över risken för påverkan på Siljanöringen och om RAS-teknik, ur ett tekniskt och ekonomiskt perspektiv, idag kan anses vara en industriellt tillgänglig teknik för odling av regnbåge till matfiskstorlek. RAS står för recirkulerande vattenbruk eller internationellt förkortat som RAS (Recirculating Aquaculture System). Vattnet renas genom olika typer av filtrering och mätas med syre för att ge fisken så god miljö som möjligt och för att minska risken för sjukdomar.

Mark- och miljödomstolen avslag i april 2019 Smögenlax Aquaculture AB:s ansökan om tillstånd för etablering av landbaserade fiskodlingar med recirkulerande teknik i Sotenäs kommun med motiveringen att verksamheten riskerar att försvåra att god status uppnås i vattenförekomsten. Sökanden överklagade domen och HaV har i mars 2020 kompletterat sitt tidigare yttrande till Svea hovrätt. HaV:s inställning är det krävs flera åtgärder i form av ytterligare rening, tidsbegränsning för verksamheten och juridiska tydliggöranden för att tillstånd ska kunna beviljas. Dom i ärendet har inte avkunnats.

Små avloppsanläggningar

HaV har under 2020 yttrat sig till Mark- och miljööverdomstolen i ett överklagningsärende rörande prövning av en liten avloppsanläggning. HaV:s inställning är att leverantören av avloppsanläggningen vid ansökan eller anmälan behöver visa att anläggningen klarar de krav som ställs på den plats där anläggningen ska placeras. Om leverantören hänvisar till en testrapport så behöver det av den framgå under vilka förhållanden anläggningarna är testade och hur de är konstruerade. Om dessa uppgifter saknas så är det inte möjligt att bedöma om testresultaten är relevanta för den anläggning som ansökan gäller.

Prövning enligt annan lagstiftning

Utöver medverkan i miljöbalksprövningar deltar HaV i prövningar enligt annan lagstiftning, exempelvis prövningar enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon. Vi deltar även årligen i flera Esbo-samråd och bedömer potentiell gränsöverskridande miljöpåverkan från projekt som genomförs i Sveriges grannländer. Våra yttranden i ärenden utgår från havsmiljöförvaltningen och bidrar till ökat hänsynstagande till den marina miljön.

Vindkraft till havs

HaV yttrade sig i flera olika typer av ärenden som rör planerade vindkraftparker till havs. Till de största hör Stora Middelgrund, Kriegers Flak och Södra Midsjöbanken. Dessa är lokaliserad helt eller delvis inom utpekade marina Natura 2000-områden.

För att kunna anlägga vindkraft där måste därför bolagen ansöka om Natura 2000-tillstånd hos Länsstyrelsen. HaV:s synpunkter rör behovet att hänsyn måste tas till arter och habitat som är skyddade inom områdena. Synpunkterna fokuserar främst inverkan på tumlare, men också på värdefulla marina habitat. Frågan om undervattensbuller vid anläggning och vid drift är viktig och HaV har i flera ärenden om vindkraft till havs bevakat denna aspekt.

Undersökningstillstånd till havs

HaV yttrade sig i flera ärenden om undersökningar inför kommande ansökningar om havsbaserad vindkraft, enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln. Vid undersökningar av den här typen används ofta seismisk utrustning och kan innebära att det uppstår mycket höga och potentiellt skadliga undervattensljud. HaV har lämnat flera yttranden till Sveriges geologiska undersökning och till regeringen i dessa ärenden. HaV:s fokus är att undvika negativ påverkan på marina däggdjur på grund av impulsvitt undervattensbuller.

Reglering inom havs- och vattenförvaltning

Föreskrifter inom vatten- och havsmiljöförvaltning

Under 2020 har myndigheten fattat beslut om två föreskrifter inom Havs- och vattenförvaltningsområdet, båda i form av ändringsföreskrifter till föreskrifterna för hantering av signalkräfta som meddelades 2019.

- › Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2020:14) om ändring i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:21) om hantering av signalkräfta
- › Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2020:16) om ändring i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:21) om hantering av signalkräfta

Föreskrifterna har i första hand uppdaterats efter att länsstyrelserna föreslagit att fiske kan tillåtas i vatten utanför hanteringsområdet för signalkräfta. De vatten som är aktuella, tillsammans med de villkor som ska gälla för fiske, har fastställts i föreskrifterna tillsammans med vissa andra smärre justeringar.

Under året har myndigheten fattat beslut om en förteckning över provningsgrupper enligt den nationella planen för omprövning av vattenkraft, för kungörelse i myndighetens författningssamling.

- › Havs- och vattenmyndighetens förteckning (HVMFS 2020:25 över provningsgrupper som avses i 39 § förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

Regeringen beslutade den 25 juni 2020 om den Nationella planen för moderna miljövillkor samt om ändringar i förordningen om vattenverksamheter. I förordningen framgår att det ska finnas provningsgrupper för verksamheter som kan påverka en och samma vattenförekomst, vattendrag eller avrinningsområde på ett sådant sätt att verksamheterna bör provas i ett sammanhang. Det främjar samordnade prioriteringar och hänsynstaganden. I en bilaga till förordningen anges provningsgrupperna och den tidpunkt när en ansökan om provning för moderna miljövillkor senast ska ha getts in till domstol.

Enligt förordningen ska Havs- och vattenmyndigheten föra en förteckning över de provningsgrupperna. Förteckningen ska kungöras och myndigheten ska se till att det finns tillgång till kartor som visar provningsgruppernas geografiska avgränsningar.

Utveckling av havsmiljöföreskrifterna

Under året har förberedelser gjorts för kommande uppdateringar av havsmiljöföreskrifterna HVMFS 2012:18. Det gäller framför indikatorer som ska ingå i definitionerna

av god miljöstatus och indikatorer för att avgöra om miljökvalitetsnormerna följs. Det görs genom samarbete inom EU, de regionala havskonventionerna och nationellt arbete där HaV också anlitar externa experter.

Tillsynsvägledning

HaV ska ge tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser i frågor om miljökvalitetsnormer för vatten och havsmiljön, vattenskyddsområden, enskilda avlopp, vattenverksamhet, dumpning av avfall, fiske och vattenbruk samt skydd av grundvatten. I myndighetens treåriga plan för tillsynsvägledning, rapport 2018:30, framgår vilken tillsynsvägledning vi kommer att genomföra under perioden 2019–2021. HaV samverkar med de centrala tillsynsvägledande myndigheterna inom Tillsyns- och föreskriftsrådet för att samordna gemensamma tillsynsvägledande aktiviteter. Tillsynsvägledning ges på flera olika sätt, i form av handläggarträffar, vägledningsdokument, webbsidor, telefonsamtal och e-post.

Övriga vägledningar som myndigheten arbetar med:

Miljökvalitetsnormer för vatten och havsmiljön

Förändringar i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen (2019) ökar kraven på att verksamheter och åtgärder som påverkar vattenmiljön måste redovisas på kvalitetsfaktornivå. Myndigheter och kommuner ska ta hänsyn till detta när de prövar eller bedömer verksamheter. Krav måste ställas så att verksamhetsutövaren vidtar de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som krävs för att förhindra att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller äventyrar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen.

Vi uppdaterade vår vägledning då frågor om tillämpning av den nya lagstiftningen aktualiserades. För att kunna omvärldsbevaka och förstå tillsynsmyndigheternas behov har HaV deltagit i Miljösamverkan Sveriges projekt om miljökvalitetsnormer för vatten vid tillsyn av miljöfarliga verksamheter. Vi har under året deltagit som presentatörer på en tvådagarsutbildning om tillämpningen av miljökvalitetsnormer vid tillsyn av miljöfarliga verksamheter för kommunala miljöinspektörer.

Inom programområdet Vattenmiljö och vattenkraft pågår även en uppdatering av tillämpning av miljökvalitetsnormer vid prövning och tillsyn av vattenverksamhet.

Vattenskyddsområden

Tillsynsvägledning inom området sker löpande genom information på webbsidan och genom e-post och telefon. En handläggarträff för länsstyrelserna genomfördes i mars. Träffarna stimulerar handläggarnas egna nätverk och bidrar på ett positivt sätt till samarbete kring frågorna om inrättande av samt tillsyn inom vattenskyddsområden. Under året har Naturvårdsverkets allmänna råd om vattenskyddsområden upphävts och ny vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden tagits fram.

Enskilda avloppsanläggningar

Enligt Miljötillsynsförordningen (2011:13) har HaV ansvar för tillsynsvägledning av enskilda avloppsanläggningar. Enligt överenskommelse med Naturvårdsverket vägleder HaV dock inte bara om enskilda utan alla små avloppsanläggningar (motsvarande en schablonberäkning av den mängd föroreningar som upp till 200 personer genererar under ett dygn).

Vår nya digitala vägledning om prövning av små avloppsanläggningar har under 2020 presenterats på träffar som länsstyrelserna anordnat för kommunerna. Träffarna bidrar till implementering och förbättring av vägledningen och nätverket mellan HaV, länsstyrelserna och kommunerna stärks. Vi informerar också återkommande via nyhetsbrev, vår webbplats samt via möten för andra intressenter.

HaV följde upp länsstyrelsens tillsynsvägledning till kommunerna genom en

enkät. Av uppföljningen kunde konstateras att alla länsstyrelser arbetar aktivt med tillsynsvägledning inom området "små avloppsanläggningar". HaV följer upp länsstyrelsens stöd till kommunernas arbete med att utveckla strategiska va-planer och genomförd tillsyn över kommunens skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § Lagen om allmänna vattentjänster. Arbetstiden varierar stort mellan länsstyrelserna. De flesta länsstyrelser uppger att kommunerna håller på eller har tagit fram va-planer, samt att kunskapen om antalet § 6-områden ökat. Många kommuner planerar att åtgärda sådana områden där kommunen har skyldighet att ordna vattentjänster.

Vattenverksamhet

Tillsynsvägledning ges löpande inom området via webbsidan och genom e-post och telefonkontakt. Fokus har under året lagts på den nya vattenrättsliga lagstiftningen.

I april anordnades tre utbildningstillfällen om ny vägledning för fisk- och fauna-passager. Vägledning riktar sig till alla inblandade aktörer och har tagits fram av HaV i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet. Vägledningen finns på HaV:s webbplats.

I maj deltog vi på handläggartärf med fokus på frågor om vattenkraft och dammar, den Nationella planen för omprövning av vattenkraften samt samverkan för att realisera prövningarna. I augusti deltog vi i en utbildningsinsats för nya vattenverksamhetshandläggare. Med anledning av förändrad lagstiftning och den Nationella planen för vattenkraft, har vägledningen om vattenverksamhet uppdaterats.

Dumpning av avfall

Tillsynsvägledning inom området sker huvudsakligen genom information på webbsidan, e-post och telefon.

Fiske och vattenbruk

Vår tillsynsvägledning avseende fiske och vattenbruk sker löpande via framförallt vår webbplats och genom telefon och e-postkontakt.

Skydd av grundvatten

Området "skydd av grundvatten" är mycket brett och årets fokus har framför allt varit löpande vägledning via webbsidan, e-post och telefon om hur de regler som finns i miljöbalken och som hanterar undantag från krav på tillstånd ska tolkas i fråga om bortledning av grundvatten.

Övrigt vägledningsarbete

Regional planering för vattenförsörjning

HaV har tagit fram en ny vägledning för regional vattenförsörjningsplanering som publicerades i början av året. Vägledningen ska vara ett stöd för länsstyrelserna när de tillsammans med andra aktörer tar fram regionala vattenförsörjningsplaner. Vägledningen har tagits fram i samarbete med Boverket, SGU, SMHI och Livsmedelsverket.

De regionala vattenförsörjningsplanerna ska peka ut viktiga regionala dricksvattenresurser och hur de kan skyddas. Dricksvattenförsörjningen behöver hanteras i sitt fulla sammanhang. Det innebär att andra samhällsbehov också behöver beskrivas, exempelvis vattenbehov för industri och jordbruk samt enskild vattenförsörjning för hushåll och verksamheter. I bristområden kan en ökad kunskap om hur mycket vatten som finns tillgängligt samt olika intressenters behov och uttag av vatten bidra till en ökad förståelse för situationen. Det kan i leda till vattenbesparing inom olika sektorer.

Kraftigt modifierade vatten

Vi har fortsatt att se över vägledningarna för kraftigt modifierade vatten (KMOV) under 2020 utifrån den nya lagstiftningen om vattenmiljö och vattenkraft. Arbetet har skett i dialog med berörda myndigheter. Vägledningarna kommer att skickas ut på remiss under första halvan 2021. I arbetet med vägledningarna har vi haft nytta av samarbetet inom EU, där gemensamma vägledningar tagits fram i samverkan mellan medlemsländerna.

Åtgärder i vattenkraften - möjlighet till mindre stränga krav

Vattendirektivet anger att alla EU:s vattenförekomster ska nå god status eller god potential. Vattenmyndigheterna kan dock medge undantag från, förutsatt att förutsättningar i vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda. Undantag kan göras i form av mindre stränga kvalitetskrav eller möjlighet till förlängd tidsfrist. Ett skäl för undantag är orimliga kostnader. Under hösten 2020 genomförde HaV en förstudie för att bedöma om kostnader för miljöåtgärder i vattenkraften kan vara orimliga. Förstudien är första steget i arbetet med att ta fram en metod som ska ingå i HaV:s vägledning. Metoden ska bidra till att bedömningarna blir konsekventa och ska stödja vattenmyndigheternas arbete med att ta fram förslag på miljökvalitetsnormer (de kvalitetskrav som ska gälla för respektive vattenförekomst) inför prövningarna av vattenkraften.

Intern näringsbelastning i sjöar och kustvatten

Vägledningsunderlag för åtgärder mot internbelastning av fosfor i sjöar och kustvatten skickades ut på remiss under senare delen av 2020. Vägledningen är en del i genomförandet av åtgärdsprogrammen för havsmiljön respektive vattenförvaltningen samt en leverans inom projektet LIFE IP Rich Waters.

Miljökvalitetsnormer i Natura 2000-område

HaV har under 2020 börjat arbetet med att ta fram en vägledning för miljökvalitetsnormer i Natura 2000-område. En tydlig och enhetlig hantering av miljökvalitetsnormer och åtgärder i Natura 2000-områden underlättar omprövningen av vattenkraften som startar 2022. Det möter också upp EU-kommissionens rekommendationer att i förvaltningsplaner och åtgärdsprogram fastställa mål/miljökvalitetsnormer och åtgärder för att nå dem. Vägledningen riktar sig främst till Vattenmyndigheterna. Arbetet med vägledningen har delvis finansierats inom ramen för projektet LIFE-IP Rich Waters.

Klimat och översvämning

Tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Vattenmyndigheterna har vi under året haft möten för att koordinera vatten- och översvämningdirektivet. Under mötena har vi bland annat diskuterat hur vi kan ta hänsyn till klimatförändringar i arbetet. Som en följd av arbetet med koordineringen har HaV varit med i Vattenmyndigheternas arbete med att ta fram planer för torika.

Åtgärdsarbete

Arbete mot internbelastning

Många insjöar och havsvikar har problem med internbelastning av fosfor, men kunskapsunderlaget är fortfarande bristande. För att få mer kunskap om internbelastning av fosfor har tio kunskapshöjande insatser inom internbelastning och näringsåterförsel pågått 2018–2020.

HaV finansierar även ytterligare insatser mot internbelastning:

- › fastläggning av fosfor i Södra Bergundasjön, Växjö kommun, genom ett bidrag till Länsstyrelsen i Kronoberg. Totalt beräknas ca 20 ton fosfor ha fastlagts i sjön
- › lågflödesmuddring i Öljaren, Katrineholms kommun, genom ett bidrag till Länsstyrelsen i Södermanlands län

Pilotområden mot övergödning

Inom HaVs regeringsuppdrag Pilotområden mot övergödning har de 20 pilotområdena med åtgärdssamordnare som HaV finansierar fortsatt sitt arbete med att genom samverkan skapa fler lokala åtgärder mot övergödning. Flera åtgärder har genomförts, som exempelvis våtmarker, fosfordammar, skonsam dikesrensning, strukturkalkning, reduktionsfiske, bevattningsdammar och återmeandring. 16 av områdena har ansökt och beviljats förlängning av åtgärdssamordning under 2021. Av de övriga fyra har en fått en förlängning i tid under 2021 och tre har fått finansiering via länsstyrelsernas LOVA-medel under 2021.

Åtgärdssamordnarna upplever att åtgärdstakten varit lägre under året eftersom de inte kunnat ha möten eller besök hos markägare i samma utsträckning som innan på grund av pandemin. Inom nationella stödfunktionen har åtgärdssamordnarna erbjudits digitala möten, utbildningar och erfarenhetsutbyten.

Inom regeringsuppdraget identifieras, planeras och genomförs kostnadseffektiva åtgärder i 20 pilotområden (avrinningsområden). Särskild vikt läggs vid att identifiera vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska genomföras. Detta arbete kompletteras med litteraturstudier och intervjuer med nationell expertis. Tillsammans med forskare pågår utveckling av metodik för beräkning och uppföljning av enskilda åtgärders effekt. Detta syftar till att stärka åtgärdsplaneringen i pilotområdena genom att identifiera de lokalt mest kostnadseffektiva åtgärder som krävs för att nå god vattenstatus. Regeringsuppdraget redovisas 31 mars 2021.

Vi kallar satsningen med åtgärdssamordnare för LEVA - Lokalt engagemang för vatten, och ser att det finns en stor potential för lokalt åtgärdsarbete med lokala åtgärdssamordnare. Åtgärdsarbetet har betydelse för att nå miljö kvalitetsnormer, miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning och Agenda 2030 samtidigt som det bidrar till En livsmedelsstrategi för Sverige. Uppdraget genomförs tillsammans med Jordbruksverket, Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna samt Lantbrukarnas riksförbund.

Uppföljning av olika åtgärders effekt mot övergödning

Under 2020 har HaV, inom ramen av ett regeringsuppdrag, analyserat hur uppföljningen av olika åtgärder kan förbättras för att öka kunskapen om deras effekt mot övergödning. I redovisningen konstaterade vi att det finns ett stort behov av systematisk uppföljning av enskilda åtgärders effekt mot övergödning. Det finns ett behov av att utveckla användarvänliga beräkningsverktyg för åtgärdsplanering och effektoppskattning. Vi ser också ett behov av att förtydliga vem som har ansvar och mandat att samordna uppföljning och utvärdering av det åtgärdsarbete som kopplar till miljömålet Ingen övergödning.

Särskilda satsningar mot övergödning

Under året har ett antal särskilda satsningar för att minska övergödning genomförts:

- › tio länsstyrelser har fått bidrag för åtgärdsarbete mot fosforläckage
- › vattenmyndigheterna har fått bidrag för att stärka åtgärdsarbetet mot övergödning i respektive vattendistrikt, vilket kompletterade den satsning i vattendistriktet som påbörjades under 2019

Skydd av limniska områden

Vägledning och stöd till länsstyrelser och kommuner

HaV samordnar och utvecklar arbetet med områdesskydd av sjöar och vattendrag med höga naturvärden. Under 2020 har vi arbetat med att utveckla rutinerna för samråd när det gäller akvatiskt områdesskydd. Vi har genomfört flera samråd med länsstyrelser och kommuner. Det har bidragit till ett ökat fokus på limniska miljöer och värden inom områdesskyddet. Det har också inneburit att flera sjö- och vattendragmiljöer med höga naturvärden har fått ett adekvat skydd som limniskt inriktade naturreservat.

Strategi för skydd av värdefulla sjöar och vattendrag

Under 2020 har HaV i samarbete med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna tagit fram ett förslag till ny nationell strategi för skydd av värdefulla sjöar och vattendrag till 2030. Syftet med strategin är att skydda och bevara fler sjö- och vattendragmiljöer med höga natur- och kulturvärden. Strategins mål innebär en ambitionshöjning i arbetet, vilket krävs för att vi ska nå nationella och internationella mål och åtaganden.

Förslaget till strategi och en samhällsekonomisk konsekvensbeskrivning har under hösten 2020 skickats på bred remiss. Myndigheterna planerar att gemensamt anta strategin under första halvåret 2021.

Strategin ska vara ett stöd i arbetet med miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag den kommande tioårsperioden. Strategin har tydliga, mätbara och tidsatta mål som anger riktningen för hur arbetet ska genomföras och målen stöds i sin tur av konkreta åtgärder.

Kalkning mot försurning

Kalkning av sjöar och vattendrag för att motverka försurningens effekter är en av de största och mest omfattande naturvårdssatsningarna som utförs i Sverige. Varje år sprids ungefär 100 000 ton kalk i cirka 2 700 sjöar och 9 000 kilometer vattendrag. HaV har det nationella ansvaret för kalkningsverksamheten. Vi beviljar medel till länsstyrelserna för kalkningsåtgärder, uppföljning av effekter, planering och kontroll.

Nya kunskapsunderlag och nationell plan för kalkning

Vi arbetar med att ta fram en nationell plan för kalkningen som beräknas vara färdig 2021. Planen kommer att innehålla en analys av dagens verksamhet. Den ska fungera som ett viktigt underlag för nationell vägledning av kalkningsverksamheten de kommande åren. Viktiga teman som tas upp i planen är måluppfyllelse i sjöar och vattendrag, bedömning av försurningen och kalkningen ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

För att förbättra kunskapsläget om kalkningens effekter i sjöar och vattendrag har vi under året publicerat flera rapporter som tagits fram på uppdrag av myndigheten. Rapporterna kommer att fungera som underlag för den nya nationella planen:

- › målvattendragsundersökningen 2010-2016 om försurningsläget i Sveriges målvattendrag
- › effekten av kalkning på fisk i sjöar utgör en nationell utvärdering av 30 års nätfisken
- › kalkningens effekter på flodpärlmusslan

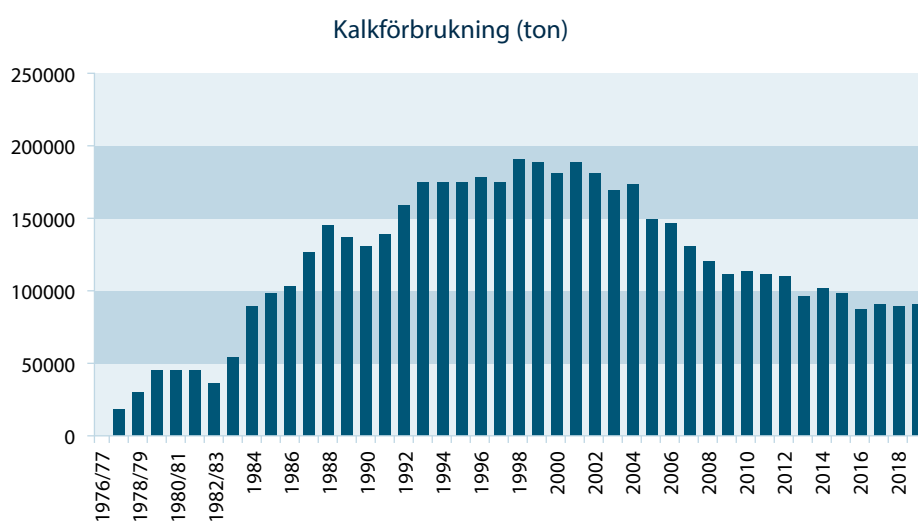
Inom ramen för arbetet med den nationella planen har vi också under 2020:

- › haft en workshop tillsammans med länsstyrelserna där vi bland annat diskuterade hur måluppfyllelsen för kalkningen kan förbättras. Sexton län deltog.
- › arrangerat en handläggartreff för länsstyrelserna
- › beställt en samhällsekonomisk studie av kalkningsverksamheten som inkluderar betalningsviljan hos allmänheten

Uppföljning av det regionala åtgärdsarbetet

Länsstyrelser med kalkningsverksamhet har redovisat regionala åtgärdsplaner för kalkning under perioden 2019-2023 till oss på HaV. Vi har börjat granska åtgärdsplanerna.

En viktig del av det regionala åtgärdsarbetet har varit att fortsätta med en utökad vattenprovtagning under höglöden. Det görs för att få en mera rättvisande bild av försurningssituationen i landet.

FIGUR 3. Kalkförbrukning (ton) under perioden 1976-2019

Skydd av marina områden

HaV samordnar och utvecklar arbetet med områdesskydd av marina naturmiljöer enligt planen för ett utökat skydd och förvaltning av marina områden till 2020. I det ingår bland annat att utveckla vägledning och ett ramverk för marina skyddade områden tillsammans med berörda länsstyrelser havsområdesvis.

- › 2020 har vi utvecklat ett verktyg för prioriteringar inom förvaltningen av ett ekologiskt funktionellt, representativt och sammanhängande nätverk av marina skyddade områden
- › 2020 har länsstyrelser och kommuner fortsatt arbetet med att inrätta nya marina skyddade områden. Totalt finns nu fler än 100 marina naturreservat
- › Bland de marina skyddade områdena vill vi särskilt lyfta fram tre opåverkade områden, det vill säga marina skyddade områden med ett starkt skydd mot lokal mänsklig påverkan. Områdena är:
  - › Ottenby rev i Kalmar län
  - › Skånska Kattgatt i Skåne län
  - › Svenska Högarna i Stockholms län

Dessa områden omfattar tillsammans mer än 120 000 hektar. De har inrättats utifrån vårt förslag i den nationella handlingsplanen för marint områdesskydd och i ett regeringsuppdrag om opåverkade områden. Områdena omfattas också av det pågående arbetet med fiskereglering som ska minimera den mänskliga påverkan

i området. Dessa områden kan i ett senare skede användas som en referens i ett i övrigt påverkat havsområde.

Förstärkt skydd i marina skyddade områden

I arbetet med marina skyddade områden har ett stort uppdrag under 2020 varit att reglera fisket. Det gäller de fall där fisket har en negativ påverkan på de bevarandevärden som områdena skapats för att skydda. Arbetet med förstärkt skydd kopplar också tydligt till åtgärdsprogrammet för havsmiljön genom förslag till åtgärder för att stärka arbetet med inrättande och förvaltning av skyddade områden. Under året har vi tagit fram förslag till regleringar för att inrätta nödvändiga bevarandeåtgärder riktade till fisket. Förslagen har också skickats på remiss.

När det gäller nationell fiskereglering i marina skyddade områden har målet varit att införa regleringen 2020. För regleringen av fiske i enlighet med EU:s gemensamma fiskeripolitik har målet varit att starta upp processen under 2020 då dessa processer normalt tar längre tid.

HaV har under året utrett och gett förslag på ändringar i fiskeförordningen för att genomföra ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden. Detta utifrån ett regeringsuppdrag. I uppdraget redovisas också hur ett generellt stopp för bottentrålning skulle kunna införas i övriga skyddade områden utanför trålgränsen. Vi lyfter även fram hur detta kan tillämpas på utländska fiskefartyg.

Sälförvaltning

I svenska vatten förekommer tre arter av säl; gråsäl, knobbsäl och vikare. Förvaltningen av gråsäl och vikare i Östersjön är en gemensam angelägenhet för samtliga nio Östersjöländer och 2006 antogs ett förslag till riktlinjer för förvaltning av gråsälsbeståndet. HaV arbetar utifrån principen att sälförvaltningen ska vara ekosystembaserad och adaptiv.

- › Förvaltningsplanen för gråsäl reviderades under 2019 för den licensjakt som inleddes under 2020.
- › Ett förslag till förvaltningsplan för vikaresäl har tagits fram under 2020. Planen kommer att skickas ut på remiss under 2021. Vikaresälen har inte tidigare haft en förvaltningsplan.
- › Förvaltningsplanen för knobbsäl kommer att ses över under 2021.
- › Målet enligt förvaltningsplanerna för gråsäl och knobbsäl är att arterna ska ha gynnsam bevarandestatus och att påverkan på människans intressen ska vara neutral eller positiv.

HaV bidrog under 2020 med tre miljoner kronor till länsstyrelsernas program för säl och fiske, som ska utveckla fiskeredskap som är sälsäkra och fiskar effektivt. Målet med projektet är ett livskraftigt kustfiske parallellt med ett starkt sälbestånd. HaV har fördelat 15 miljoner till ersättning för skador orsakade av säl. Vi har också gett fem miljoner till Jordbruksverket för förebyggande åtgärder mot sälskador, som nationell medfinansiering inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet som förvaltas av Jordbruksverket.

Hotade arter

Vi har under året arbetat med 15 åtgärdsprogram för hotade akvatiska arter och naturtyper. Åtgärdsprogrammen tas fram på uppdrag av HaV. Programmen omfattar arter och naturtyper som kräver särskilda insatser för att klara sig. Under 2020 beslutade HaV om tre nya åtgärdsprogram och tog fram en remissversion av åtgärdsprogram för tumlare. De nya programmen är:

- › åtgärdsprogram för havsnejonöga
- › åtgärdsprogram för sällsynta kransalger längs kusten
- › åtgärdsprogram för flodpärlmussla

Ytterligare åtta åtgärdsprogram håller på att tas fram.

HaV har deltagit och representerat Sverige i EU:s Scientific Review Group (SRG) för CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of fauna and flora) där till exempel import av koraller, makohaj och ål har diskuterats. Vi deltar aktivt i internationellt och nationellt myndighetssamarbete, vilket har bland annat resulterat i en fällande dom för artskyddsbrott avseende ål, den så kallade ål-domen.

Invasiva främmande arter

HaV ansvarar för arbetet med förebyggande åtgärder, hantering av introduktion och HaV ansvarar för arbetet med förebyggande åtgärder, hantering av introduktion och motverkande av spridning av vattenlevande invasiva främmande arter. Vi stöttar och vägleder länsstyrelser, kommuner samt andra nationella myndigheter i arbetet med invasiva främmande arter.

HaV har under året aktivt arbetat med att informera privatpersoner och myndigheter om hur de undviker att sprida invasiva främmande arter.

Vi har lämnat särskilda bidrag för utrotningsinsatser. Exempelvis har vi medgett 250 000 kronor för att ta bort vattenväxten kabomba från Sveriges enda fyndplats i Skåne.

Vi har betalat ut bidrag till metodutveckling och åtgärder mot invasiva främmande arter. Tillsammans med Formas, Naturvårdsverket och Trafikverket har HaV under 2020 utlyst 36 miljoner kronor i forskningsmedel för att stödja forskning och utveckling som ökar möjligheterna att hantera invasiva främmande arter.

För att underlätta samverkan på myndighetsnivå har HaV och Naturvårdsverket tillsammans startat upp ett nationellt samverkansorgan för att samordna arbetet med att motverka invasiva främmande arter. Omkring 15 myndigheter deltar i samverkan. Syftet är kunskaps- och erfarenhetsutbyte, samt att skapa förutsättningar för samordnat effektivt åtgärdsarbete. Samverkansorganet träffades fem gånger under 2020.

Under 2020 arrangerade vi tillsammans med Naturvårdsverket ett webinarium med länsstyrelsernas handläggare för invasiva främmande arter. Där fick deltagarna möjlighet att dela information och utbyta erfarenheter.

HaV har representerat Sverige i EU:s genomförandekommitté och stöttat Naturvårdsverket i det vetenskapliga forumet. Vi har även deltagit i möten med expertgruppen och arbetsgruppen för invasiva främmande arter.

Vi har under 2020 arbetat med att minska sjöfartens påverkan på vattenmiljön genom att delta i Helcom/Ospar:s gemensamma arbetsgrupp för ballastvatten och skrovpåväxt.

Vi är också representerade i Internationella havsforskningsrådet (Ices) arbetsgrupp för introduktion och spridning av marina organismer genom uppdrag till Sveriges lantbruksuniversitet.

Grön infrastruktur i akvatiska miljöer

Naturvårdsverket koordinerar länens arbete med regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i samverkan med flera centrala myndigheter, däribland HaV. Från HaV:s sida har vi under året bidragit till Naturvårdsverkets nationella samordning av grön infrastruktur genom att medverka i olika grupperingar med nationella myndigheter, länsstyrelser och IT-nätverk.

Till stöd för länsstyrelsernas arbete med grön infrastruktur i marin miljö har HaV tagit fram ett förslag på ramverk för naturvärdesbedömning med tillhörande listor med ekosystemkomponenter i form av arter och livsmiljöer.

HaV arbetar även med att stötta länen med att ta fram geografiska kartunderlag för bentiska habitat. Detta arbete är en del i det nationella marina karteringsprojektet (2016-2020). Arbetet är en grundförutsättning för en långsiktigt hållbar förvaltning av kust- och utsjöområdena och för en funktionell grön infrastruktur.

Restaurering av akvatiska miljöer

Det finns ett stort behov av återställning och restaurering av akvatiska miljöer. Det är viktiga åtgärder för bevarande av biologisk mångfald, upprätthållande av naturliga ekosystemtjänster och för att säkerställa fungerande grön infrastruktur. HaV finansierar projekt och vägleder arbetet. Sedan 2019 pågår ett arbete i samverkan med länsstyrelserna med en gemensam databas för planering av åtgärdsprojekt i den så kallade "projektlistan". Projektlistan är tänkt att ligga som grund för Havs- och vattenmyndighetens finansiering av åtgärder kopplade till restaurering.

Limnisk restaurering

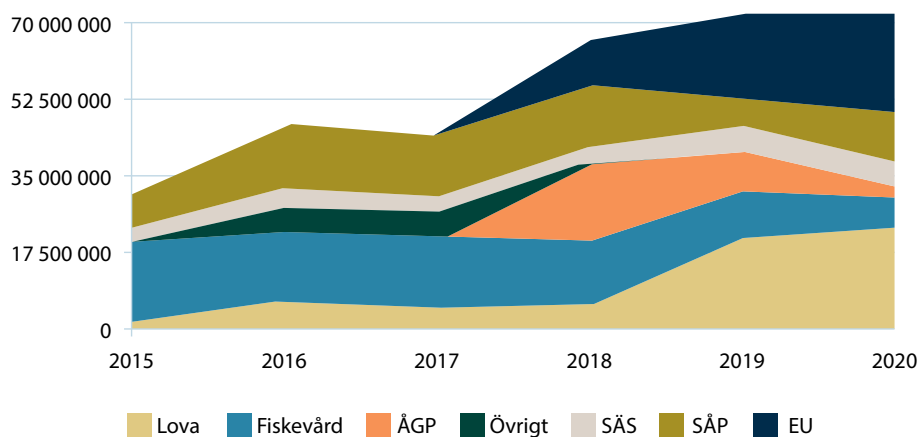
Limniskt restaureringsarbete initieras och drivs till stor del av länsstyrelser, men även kommuner, intresseorganisationer och vattenråd är aktiva i restaureringsarbetet.

Fyra större EU-finansierade Life-projekt med inriktning på limnisk restaurering har pågått under året och ytterligare ett projekt fick klartecken att starta under 2020.

Uppskattningsvis har 70 miljoner kronor från anslaget Åtgärder för havs- och vattenmiljö (1:11) använts för fysisk restaurering av limniska miljöer. Av dessa har 20 miljoner kronor utgjort medfinansiering i Kolartic-projekt samt EU-finansierade projekt inom Life och Interreg.

Möjligheten till bidrag inom LOVA är särskilt värdefull för restaureringsarbetet eftersom det ger möjlighet för kommuner och ideella organisationer att genomföra prioriterade åtgärder lokalt. På så sätt stöds ett lokalt engagemang för vattenvårdande åtgärder.

HaV har under 2020 påbörjat arbetet med att ta fram ett ramverk för restaurering av limniska miljöer, samt behov och förutsättningar för finansiering av åtgärder. Syftet är att öka takten i åtgärdsarbetet genom att ta fram en nationell strategi för arbetet, vägledning, samt skapa förutsättningar för kunskapsåterföring.

FIGUR 4. Andel av åtgärdsanslaget som använts i projekt med inriktning på restaurering i limniska miljöer.

Marin restaurering

Kust- och havsmiljön är starkt påverkad av tillförsel av näringsämnen, fiske, miljögifter, marint skräp, samt exploatering av känsliga miljöer. Exploateringstrycket med fysisk påverkan på grunda kustnära miljöer är generellt högt. Belastningarna ger negativa konsekvenser för såväl växter, djur och livsmiljöer, som för de ekosystemtjänster som människan använder. Många marina arter och naturtyper i habitatdirektivet har en otillfredsställande eller dålig status.

HaV har under 2020 slutfört projektet Fysisk påverkan i svenska kustvatten (2017-2020). Resultaten presenterades vid den digitala slutkonferensen med drygt 200 deltagare från länsstyrelser, kommuner, miljödomstolar med flera. Det samlade underlaget från projektet utgör en viktig grund för fortsatt förvaltning och planering av kustvattenmiljön. Med underlaget som grund har vi inlett arbetet med att ta fram en samordnad åtgärdsstrategi för att restaurera kustekosystemen.

Vi har även publicerat två kunskapsammansättningar om restaureringsmetoder och påverkanstryck på kustvattenmiljöer. Rapporterna (Erfarenheter av ekologisk restaurering i kust och hav samt Fysisk påverkan och biologiska effekter i kustvattenmiljön) är underlag för dels utveckling av en verktygslåda med metoder för ekologisk kompensation och restaurering i marin miljö, dels för en samordnad åtgärdsstrategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön.

Ålgräsängar utgör viktiga livsmiljöer för ett stort antal arter. HaV har i samverkan med länsstyrelserna arbetat vidare med underlag och metoder för att restaurera och förvalta ålgräsängar i framförallt Västerhavet. Arbetet bedrivs inom det samordnade åtgärdsprogrammet för ålgräsängar samt i ett projekt som drivs av Länsstyrelsen i Västra Götalands län med stöd av HaV och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

I Östersjön har HaV medfinansierat restaureringsarbete kopplat till grunda havsvikar. Ett exempel är Länsstyrelsen i Västerbottens arbete med att återställa grunda avsnörda havsvikar, så kallade flador eller laguner. Ett annat exempel är vår medfinansiering av Stockholms universitets arbete med att restaurera grunda havsvikar inom projektet Levande vikar, som pågår 2020-2026. Projektet kommer att bidra med viktig kunskap om metoder för restaurering och skydd av grunda trösklade vikar, liksom åtgärder mot övergödning.

I Kalmar drivs projektet LIFE SURE av Kalmar kommun och Linnéuniversitetet. Här genomförs försök med skonsam muddring för att bärga och återvinna bottenslam i grunda, övergödda vatten. Målsättningen är att cirka 70 procent av massorna ska kunna renas och återanvändas. Projektet finansieras av EU:s klimat- och miljöprogram, LIFE, tillsammans med HaV.

HaV har i samverkan med Länsstyrelsen i Stockholms län arrangerat en nationell konferens kring marin restaurering för omkring 100 deltagare. Representanter från myndigheter, kommuner, forskare, intresseföreningar med flera möttes för att utbyta erfarenheter och inspirera varandra till fortsatt arbete för bättre havsmiljö.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön som remitterades under 2020 innehåller fortsatt tre åtgärder som riktar sig mot marin restaurering (åtgärderna 29 – en samordnad strategi för restaurering, 30 – en verktygslåda för hur restaurera och 31 – ålgräs som viktig livsmiljö).

Insatser för hållbar regional utveckling

HaV:s arbete med att förvalta och verka för ett hållbart nyttjande av vatten- och havsmiljöer stärker förutsättningar för ett långsiktigt hållbart tillväxtarbete, både lokalt och regionalt. Utgångspunkten för vårt arbete med regional utveckling är förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583), nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020, samt EU:s strategi för Östersjöregionen. I strategierna identifieras ett antal samhällsutmaningar och ett antal mål, relaterade till vatten- och havsresurser, rikt djur- och växtliv, hållbara energisystem, klimat, näringsliv och samhälle. HaV:s insatser för hållbar regional utveckling relaterar till HaV:s samtliga förvaltningsområden. HaV bidrog med sin kunskap till ett analysunderlag för uppdatering av den nationella regionala tillväxtstrategin. Underlaget som färdigställdes under våren 2020 sammanställdes av sekretariatet för Analysgruppen för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2020.

HaV:s långsiktiga strategi för medverkan i det regionala tillväxtarbetet 2014-2020 har fokus på regionala utvecklingsstrategier och havs- och kustplanering, blå

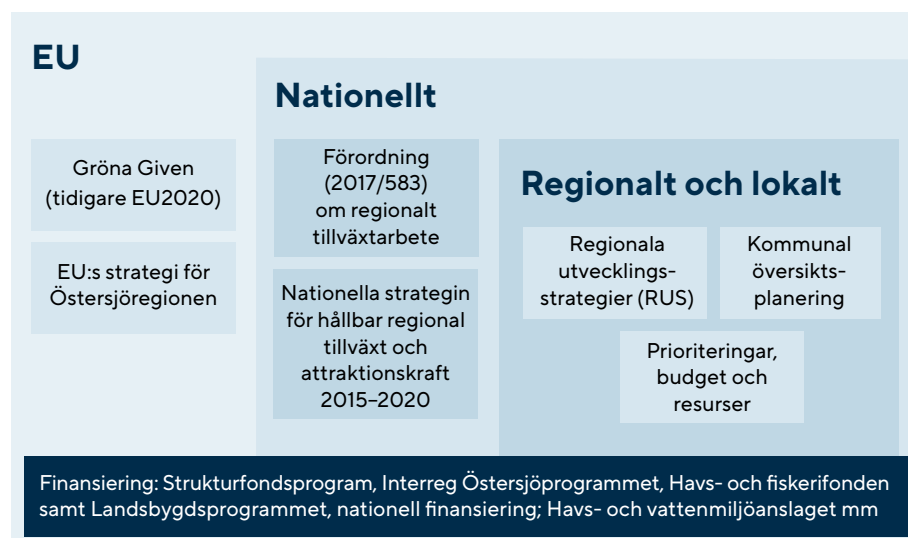

ÅTERRAPPORTERING

tillväxt och innovation samt utveckling av fiskförvaltningen genom regional hänsyn, företagande och regelförenkling samt innovation. Under året deltog vi i flera nätverk, såsom Myndighetsnätverket för regional utveckling och landsbygdpolitik, Besöksnäringens myndighetsnätverk, samt motsvarande nätverk inom ramen för EU:s strategi för Östersjöstrategin. Nätverksdeltagandet innebär ett informations- och kunskapsutbyte och stärker hållbarhets- och helhetsperspektivet genom att det främjar samspel mellan myndigheter inom olika sak- och politikområden. Det främjar även arbetet med prioriterade områden utpekade inom den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft (attraktiva miljöer; innovation och företagande; kunskapsförsörjning och internationellt samarbete). Informations- och kunskapsutbyte inom nätverken relaterar till olika näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål, vilket i sin tur inkluderar tematiska områden såsom landsbygdsperspektiv, besöksnäring, livsmedelsförsörjning, samt cirkulär och blå ekonomi.

HaV:s kontinuerliga årliga insatser för hållbar regional utveckling och tillväxt innefattar även beslut om finansiering, exempelvis inom ramen för Interreg och havs- och vattenmiljöanslaget. Projektmedel beviljades för att öka integrering av fiske-, havs- och vattenfrågor i de regionala utvecklingsplanerna. Ett projekt med syfte att främja ökad tillväxt och innovationsstrategisk integrering av vattenfrågor i Jämtland slutredovisades under år 2020. Projektet redovisar resultat och effekter av att vattenrelaterade frågor, som tidigare inte har haft en tydlig plats i den regionala utvecklingsstrategin, genom ökad kunskap och etablering av samarbetsforum lyfts fram i konkreta mål för den nya regionala utvecklingsstrategin som tas fram under 2020.

HaV stödjer också regionala organ och kommuner genom yttranden över regionala utvecklingsstrategier och översiktsplaner. HaV:s arbete, inklusive finansiering, verkar på flera plan och i hela landet, inom olika områden som relaterar till sötvatten och marina resurser, se figur 5.

FIGUR 5. Regional utveckling, styrning och finansiering. Källa: Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft, omarbetad figur HaV.

EU:s strategi för Östersjöregionen

HaV redovisade uppdrag om medverkan i genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen i inledningen av 2020. Under året deltog vi i styrgruppsarbete för PA:Nutri och PA:Hazards (Policy Area), samt i nätverksträffar och årligt forum. Vi gav inspel och följde lägesuppdateringar gällande omarbetning av strategins nya handlingsplan, samt utformningen av den nya programperioden för EU:s finansierings- och strukturprogram avseende Östersjöprogrammet. Utförligare redovisning av HaV:s medverkan för genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen med dess handlingsplan för 2020 redovisas enligt uppdrag och anvisningar i januari 2021.

Tre skärgårdar

För gränsöverskridande regionalt utvecklingsamarbete med direkt koppling till regional utveckling har HaV finansierat och drivit projektet Tre skärgårdar. Stockholms, Ålands och Åbolands skärgårdar utgör tillsammans ett av världens största skärgårdsområden. Skärgårdsområdena är utifrån ekologiska perspektiv en väl sammanhållen region, samtidigt som den är delad mellan två nationer och i flera aspekter mellan tre förvaltningssystem.

Projektet Tre Skärgårdar syftade till att genom ett innovativt förhållningssätt, med stöd av digitalisering och AI, hantera och ge förslag på utvecklingsvägar för en ekosystembaserad samhällsutveckling. Projektet genomfördes under 2019–2020 med utgångspunkt i HaV:s uppdrag inom EU:s strategi för Östersjöregionen, stöd till regional utveckling, samt miljömål Levande kust och skärgård.

Under året slutfördes de delstudier inom områden som identifierades i dialog med relevanta aktörer, samt en huvudrapport för projektet med fördjupade Källa-till-hav-studier samt rekommendationer för fortsatt arbete i regionen. En slutkonferens som samlade aktörer från hela regionen genomfördes digitalt. Slutkonferensen resulterade i kunskapsutbyte och ledde till tydliga ambitioner om ett fortsatt utvecklat samarbete. Projektets styrgrupp med representanter från Havs- och vattenmyndigheten, Region Stockholm, Länsstyrelsen Stockholm, Landskapsregeringen Åland, Egentliga Finlands Förbund samt Finlands regeringskansli har samverkat kontinuerligt. De regionala och nationella myndigheterna har skrivit på en avsiktsförklaring om fortsatt samarbete inom den geografiska regionen Tre Skärgårdar.

Sammanfattningsvis har projektet lett till ett utvecklat Östersjösamarbete mellan aktörer på regional och nationell nivå, fördjupad kunskap inom ekosystembaserad förvaltning i de tre skärgårdarna samt kartläggning av digitaliseringens möjligheter för att stödja ekosystembaserad förvaltning.

Förvaltningen av projektresultaten har påbörjats genom planering av HaV:s kommande arbete med vidareutveckling av den ekosystembaserade förvaltningen, med tillämpningsområde Tre skärgårdar, samt fortsatt aktivt deltagande i långsiktig och gränsöverskridande samverkan i regionen med havsplanering och kustzonsförvaltning som utgångspunkt.

Sveriges maritima strategi

På uppdrag av regeringen har HaV följt upp Sveriges maritima strategi. I uppdraget ingick att bygga vidare på det uppföljningssystem och de indikatorer som tagits fram för årlig och fördjupad uppföljning, inom ramen för tidigare regeringsuppdrag. Uppföljningen genomfördes i samarbete med ett stort antal nationella myndigheter och redovisades den 31 augusti 2020. Med stöd av 28 indikatorer har en fördjupad uppföljning av strategin genomförts.

Uppföljningen som omfattar perioden från 2014 till 2019 visar en gynnsam utveckling för perspektivet attraktiva kustområden. För den maritima turismen har nettoomsättningen ökat betydligt, medan sysselsättningen har ökat i mindre grad. För perspektivet konkurrenskraftiga maritima näringar visar uppföljningen

att de maritima näringarnas samlade förädlingsvärde och varuexport har ökat kraftigt, men att den sammantagna sysselsättningen nästan varit oförändrad under perioden. För perspektivet hav i balans är bilden delad. Det marina områdesskyddet har mer än fördubblats och fler kommuner planerar sina havsområden. Samtidigt har antalet hållbart nyttjade fiskbestånd inte ökat. Det marina skräpet har ökat, och utsläpp av kväve och fosfor är i flera fall fortsatt för högt i förhållande till beslutade belastningstak. När det gäller de maritima näringarnas klimatpåverkan, som i uppföljningen mäts som utsläpp av koldioxid i förhållande till ekonomiskt förädlingsvärde, går det inte att avläsa en tydlig trend.

Effekter och resultat av vårt arbete med havs- och vattenförvaltning

Både havs- och vattenmiljöns miljöstatus arbetar HaV med att förbättra på olika sätt. De flesta av de åtgärder som HaV finansierar tar tid för att ge full effekt. Ofta tar det 10-30 år innan full effekt uppnås för många åtgärder. Åtgärder för havsmiljön där vi har direkta effekter är åtgärderna mot marint skräp, draggningsuppdrag av spökgarn samt båtskrotning. Även arbetet med vraksanering ger direkta effekter för havsmiljön.

Flera kunskapshöjande åtgärder kommer att ge förutsättningar för effektuppskattningar av åtgärder, t ex kartläggning av fosfor i bottensediment i Östersjön.

Mycket av det löpande arbetet som bedrivs av HaV, t ex framtagande av åtgärdsprogram för havsmiljön och uppföljning av dessa ger förutsättningsskapande effekter.

Arbetet med att minska näringsbelastningen i sjöar och vattendrag är långsiktigt. Hav finansierar åtgärder genom LOVA som ger positiva effekter i rätt riktning men också kunskapsunderlag som stärker åtgärdsarbetet. Åtgärdssamordnare arbetar aktivt med lokala och regionala intressen för att få till fler åtgärder som ger synergieffekt på flera miljöproblem.

Myndigheten stödjer ett stort antal projekt för att förbättra livsmiljöer i sjöar och vattendrag, bland annat för att stärka bevarandestatus för hotade arter. Många av dessa projekt har redan nu gett positiva effekter samtidigt som vissa resultat kan dröja flera år innan de syns i det ekologiska tillståndet.

I många fall förutsätter arbetet för en bättre vattenmiljö olika avvägningar. För att stödja bra lösningar i genomförandet av vattenförvaltningen har myndigheten samarbetat med andra myndigheter. Samarbetet leder både till minskad påverkan på vattenmiljöerna, och underlättar samhällsekonomiskt effektiva åtgärder. Myndigheten deltar också varje år i stort antal provningar för väl avvägda villkor i tillstånden och en bättre vattenmiljö.

Foto: Tobias Dahlin/Azote

Fiskförvaltning

HaV har regeringens uppdrag att verka för att fisk- och skaldjursresurserna förvaltas hållbart. Det innebär att fiskbestånden håller sig över de nivåer som ger maximal hållbar avkastning (MSY) och har en storleks- och åldersstruktur som upprätthåller ekosystemfunktionerna. Ett hållbart fiske innebär också att de näringar som är beroende av fiskbestånden är bärkraftiga inom ramen för ett långsiktigt hållbart nyttjande. Vårt arbete med fiskförvaltning ska också bidra till att ekosystemtjänster i och i anslutning till hav, sjöar och vattendrag ger förutsättningar för ett rikt och hållbart friluftsliv. Fiskförvaltningen är central för att uppnå miljömålen inom havs- och vattenpolitiken. Fisk och hav ska skyddas, dels genom att inrätta fler marina skyddade områden där fisket regleras, dels genom att fiskeregleringar införs i befintliga marina skyddade områden.

Framtidens fiske och vattenbruk

Hösten 2019 initierade HaV och Jordbruksverket projektet Framtidens fiske och vattenbruk. Syftet är att ta fram en gemensam strategi och tre sektorsspecifika handlingsplaner för hållbart fiske och vattenbruk. Projektet är sedan januari 2020 ett gemensamt regeringsuppdrag som tydliggör den politiska ambitionen med arbetet.

Strategins syfte är att slå fast en väg framåt för fiskets och vattenbrukets utveckling i Sverige. Strategin ska styra Jordbruksverkets och HaVs arbete med koordinerad förvaltning och främjande. Den ska också stödja ett samordnat agerande i intressenternas arbete med fiske- och vattenbruksrelaterade frågor.

Strategin kompletteras av sektorsspecifika handlingsplaner som tydligt bidrar till att uppfylla de strategiska målen. En bred dialog med fiskets och vattenbrukets intressenter har varit en central del i arbetet under 2020. 31 maj 2021 ska uppdraget slutredovisas för regeringen.

ÅTERRAPPORTERING

Den gemensamma fiskeripolitiken

För att nå målen i den gemensamma fiskeripolitiken om bland annat gränser för hållbart uttag, Maximum Sustainable yield (MSY), har HaV tagit fram förslag inför förhandlingar om totala tillåtna fångstmängder (TAC) och kvoter för bestånd i Östersjön och Västerhavet.

Kvoter i Östersjön

Vid ministerrådet för jordbruk och fiske i oktober fattades beslut om kvoter för Östersjön. Kvoterna sattes i enlighet med målen för maximal hållbar avkastning, försiktighetsansatsen och fleråriga planer. Beslutet innebar att kvoten sänktes för sill i centrala Östersjön och sill i västra Östersjön. Bifångstkvoten för den östra torsken reducerades avsevärt. För de andra bestånden blev kvoten den samma eller ökades lite jämfört med 2020. Lekstängningar för att skydda torsken kvarstod från 2020, men ändrades utifrån kunskapsunderlag om torskens lek område där möjlighet kunde ges för visst fiske efter pelagiska arter för konsumtion.

Kvoter i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön

Vid ministerrådet för jordbruk och fiske i december fattades beslut om fiskekvoter i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. De flesta kvoter sattes på preliminära nivåer eftersom Brexitförhandlingar fortfarande pågick och de flesta fisk- och skaldjursbestånd i Nordsjöområdet är delade med Storbritannien och med Norge. Förhandlingar om slutliga kvoter för 2021 inleddes med EU och Norge i januari 2021 efter att EU och UK slutit ett handels- och samarbetsavtal den 24 december, i vilket fiske ingår.

För EU-interna bestånd såsom havskräfta i Skagerrak och Kattegatt och torsk i Kattegatt fastställdes slutliga kvoter för 2021. Ministerrådet fattade slutliga beslut om nio av nio bestånd i linje med vetenskaplig rådgivning för MSY, för 9 av 14 bestånd beslut i linje med rådgivning enligt försiktighetsansatsen och för två bifångstkvoter. Beslutet innebär även redskapsåtgärder för att förbättra selektiviteten i Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön, mot bakgrund av den allvarliga beståndssituationen för torsk i områdena. Det finns också möjlighet att genomföra projekt med fullt dokumenterat fiske i Kattegatt. Dessutom fattades beslut om fortsatt begränsning i fiskeperiod för ål.

Begränsningen gäller i alla EU:s vatten i Nordostatlanten, inklusive Östersjön, Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Medlemsstaterna ska nationellt fastställa en sammanhängande period om tre månader under perioden augusti 2021 till och med februari 2022 då det är förbjudet att fiska efter ål som är större än tolv centimeter. Vi meddelade under 2020 EU-kommissionen att Sverige fastställt den 1 november 2020 – 31 januari 2021 som stopperperiod för förvaltningsåret 2020.

Förhandlingar rörande Nordostatlanten, såväl med externa parter som inom EU, har kraftigt påverkats av att EU och Storbritannien har pågående förhandlingar om ett framtida frihandelsavtal. Det har inneburit att detaljeringsgraden i de åtgärder som diskuterats och beslutats varit lägre än vanligt och att man avvaktat med frågor gällande fördelning av fiskemöjligheter och tillträde till fiskevatten även i enskilda förhandlingar.

Utkastplaner

Sedan oktober 2014 har EU-kommissionen antagit ett antal utkastplaner för att gradvis implementera landningsskyldigheten för alla TAC-belagda (total allowable catch) arter och arter som omfattas av minsta referensstorlek för bevarande (MRB).

HaV, tillsammans med EU:s medlemsstater runt Östersjön (BALTFISH), har tagit fram underlag som bidragit till ett samlat förslag till en utkastplan för lax i vissa redskap. Nytt i detta förslag jämfört med tidigare utkastplaner är att laxfångster i konventionella push-up fällor inte kommer att undantas från landningsskyldigheten och om redskapet inte har en vittjanspåse (skonsam vittjning). Alla undantag från landningsskyldigheten i detta förslag är baserade på vetenskapliga råd och visade på hög överlevnad av lax som fångades i vissa typer fasta fällor.

HaV, och EU:s medlemsstater runt Nordsjön (Scheveningengruppen), har tagit fram ett förslag till en utkastplan för fiske efter bottenlevande arter i Nordsjön. I utkastplanen finns vissa undantag baserade på vetenskapliga råd. Exempelvis får havskräfta kastas överbord då den bedöms ha hög överlevnad. För selektivt fiske efter räka och kräfta är det fortsatt tillåtet att kasta ut mindre bifångster av fiskarter.

Tekniska regleringar

Tekniska bevarandeåtgärder anger när, var och hur fiske får bedrivas, till exempel genom att ange redskapens utformning och maskstorlek eller ange skyddade områden.

Europaparlamentet och rådet enades 2019 om en ny förordning för tekniska regler (förordning (EU) nr 2019/1241). Den ger ökade möjligheter att vidta regionala åtgärder för fisket. Förordningen innehåller också regler och instrument för att reglera påverkan på marina ekosystem och för att undvika bifångster av känsliga arter. HaV har under 2020 bidragit i diskussioner om genomföranderegler, vilket har gett avtryck i kommissionens arbete.

Regionala processer

Under 2020 har vi deltagit i det regionala samarbetet i Nordsjöregionen (Scheveningen), där sex av EU:s medlemsstater ingår. Arbetet koncentrerades till genomförande av landningsskyldighet för fiske efter bottenlevande marina fisk- och skaldjursbestånd. HaVs bidrag har resulterat i en gemensam rekommendation till utkastplaner för Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Under 2020 har HaV även tagit fram underlag till två gemensamma rekommendationer till den nya tekniska förordningen, bland annat vad gäller hummerregler på EU-nivå och definitioner för riktade fisken. Förslagen har efter vetenskaplig granskning beslutats av EU-kommissionen. HaV har även lämnat förslag till regionala åtgärder för att återuppbygga torskbestånd i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt inom ramen för den fleråriga planen för demersala arter i Nordsjön (förordning (EU) nr 2018/973).

HaV har deltagit i det regionala Baltfish-samarbetet i Östersjöregionen. Vårt arbete bidrog till en gemensam rekommendation till utkastplan för lax i Östersjön. Under 2020 har man också tagit fram en selektiv plattfisktrål som sorterar ut torsk i fisket efter plattfiskar för Östersjön.

I de regionala samarbetena framgår att skyldigheten att landa alla fångster av kvoterade arter inte efterlevs. Kontrollexpertgrupperna vill därför införa regionala pilotförsök med kamerabevakning. Inom Baltfish har man också studerat svårigheterna med kontroll av ålfisket. HaV driver på för fortsatt arbete.

Under året har HaV tillsammans med Danmark och Tyskland fortsatt att utarbeta

en gemensam rekommendation om fiskereglering i de marina skyddade områdena Fladen, Lilla Middelgrund, Stora Middelgrund och Röde bank samt Morups bank i Kattegatt. Vi har nått en överenskommelse om tillräckligt vetenskapligt underlag inför fortsatta överläggningar. HaV har också deltagit i regionala processer om fiskereglering i marina skyddade områden genom att analysera och förbereda underlag inför förslag till svensk ståndpunkt.

Brexit

HaV har under 2020 fortsatt följt hur Storbritanniens utträde ur EU, Brexit, kan påverka fiskefrågorna. HaV har bistått med granskning av texter och analyser ur perspektivet hållbart svenskt fiske och en ekosystemansats i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer.

I samband med att EU och UK slöt ett handels- och samarbetsavtal den 24 december 2020 har HaV på uppdrag av Regeringskansliet granskat dess innehåll och effekter i synnerhet för svenskt fiske och för EU:s fiskeriförvaltning. Svenskt fiske påverkas i första hand direkt av minskade andelar för ett antal fiskslag, i första hand pelagiska såsom sill och makrill. Minskningarna motsvarar cirka 14 miljoner SEK beräknat på snittpriser för svenskt fiske 2019 och kvotnivåer 2020.

När det gäller effekter för EU:s fiskeriförvaltning så bygger avtalet på principerna om kuststatsjurisdiktion i enlighet med Havsrättskonventionen samt åtaganden inom andra internationella konventioner som WTO och FAO. Avtalet innehåller gemensamma målsättningar för hållbar förvaltning av bestånden som motsvarar de mål och principer som finns i den gemensamma fiskeripolitiken, bland annat förvaltning i linje med maximal hållbar avkastning (MSY) och försiktighetsansatsen, samt att parterna ska sträva att minimera fiskets påverkan på de marina ekosystemen samt motverka illegalt och oreglerat fiske. Beslut ska grundas på bästa tillgängliga vetenskap. Eftersom detaljeringsgrad och ambition inte håller samma nivå som inom EU:s gemensamma fiskeripolitik, återstår att se hur den faktiska tillämpningen av avtalet kommer att se ut. Det återstår också att se vad som kommer att avhandlas och vilka överenskommelser som blir resultatet inom den specialiserade kommittén för fiske, som är en del av samarbetet.

Den externa dimensionen

Den gemensamma fiskeripolitiken innehåller ett avsnitt om EU:s externa relationer. Arbetet avser EU:s agerande inom ramen för globala organisationer och ett antal regionala fiskeriorganisationer. EU:s långdistansfiske innefattas av ramen för bilaterala avtal, så kallade fiskepartnerskapsavtal om hållbart fiske. Grunden är att EU:s fiske och agerande utanför unionens vatten ska baseras på samma principer och standarder som de som gäller inom EU.

För de havsområden där Sverige inte fiskar följs arbetet inom ramen för HaV:s ordinarie verksamhet, förutom arbetet inom ICCAT, den internationella konventionen för förvaltning av tonfiskar och andra långvandrande fiskarter i Atlanten. Organisationen förvaltar den blåfenade tonfisken som på senare tid åter förekommer längs svenska västkusten. Sverige har ingen fiskekvot för ett riktat fiske på den blåfenade tonfisken. Svenska fiskare får idag den som bifångst i det pelagiska fisket (i det fria vattnet). I och med att landningsskyldighet infördes i EU:s fiskeripolitik från 2015, får Sverige landa bifångster inom ramen för EU:s gemensamma bifångstkvot.

Fiskereglering

Nationell förvaltning

Utöver arbetet med EU:s gemensamma fiskeripolitik finns ett nationellt utrymme att förvalta fisk- och skaldjursbestånd och att reglera svenskt yrkesfiske och fritidsfiske. Innanför trålgränsen och i sötvattensområden är det nationella handlingsutrymmet betydande. Det omfattar, med vissa begränsningar, kustområdet i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön samt Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön, med tillrinnande vattendrag upp till första mötande vandringshinder. Den nationella fiskförvaltningen kompletterar och skärper målen för den gemensamma fiskeripolitiken och svarar för att genomföra den nationella fiskförvaltningen. Vår nationella förvaltning hjälper även till att nå våra mål enligt havs- och vattendirektivet.

Reglering inom fiskeområdet

Under 2020 har HaV beslutat om 23 föreskrifter inom fiskets område. Dessa föreskrifter kompletterar EU:s bindande rättsakter samt nationella lagar och förordningar. Ett par av föreskrifterna har införts för att förenkla och underlätta för fisket eller länsstyrelserna. Dock har de flesta införts för att skydda olika fiskarter.

De regler som tagits fram under 2020 berör i de flesta fall yrkesfiskarna. De riktar sig i vissa fall mot fritidsfisket och tillsynen av fritidsfisket.

Tre av årets föreskrifter har varit så kallade stoppföreskrifter; ett omgående förbud mot ett visst fiske under resterande del av året på grund av uppfiskad kvot. De två första fiskestoppen gällde laxfiske i område 31. Det tredje stoppet förbjöd fortsatt fiske efter siklöja. Alla tre fiskestoppen har beslutats i syfte att skydda bestånden.

Fiskelicenser och fisketillstånd

En grundlig genomgång av de föreskrifter som gäller fiskelicenser och fisketillstånd har resulterat i fyra ändringsföreskrifter. Syftet var att förenkla och förtydliga regelverket och att minska administrationen för fiskenäringen och HaV. Dessutom har justeringar gjorts för att möjliggöra att:

- › den svenska kvoten av nordhavsräka kan utnyttjas fullt ut om infiskningen i en av kvotgrupperna inte nyttjats fullt ut i slutet av året
- › de som har fisketillstånd för torskfångande trålredskap i Östersjön i vissa fall även i fortsättningen kan ansöka om fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist i Västerhavet
- › ge möjlighet att byta fiskelicensinnehavare och ägare inom fiskeföretagen även för fartyg under tio meter vid generationsskifte eller ägarkontinuitet

Nya och ändrade fredningsområden i Blekinge län

I början av året beslutade HaV att inrätta tio nya fredningsområden i Blekinge län samt att ändra fredningstiderna i sju befintliga områden. Ett minskat tryck från fritids- och yrkesfisket väntas ge ökat skydd för den kustlekande gäddan, som har en sviktande rekrytering.

Ålfiske

I samband med att HaV reglerade den EU-stadgade årliga förbudstiden för ål, skärptes också kontrollbestämmelserna. Det innebar krav på förhandsanmälan och rapportering av sumparnas positioner. Förväntningen är att detta ska ge ett

långsiktigt ökat skydd för den hotade ålen. De skärpta reglerna innebär att HaV har kunnat följa upp och kontrollera ålfisket bättre jämfört med tidigare år.

Laxfiske

Förutom att HaV regionalt har fördelat den svenska laxkvoten har vi också infört kontrollbestämmelser för laxfisket. De har införts efter påpekande från EU-kommissionen. De innebär att det inte är tillåtet att under samma fiskeresor både vittja fasta fällor i havsområdet och i anknytande sötvattensområde. Yrkesfiskare ska förhandsanmäla landningar av lax fiskade i sådana sötvattensområden samt anmäla positionen för sina utsatta laxfällor i havet och anknytande sötvattensområden.

Syftet är att kunna särskilja på sötvattensfångad lax och lax fångad i havet, eftersom den senare är kvoterad. Det är även viktigt av spårbarhetsskäl att veta vilket område laxen kommer från. De skärpta reglerna har inneburit att HaV i år har kunnat följa upp och kontrollera laxfisket på ett bättre sätt.

Selektiva bottentrålar vid fiske i Västerhavet

För att öka selektionen och minska bifångsterna av torsk införde HaV under våren 2020 bestämmelser om Seltratrålens utformning vid fiske i Skagerrak. Vi införde också bestämmelser om den bakre delen av kräfristrålen för trålfiskeområden i Skagerrak och Kattegatt. Bestämmelsen om Seltratrålens utformning hann dock inte träda i kraft innan EU införde regler som innebar krav på selektiva redskap. Det gjorde att HaVs beslutade föreskrift delvis blev överflödiga. HaV beslutade därför om nya föreskrifter som överensstämde med EUs nya regler. I samband med det godkände HaV ytterligare ett selektivt redskap (lyft med 120-mm fyrkantmaska) och lade även till ett antal koder för de nya redskapen.

Syftet med att införa krav på selektiva redskap är att minska fångsterna och fiskeridödligheten av torsk i Västerhavet.

Signalkräfta

Det är inte längre tillåtet att under en och samma fiskeresor vittja burar både på enskilt vatten och på allmänt vatten. Syftet är att öka länsstyrelsens möjlighet till tillsyn och kontroll av allmänhetens fiske i Vättern och det tillåtna yrkesfisket.

Förlängda övergångsbestämmelser

På grund av Coronapandemin har länsstyrelserna svårt att genomföra de utbildningar som krävs för ett förnyat fisketillsynsförordnande. Därför har HaV förlängt övergångsbestämmelserna till våra föreskrifter om fisketillsynsförordnanden. Det betyder att länsstyrelserna fortsatt kan förnya förordnanden för fisketillsynspersoner som tidigare gått en grundutbildning i avvaktan på fortsättningsutbildningar.

Tabell 4. Föreskrifter inom fiskets område

	2020	2019	2018
Föreskrifter inom fiskets område	23	23	16
Verksamhetsrelaterade föreskrifter	0	0	1
Totalt antal föreskrifter	23	23	17
HaV:s kostnad inklusive overhead, tkr	5 786	8 363	6 097
HaV:s kostnad exklusive overhead, tkr	3 883	5 613	3 985

Kommentar till tabell föreskrifter inom fiskets område

Eftersom overheadkostnaden är fyra procentenheter lägre 2020 (49%) än 2018 (53%) redovisar vi kostnaden både inklusive och exklusive overhead. Se tabell 14 för redovisning av overhead.

I kostnaderna ingår samtliga steg i föreskriftsprocessen, från idé till föreskrift, inkl. konsekvensanalyser och remissarbete. Detta innebär att viss del av kostnaderna avser arbete med kommande föreskrifter eller förslag som aldrig leder fram till en föreskrift. Antalet personer som arbetar med att ta fram nya eller ändrade föreskrifter varierar, men involverar alltid minst en verksjurist och en utredare från sakenheten.

Under 2020 har myndigheten beslutat om 23 föreskrifter som är relaterade till fisket. Av dessa har 18 stycken varit kopplade till remisser som innehållit förslag om ändringar i flera än en av myndighetens föreskrifter. Fem föreskrifter har, pga. att föreskrifternas karaktär har tillåtit det, inte remitterats. Jämfört med tidigare år är kostnaden per framtagen föreskrift längre. En del av förklaringen till detta är att flera av remisserna innehåller mer än en föreskriftsändring. Dessutom har årets föreskriftsarbete, jämfört med förra året, inte innehållit lika många omfattande föreskriftsändringar som förra året och involverat lika många anställda.

Regelförenkling inom fiskförvaltningen

HaV arbetar ständigt med att förenkla regler med utgångspunkt i vår policy om detta. Identifierade områden är:

- › föreskrifter och lagar
- › handläggningstider
- › information och service
- › samverkan med företagen
- › tillsyn och kontroll

Målet är att föreskrifter ska utformas på ett enkelt och lättförståeligt sätt och vara ändamålsenliga. Det pågår en översyn av myndighetens äldre föreskrifter för att anpassa dessa till ett tydligare språk, klarspråk, och göra dem enklare att överblicka. Vid EU-beredningen arbetar myndigheten för att bestämmelser i EU-förordningar om fiskerikontroll ska skrivas tydligare. De ska också vara proportionerliga i fråga om avvägning mellan börda för enskilda i förhållande till myndigheternas kontrollbehov.

Vad gäller handläggningstiderna pågår ett digitaliseringsarbete för myndighetens ärendehantering. Det ska bland annat möjliggöra ett elektroniskt ansökningsförfarande och digitalt beslutsfattande. I digitaliseringsarbetet ingår även att göra det enklare för yrkesfiskare att rapportera sina fångster.

Myndighetens handläggare, utredare och jurister besvarar löpande frågor från enskilda som rör både lagstiftning och tillämpning. Information sammanställs och tillgängliggörs löpande på myndighetens webbplats. HaV har utvecklat den för att besökare lättare och snabbare ska hitta rätt information.

HaV har under året löpande samråd med bland annat producentorganisationerna och företagen i yrkesfisket när det gäller det pelagiska och det demersala fisket. Från våren har arbetet skett digitalt på grund av covid-19.

Föreskriftsrutiner och konsekvensutredningar

HaV arbetar löpande med föreskrifter utifrån vår rutin som finns på myndighetens webbplats. Innan vi beslutar om föreskrifter sker samråd med företagen. Vid mer omfattande föreskriftsändringar samråder vi oftast innan remissen och konsekvensutredningen färdigställs och remitteras. Dessa verktyg är viktiga för att uppmärksamma och undvika onödiga kostnader.

Enklare och tydligare regler

HaV har under 2020 förenklat regelverket när det gäller fiskelicenser och fisketillstånd. Enklare och tydligare regler och minskad administration för fiskerinäringen har varit målet. Ett exempel är man inte behöver skicka med kopior på skattedeklaration med näringsbilaga vid ansökan om förlängd licens. Dessutom har ansökningstiderna för förnyelser av licens och nyetablering av demersala fisketillstånd förlängts. Det har gett större flexibilitet för fisket. Kravet på att medföra personlig fiskelicens ombord på fiskefartyget har tagits bort.

HaV har remitterat föreskriftsändringsförslag som bland annat syftar till att ändra bestämmelser om förhandsanmälan ur flera avseenden. Sammantaget bör detta minska den administrativa bördan för företag, om förslaget antas. En förhandsanmälan ska göras inför det att fiskebåten ankommer till hamn.

För att öka tillgängligheten och kunskapen om gällande regler för fiske digitaliseras den geografiska informationen, genom Fiskets geografier. I dagsläget omfattar Fiskets geografier de nationella föreskrifterna för fisket i havet och inlandsvatten, FIFS 2004:36 och FIFS 2004:37, samt vissa EU-förordningar med fiskeregleringar i marina skyddade områden. Under 2020 har fiskets geografier anpassats för att uppfylla INSPIRE-direktivet (2007/2/EG). Informationen visas bland annat i Svenska fiskeregler www.svenskafiskeregler.se och innehåller information om regler för fritidsfisket.

Numera införs alltid digitala uppgifter om gränser för fredningsområden i föreskrifter. Det underlättar för de som fiskar att hitta fredningsområdena eller andra områdesgränser. Samtidigt blir det lättare att följa bestämmelserna.

Under året har en kartläggning av samrådsstrukturer för fiskförvaltningen utförts av Länsstyrelsen i Jönköpings län på uppdrag av HaV. Den ska ge underlag för att framöver tydliggöra formerna för lokal delaktighet i förvaltningen. Kartläggningen är en utvärdering av vilka samverkansstrukturer som finns och hur de fungerar i relation till genomförande av en ekosystembaserad förvaltning.

Småskaligt fiske

HaV har förenklat regelverket även för det småskaliga fiskets licenser och tillstånd. Numera är det också möjligt att byta fiskelicensinnehavare och ägare inom fiskeföretagen för fartyg under tio meter. Tidigare har mindre fartyg utan fisketillstånd inte kunnat använda sig av möjligheten till generationsskifte eller ägarkontinuitet. Regelverket är nu tillämpligt för alla licensinnehavare som avser att utveckla sina fiskeföretag. Det underlättar generationsskiften och byten av tillståndshavare genom ägarkontinuitet.

Kustnära fiske

Den remiss som nämns ovan rör bland annat förslag om en förkortad förhandsanmälningsstid för fiskefartyg som fiskar pelagiskt i Skagerrak, Kattegatt eller Östersjön. I nuläget ska befälhavaren förhandsanmäla sin ankomst till hamn minst fyra timmar i förväg om det finns mer än 5 000 kg av vissa pelagiska fångster ombord från Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt eller Östersjön. Om fisket sker i Östersjön är anmälningsstiden två timmar om de anmäler sin avgång från hamn och fiskar i maximalt 8 timmar. Förslaget anger att en tvåtimmесfrist ska gälla för de som har mer än 5 000 kg pelagiska fångster från Skagerrak, Kattegatt eller Östersjön, att avgång från hamn inte behöver anmälas och att fiskeresan inte begränsas till 8 timmar. Förslaget bedöms främst påverka fiskefartyg som fiskar på ett avstånd från landningshamnen som motsvarar kortare restid än fyra timmar, och därmed i huvudsak för de som fiskar kustnära.

ÅTERRAPPORTERING

Vattenbruk

HaV har deltagit i Jordbrukets dialog om regeringsbeslutet – Uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin kartlägga och utreda förutsättningarna för en förenklad prövning av vattenbruksverksamheter och minska den administrativa bördan

för verksamheterna. Arbetet fortsätter i dialogform inom ramen för Framtidens fiske och vattenbruk.

HaV har under året yttrat sig i mål och ärenden om prövning av tillstånd för vattenbruk samt om Jordbruksverkets förslag på föreskrifter för fiskhälsa och smittskydd för vattenbruksdjur. Ett arbete pågår också om ändringar i Fiskeriverkets föreskrifter om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar.

Spårbarhet

HaV arbetar med spårbarhetsföreskrifter där syftet bland annat är att göra bestämmelserna tydligare. Med anledning av utbrottet av covid-19 har HaV beslutat om vissa tillfälliga lättnader i rapporteringen av spårbarhetsuppgifter. Skälet är att inte dessa bestämmelser ska vara onödigt betungande för företagen med hänsyn till försvårade ekonomiska förutsättningar, minskade personalresurser och tillfälliga sjukdomsbortfall.

Utvecklingen av det digitala spårbarhetssystemet har fortsatt under 2020. Ett av målen har varit att underlätta företagets rapportering. Under året omarbetades e-tjänsten för spårbarhetsrapportering – som främst riktar sig till mindre företag – för att på ett mer flexibelt sätt stödja olika former av inköp och försäljning.

Företagens möjlighet att själva följa upp sin rapportering har förbättrats. HaV har haft en löpande dialog med berörda företag i samband med utvecklingen. Spårbarhetsaktörer som är köpare av havsfångad fisk ska rapportera så kallade avräkningsnotor från sitt köp. För att minska bördan av rapporteringen för såväl HaV som aktörer som inte har affärssystem, påbörjade HaV utvecklingen av en e-tjänst för självregistrering av avräkningsnotor. Den beräknas vara klar i början av 2021. Notorna kan sedan utgöra underlag för huvuddelarna av den spårbarhetsrapportering med kompletterande information som också behöver göras från inköpet.

Inom ramen för översynen av fiskerikontrollsystemet inom EU har HaV lyft frågan om företagets bördor och proportionalitet. En fråga gäller vilka fiskeri- och vattenbruksprodukter som bör omfattas av den detaljerade spårbarheten. Utgångspunkten har varit de synpunkter HaV framförde på EU-kommissionens förslag i samband med att regeringen sände ut det på remiss.

HaV har deltagit i samråd och dialog med berörda aktörer. Spårbarheten har där avhandlats ur såväl principiell som verksamhets- och tekniskt synpunkt. En stor börda uppstår för företag som gör inköp från leverantörer i andra medlemsstater, vilket är vanligt förekommande. Informationen om produkterna är i regel inte digital och har ofta brister. Det ger en börda dels då informationen behöver registreras för att kunna hanteras digitalt i Sverige, dels då saknad information behöver efterfrågas. HaV har under året gjort en särskild avgränsad insats som underlättar en elektronisk överföring direkt från utländska aktörer till svenska köpare. HaV planerar för att finna en mer generell lösning som kan användas för en sådan digital spårbarhetsrapportering mellan aktörer vid gränshandel.

Det är svårt att redan i år se några omedelbara effekter av de åtgärder för regel-förenkling och förenklingen av efterlevnaden som vidtagits på spårbarhetsområdet under året. Åtgärderna är i huvudsak framåtsyftande vilket gör att effekter som kan spåras i effektivitet och minskad administrativ börda inte kan mätas nu

Översyn av fiskeregler

Mot bakgrund av sviktande rekrytering av kustlekande gädda och ett ökande tryck från både fritidsfisket och yrkesfisket inom Blekinge läns kustområden, begärde Länsstyrelsen i Blekinge att HaV skulle föreskriva om vissa förvaltningsåtgärder för den kustlekande gäddan. Syftet är att minska fiskeridödligheten och minska störning av kustlekande gädda inför och under lek. HaV beslutade att inrätta tio nya fredningsområden i Blekinge där allt fiske förbjuds under tiden 1 januari–31

maj. Dessutom beslöts att fredningstiden i sju befintliga fredningsområden i länet förlängdes samt att ett befintligt fredningsområde togs bort.

Ändrade regler om bottentrål med Seltrapanel och bottentrål med kräftrist

Enligt Internationella havsforskningsrådet (ICES) är bestånden av torsk i Kattegatt och Skagerrak under den nivå då reproduktionsförmågan kan vara reducerad. HaV remitterade därför ett förslag på åtgärder i syfte att minska fiskeridödlighet för torsk genom förbättrad redskapsselektivitet. Förslagen underbyggdes av redskapsförsök utförda av fiskare. De utvärderades av SLU Aqua inom ramen för Selektivt och skonsamt fiske. Den beslutade föreskriften innebär att den minst selektiva bottentrålen inte längre är tillåten att använda samt att en kräftristtrål som släpper ut mer liten torsk är tillåten att använda på trålfiskeområden. Genom EU-beslut som trädde i kraft i augusti 2020, infördes striktare redskapsregler även i EU:s förordning.

Ändrade regler om fiske med bottentrål för att skydda torsk i Skagerrak och Nordsjön

På grund av situationen för torskbestånden i Skagerrak och Nordsjön införde EU en förordning för att minska fiskeridödlighet för torsk och återuppbygga beståndet. Åtgärderna omfattar skyddade områden, redskapsbestämmelser och förstärkt kontroll. Medlemsländerna får tillåta ytterligare redskap än de som förordningen tillåter förutsatt att de ger en minskning på minst 30 procent av torskfångsterna jämfört med redskap med en referensmaskstorlek för släpredskap. Referensmaskstorleken för släpredskap i Nordsjön är 120 mm diagonalmaska och i Skagerrak 90 mm utrustad med 270 mm selektionspanel (Seltra-panel). HaV identifierade, i samråd med berörd fiskenäring, ett ytterligare redskap som bedömdes uppfylla kraven på minskade torskfångster. Vi beslutade därför att tillåta detta redskap genom ett tillägg i myndighetens föreskrifter. Redskapets selektivitet utvärderas av EU-kommissionens vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté (STECF). Redskapets utformning innebär att de bakersta sex meterna ska bestå av 120 mm fyrkantmaska.

Reglering av ålfiske

Under året införde Sverige ett nationellt förbud för fiske efter ål i havet från den 1 november 2020 till och med den 31 januari 2021. Beslutet var en konsekvens av den överenskommelse som träffades vid ministerrådet i december 2019. Där förbjöds både kommersiellt- och fritidsfiske i alla EU:s vatten efter europeisk ål i alla livsstadier under en valfri sammanhängande period av tre månader mellan 1 augusti och 28 februari. HaV bedömde effekter på bestånd och möjlighet till utvandring. Den beslutade stopperperioden påverkade främst fisket efter ål i Öresund. Längs Västkusten råder sedan 2012 fiskeförbud. Ett förbud mot att fiska ål under den beslutade perioden bedömdes ge större möjlighet för blankål att vandra ut, förutsatt att åtgärden sker samordnat med andra länder inom regionen. Under 2020 kunde vi inte fullt ut samordna stopperperioden med Danmark då de valde att lägga sin tremånadsperiod med start en månad senare. Förvaltningen av ål sker i övrigt i enlighet med Sveriges förvaltningsplan som godkändes av kommissionen 2009.

Reglering av fiske och hantering av signalkräfta

Signalkräftan omfattas av unionsförteckningen över invasiva främmande arter. De EU-gemensamma bestämmelserna tillåter ett fortsatt fiske och nyttjande av signalkräfta i de regioner där arten är etablerad. Förutsättningen är att nödvändiga åtgärder vidtas för att minska risken för spridning av arten. Föreskrifterna reglerar den geografiska omfattningen av ett hanteringsområde för signalkräfta och

bestämmelser för fiske och hantering av okokt signalkräfta. Under året utökades hanteringsområdet i östra Värmland mot Örebro län, fiske tillåts i vissa utpekade vatten utanför hanteringsområdet och bestämmelserna för allmänhetens fiske i Vättern förenklades. Åtgärderna är samlade i ett uppdaterat hanteringsprogram. En zoombar karta över hanteringsområdet finns på myndighetens webbplats.

Förvaltning av siklöja i Bottenviken 2020

Enligt en överenskommelse mellan HaV, SLU och fisket togs den biologiska rådgivningen för 2020 fram delvis med ny modell och med en mer transparent dialog. Det biologiska rådet för fisket var ett tak på 880 ton, i enlighet med HaV:s mål om långsiktigt hållbar fångst av siklöja. Rådet var en ökning med 26 procent jämfört med infiskningstaket 2019 på 700 ton.

Infiskningstakten var dock låg. Näringen beslöt att avsluta fisket den 27 oktober efter att endast ha landat 781 ton, vilket motsvarar 89 % av infiskningstaket. HaV ska i fortsättningen förbättra arbetet med beståndsuppskattningarna av siklöjan och skapa tätare dialog mellan berörda parter, inklusive kontroll- och uppföljningsaspekter.

Förvaltning av lax och öring

Under 2015 redovisade HaV regeringsuppdraget hur förvaltningen av lax och öring bör utformas och utvecklas. Vi har under 2020 fortsatt att genomföra förslagen för att utveckla en beståndsspecifik ekosystembaserad laxförvaltning. Vi har beställt biologisk rådgivning för en beståndsspecifik förvaltning för de svenska laxbestånden i Östersjön, Atlanten och Vänern samt beslutat om föreskrifter för laxfiske.

Sedan 2014 finns i varierande grad en onormalt hög dödlighet hos lax som återvänder till de svenska älvarna i Östersjön. Dödligheten på vuxen lax har varit särskilt stor i Ume-/Vindelälven samt Ljungan, vilket leder till färre laxungar. Sedan 2018 har också ökande dödlighet rapporterats hos atlantlax i vattendragen i Västra Götalands samt Hallands län. HaV har gett Statens Veterinärmedicinska anstalt (SVA) i uppdrag att övervaka och undersöka orsakerna. HaV har också initierat synteser och forskning om orsakerna till dödligheten.

HaV beslutade att fördela Sveriges kvot för lax i Östersjön 2020 till yrkesfiske med främst fasta redskap. Fördelningen av kvoten baserades på produktionen av vild- och odlad lax i vattendragen som mynnar i kustområdena. Beslutet innebar att område 22-29 (södra och mellersta Östersjön) tilldelades 200 laxar, område 30 (Bottenviken) tilldelades 7 000 laxar och område 31 (Bottenviken) tilldelades 19 200 laxar varav 2 000 laxar avsattes för fiske i Umeälvens fredningsområde. Fiskestarten för Umeälvens fredningsområde beslutades till 1 juli i syfte att styra fisket mot lax av odlad ursprung, eftersom dessa återvänder senare än naturproducerad lax.

Gränsälvsöverenskommelsen med Finland om fiskefrågor i Torne älv

På regeringens uppdrag har HaV förhandlat med Finland och lämnat förslag på ändring av bestämmelserna för fiske under 2020. Inför förhandlingen beställdes ett biologiskt underlag från SLU Aqua. Tillsammans med länsstyrelsen i Norrbotten har vi genomfört möten med referensgruppen för fiskefrågor i Torne älv samt finsk-svenska Gränsälvscommissionen. Vi redovisade resultatet av förhandlingarna till regeringen den 24 mars 2020 i ett protokoll om årliga avvikelser från den fiskestadga som förhandlats fram i gränsälvsöverenskommelsen.

Under 2020 har HaV haft möte med finska Närings- trafik- och miljöcentralen i Lappland och förvaltningsstyrelsen för det gemensamma fiskekortet. Mötena har resulterat i avtal om upplåtelse, genom fiskekortförsäljning, av svenska statens fiskerätt på lax och öring i Torneälven. HaV har också ingått avtal med Matkakoski

REGERINGSUPPDRAG

fiskeförening om fiske i Torne älv.

Svenska och finska statens intäkter från försäljning av gemensamma fisketillstånd disponeras gemensamt av oss och Närings-, trafik- och miljöcentralen i finska Lappland. Intäkterna har, i enlighet med gränsälvöverenskommelsen, använts för gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i fiskeområdet. Kontroll av fisket i Torne älv har utförts av Närings-, trafik- och miljöcentralen samt av Länsstyrelsen i Norrbotten. Ett av forskningsprojekten har omfattat märkning av lax och havsöring med sändare. Vandrigen i hela älvmrådet har följts genom både mottagarstationer och mobil spårning. Finska naturresursinstitutet i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet står bakom. Till detta projekt har kopplats ett forskningsprojekt om laxhälsa och orsaker till laxdödighet med Statens Veterinärmedicinska Anstalt som ansvarig. Ett resultat från märkningsstudien är att en hög andel av den lax som märkts i mynningen och vandrade upp i älven återvände till havet (61 procent 2018 och 83 procent 2019) innan slutet av juli och alltså innan leken. Den lax som stannade i älven uppehöll sig främst och lekte i nedre delen av älven (nedströms Kattilakoski). Lax som märktes i älven uppvisade varierande beteende men stannade i älven. Under våren vandrade de märkta laxarna som övervintrat i älven ut i havet eller dog under vandrigen nedströms.

ÅTERRAPPORTERING

Ekosystembaserad fiskförvaltning

Under år 2018 inleddes arbetet med en strategi för att vidareutveckla en ekosystembaserad fiskförvaltning, som en integrerad del i att uppfylla målen i havs- och vattenförvaltningen. Under 2020 har vi definierat vi vad vi menar med ekosystembaserad fiskförvaltning, vilka principer det vilar på och vilka arbetssätt som kan hjälpa oss att vidareutveckla den ekosystembaserade förvaltningen av fisk och fiske.

Här ges några exempel på hur vi arbetat med en ekosystembaserad fiskförvaltning under 2020:

- › HaV har fortsatt utveckla arbetet inom ramen för de fem regionala beredningsgrupper som etablerats för den nationella fiskförvaltningen. Dessa är indelade vattenområdesvis (Väst, Syd, Ost, Norr och Stora sjöarna). Grupperna syftar till att samla myndighetsaktörer inom fiskförvaltning för regionala förvaltningsområden. De består av berörda länsstyrelser samt SLU Aqua och Jordbruksverket. Målet för grupperna är att successivt gå mot en mer adaptiv, transparent och ekosystembaserad fiskförvaltning.
- › samråd med intressenter och avnämare för fiskförvaltningen sker på nationell nivå i första hand på HaV:s initiativ. Förankring på regional och lokal nivå utförs i första hand av länsstyrelserna. För särskilda frågor etableras arbetsgrupper, till exempel för tillsynsfrågor och ål. De nationella beredningsgrupperna har mottagits positivt från alla inblandade och arbetet fortlöper
- › under 2020 har även ett samrådsforum etablerats för utsjöfrågor i Egentliga Östersjön. Här ingår representanter för SJV, Länsstyrelserna och HaV. Under 2020 har vi hållit två möten. Samrådet är tillsvidare ett pilotprojekt och kommer att utvärderas efterhand. Viktig erfarenhet från de första mötena är betydelsen av en plattform där de myndigheter som har ett direkt ansvar inom fiskförvaltning kan dela information.
- › inom ramen för arbetet med att uppdatera åtgärdsprogrammet för havsmiljön enligt havsmiljöförordningen, har vi tagit fram ytterligare åtgärder för att uppnå god miljöstatus för kommersiellt nyttjade fiskar och skaldjur. Åtgärdsprogrammet är även underlag till översynen av handlingsplanerna för havsmiljön i Östersjön och Nordsjön
- › HaV har utvecklat arbetssättet för fiskereglering i skyddade områden med genom samordning havsområdesvis för Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. I samverkan med länsstyrelser och genom samråd med

fiske- och miljöorganisationer har vi tagit fram förslag till fiskereglering för att nå bevarandemålen. Under året har dessa förslag remitterats. Vi har begärt att få regeringens uppdrag att utarbeta gemensamma rekommendationer om bevarandeåtgärder i marina skyddade områden i Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet, i dialog med andra berörda EU-medlemsstater

- › på uppdrag av HaV har Havsmiljöinstitutet, HMI, tagit fram en rapport om hur vi kan utveckla och använda samhällsekonomiska analyser för att stärka genomförandet av en ekosystembaserad fiskförvaltning. HaV har med hjälp av rapporten breddat kunskaperna hos utredarna om samhällsekonomisk analys i samband med regeländringar genom att anordna seminarier vid publikation av rapporten

Fritidsfiske och fisketillsyn

Framtidens fritidsfiske och fisketurismen

Tidigare år har möten hållits med intressenter i en rådgivande grupp för fritidsfiske och fisketurism där en rapport tagits fram årligen gällande det gångna årets aktiviteter. Under 2020 har fokus istället legat på arbetet med Framtidens fiske där en ny strategi arbetats fram gemensamt mellan myndigheter och intressenter. Mer om detta arbete finns att läsa under avsnittet Framtidens fiske och vattenbruk.

Statistik för fritidsfisket

På uppdrag av HaV tar Statistiska Centralbyrån (SCB) fram officiell statistik över fritidsfisket. Undersökningen är en nationell enkät för personer i åldrarna 16 till 80 år som är folkbokförda i Sverige. Enligt undersökningen 2019 ägnar sig cirka 1,6 miljoner svenskar i åldrarna 16 till 80 år åt fritidsfiske. Det är en signifikant ökning jämfört med föregående år. Ökningen kan främst härledas till den yngre åldersgruppen (16-30 år) som nästan har dubblats. Vanligast är fiske i sjöar och vattendrag med spinn- eller metspö. Fritidsfisket domineras av män som utgör cirka två tredjedelar. Flest utövare finns i åldersgruppen 31-50 år. Dessa 1,6 miljoner fritidsfiskare stod tillsammans för cirka 12,7 miljoner fiskedagar, vilket är i snitt cirka åtta fiskedagar per fiskare. Tillsammans fångade fritidsfiskarna mellan 10 000 och 15 000 ton i sjöar och vattendrag och mellan 5 000 och 10 000 ton i havet, vilket även inkluderar återutsatt fisk. De vanligaste fångsterna var abborre, gädda och öring. Totala utgifter för fritidsfiskarna som är kopplade till fiskeaktiviteten uppgick till cirka 10,6 miljarder kronor, fördelat i olika branscher såsom detaljhandeln och hotell och restaurangbranschen.

Riktade studier kring fritidsfiskets uttag och omfattning

HaV och SLU har tagit fram en nationell plan för kunskapsförsörjning om fritidsfiskets uttag och påverkan. Målet är att öka kunskapen om fritidsfiskets omfattning och betydelse. Projektet har beviljats finansiering från Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) vilket har gjort det möjligt att samla in ytterligare information.

Fritidsfisket påverkar de akvatiska systemen och är en viktig pusselbit för hur vi ska tolka storleksstrukturer och mängden fisk och kräftdjur i våra sjöar och hav. Detta ställer höga krav på att fiskbestånden nyttjas hållbart, och att vi på nationell nivå är medvetna om och kan uppskatta omfattning och uttag. I dagsläget saknas kunskap, speciellt om geografiska och tidsmässiga variationer. Planen bidrar med kunskapsunderlag till uppföljning och rådgivning för svenska sjöar, kust och hav. Under 2020 har fokus legat på studier runt om i landet, bland annat pimpelfisket i Bottenviken, gösfisket i Mälaren och gäddfisket i Blekinge. Under 2020 planerades för större undersökningar som ska genomföras 2021 i Vättern, Egentliga Östersjön och Västkusten.

Länsstyrelsernas arbete med fisketillsyn

HaV ansvarar för föreskrifter för fisketillsynspersoner och länsstyrelserna är ansvariga för förordnande av fisketillsynspersoner. År 2018 började den nya föreskriften om fisketillsynsförordnanden gälla.

Under 2020 har Havs- och vattenmyndigheten arbetat fram ett utbildningsmaterial för fisketillsyn i samarbete med länsstyrelserna och fiskerikonsulenterna.

Fiskets geografier och svenska fiskeregler

För att öka tillgängligheten och kunskapen om gällande fiskeregler digitaliseras den geografiska informationen. I dagsläget omfattar Fiskets geografier de nationella föreskrifterna för fisket i havet, sjöar och vattendrag samt vissa EU-förordningar för fiskereglering i marina skyddade områden.

Syftet är att kunna visa och analysera regelinformationen i olika kartapplikationer. De geografiska beskrivningarna ska också kunna användas för övervakning, uppföljning och utvärdering. Under 2020 har fiskets geografier anpassats för att uppfylla EU-kommissionens direktiv.

Informationen visas bland annat på www.svenskafiskeregler.se. En nyutveckling av Svenska fiskeregler pågår för att möta dagens krav på teknik.

Övrigt arbete inom fritidsfiske och fisketillsyn

Under året har fisketillsynen och fritidsfisket omfattats av flera regeringsuppdrag, som kraven på fiskeredskap i engångsplastdirektivet, effektivare fiskerikontroll och åtgärdsprogrammet för havsmiljödirektivet.

HaV har tagit fram en ny nyckel som gör fördelningen av medel till länsstyrelserna tydligare när det gäller fiskevård, fisketillsyn och ekosystembaserad fiskförvaltning.

Fiskets ekonomi

Datainsamling av ekonomiska data för yrkesfisket i havet har genomförts enligt den plan som framgår av Sveriges nationella datainsamlingsprogram som styrs av rådsförordningen (EU) 2017/1004. HaV är ansvarig myndighet för officiell statistik och EU-reglerad statistik inom yrkesfisket och fritidsfisket. HaV uppfyller de krav som ställs på Sverige på EU-nivå med goda resultat. Ekonomiska data samlas in året efter verksamhetsåret, eftersom företagens bokslut inte är tillgängliga förrän ett halvår efter verksamhetsårets slut.

Intäkterna i det svenska fisket styrs huvudsakligen av fiskekvoter, priset på den landade fångsten och valutan. Priset på den svenska landade fångsten sätts huvudsakligen utifrån priset på världsmarknaden gällande pelagiska arter. Arter som fiskas på mer lokala kustnära bestånd har inte lika stor korrelation med prisnivån på världsmarknaden. Man kan se tydliga prissvängningar över tid för t.ex. siklöjefisket i Bottenviken eller fisket efter ål längs med sydkusten; där det är utbudet som styr priset i stor grad. Utöver världsmarknadspriset påverkas fiskpriserna av inhemska marknadskrafter, exempelvis konsumentbeteende baserat på uppfattningar om bestånds- och miljösituationer. Dessa effekter är mer påtagliga för de arter som fiskas av de lokala yrkesfiskarna, det vill säga det småskaliga fisket. Även kvalitetsskillnader kan påverka priserna samt certifiering och beredningsformen (exempelvis kok- eller råräka). De senaste åren har den svenska valutan blivit svagare i relation till både euron och dollarn. Effekten av detta är en minskning i totalt landningsvärde i euro i större utsträckning än minskningen i svenska kronor mätt. Detta blir främst påtagligt för det pelagiska fisket som landar en stor andel i Danmark. Det totala infiskade värdet uppgick år 2019 till cirka 1,1 miljarder kronor, vilket innebär en minskning på cirka 8 procent jämfört med föregående. De ekonomiskt viktigaste arterna för svenskt fiske baserat på landningsvärde är i nämnd ordning sill, kräfta, skarpsill, råka, siklöja och torsk.

Under år 2020 fokuserade arbetet mycket på att analysera Sveriges insjöfiske. Då en ekonomisk översikt över yrkesfisket som bedrivs i Sveriges insjöar med licenser inte finns tillgänglig, fick Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag av Jordbruksverket att analysera yrkesfisket i Sveriges insjöar. Tabell 5 visar en ekonomisk översikt över yrkesfiske i dessa vatten. År 2018 var det 174 stycken licensinnehavare som landade ca 1 560 ton fisk till ett värde av 133 miljoner kronor. Enligt uppskattningar så låg förädlingsvärdet på 86 miljoner kronor, vilket fisket bidrar med till Sveriges BNP. Det arbetar ca 239 personer vilket uppskattas till ca 170 heltidsekvivalenter. Både bruttoresultatet och nettoresultat visar på positiva värden och effektivitetsmåten förädlingsvärde per heltidsekvivalent ligger på 508 000 kronor. Riktvärden på detta effektivitetsmått ligger kring 350 000-400 000 kronor, då dessa är höga för yrkesfisket i insjöarna kan man anse att fisket är effektivt och lönsamt. Samtliga segment inom respektive sjö går med vinst, även om det finns stor variation mellan segment och sjöar.

Gällande artsegment är segmentet gösfiske mest omfattande både sett till landad fångst, landningsvärde samt antal licenser. Det mest lönsamma fisket var segmentet gösfiske som hade ett bruttoresultat på cirka 37 miljoner kronor. Att fiska signalkräfta är också vanligt förekommande, detta fiske bedrivs främst i Hjälmaran och Vättern medan blandfiske är frekvent förekommande i Vänern.

Vid en jämförelse mellan de stora sjöarna vilket presenteras i tabell 5 kan man se att Vänern hade flest antal licensinnehavare, högst landad vikt samt landningsvärde år 2018. Vänern hade även flest antal arbetande och arbetande heltidsekvivalenter samt bidrar med 24 miljoner kronor till Sveriges BNP.

Tabell 5. Ekonomiska indikatorer totalt och per sjö under år 2018, sammantaget för alla fisken i respektive sjö.

	Hjälmaran	Mälaren	Vänern	Vättern	Övriga sjöarna & vatten- drag	Total
Licensinnehavare	33	36	48	16	41	174
Landad vikt (ton)	284	271	546	169	290	1560
Landningsvärde (mkr)	25	32	36	24	16	133
Arbetskraftskostnader (mkr)	4	2	1	8	2	17
Reparation & underhåll (mkr)	1	2	3	2	1	10
Övriga rörliga kostnader (mkr)	2	4	3	1	2	12
Övriga fasta kostnader (mkr)	3	4	3	2	2	14
Bränslekostnader (mkr)	1	2	3	5	2	14
Förädlingsvärde (mkr)	18	20	24	15	10	86
Bruttoresultat (mkr)	13	18	23	5	6	65
Nettoresultat (mkr)	9	15	20	4	4	51
Antal arbetande	48	40	67	29	54	239
Heltidsekvivalent (FTE)	38	36	40	20	37	170
Förädlingsvärde per FTE (tkr)	462	555	599	746	270	508

Observera att vikt och värde som presenteras för respektive artsegment inte enbart innefattar vikt och värde från målarten, utan innefattar samtlig landad fångst och värde.

Tillträde

HaV förvaltar tillträdet till fisket genom handläggning och beslut om fiskelicenser, personliga fiskelicenser och fisketillstånd (se tabell 7 och 8).

Anpassning av fiskeflottans kapacitet

Antalet fartyg i den svenska fiskeflottan har minskat under 2020 samtidigt som kapaciteten mätt i bruttodräktighet och maskinstyrka har ökat. Kapaciteten som har tagits i anspråk är av fartyg som under 2020 har färdigställt sina nybyggnationer. För att motverka en kapacitetsökning inom fiskeflottan tillämpas regler för ut- och införsel. Reglerna medför att inträde av ny kapacitet endast är möjlig om minst motsvarande kapacitet förs ut.

Kapacitetstaken för Sverige, som framgår av bilaga II i EU:s grundförordning, är 43 386 bruttoton och 210 829 kW. Sveriges samlade fartygskapacitet ligger under EU:s kapacitetstak.

Tabell 6. Utvecklingen i den svenska fiskeflottan

per 31 december	2020	2019	2018	2017
Kilowatt (kW)	147 456	132 860	144 963	148 268
Bruttoton (bt)	27 956	22 664	22 823	25 369
Antal fartyg	1 057	1 080	1 163	1 269

Fiskelicens för yrkesmässigt fiske i havet

För yrkesmässigt fiske i havet med ett fartyg krävs fiskelicens. Fiskelicenser kan beviljas juridiska eller fysiska personer och kräver att fisket bedrivs i näringsverksamhet. Första gången frågan om fiskelicens prövas ska tillgången på fisk beaktas. Tillgången på fisk baseras på den biologiska rådgivning som finns tillgänglig. I sammanhanget beaktas även kvotnyttjandet för kvoterade arter. Antalet fiskelicenser redovisas i tabell 7.

Tabell 7. Antal fiskelicenser fördelat på kön och juridisk person 2017–2020

	2020	2019	2018	2017
Män	985	1 022	1 108	1 186
Kvinnor	7	8	8	9
Juridiska personer	65	50	47	35
Totalt	1 057	1 080	1 163	1 230

Personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske

Vid yrkesmässigt fiske i de fem stora sjöarna (Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren och Storsjön) krävs personlig fiskelicens. När en fråga om personlig fiskelicens prövas första gången ska tillgången på fisk beaktas. Ett villkor för att beviljas personlig fiskelicens är också att fisket ska bedrivs i näringsverksamhet. Antalet personliga fiskelicenser uppgår till 153 st, varav 149 män och 4 kvinnor.

Tabell 8. Antal fisketillstånd av olika typer 2015-2020

Särskilt tillstånd	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Fiske efter nordhavsräka	62	62	62	62	62	62
Fiske efter havskräfta med bur	100	94	92	89	97	101
Fiske med trål i Gullmarsfjorden	4	4	4	4	4	4
Fiske efter ål	218	236	250	265	273	278
Fiske efter siklöja med partrål i kustvattenområdet	35	35	35	35	35	35
Fiske inom trålfiskeområdet i Östersjön	4	5	9	8	10	9
Fiske efter snäckor med bur	3	1	2	2	2	1
Fiske med torskfångande redskap i Östersjön (**)			-	175	191	198
Fiske med torskfångande redskap i västra Östersjön	85	91	158			
Fiske med torskfångande redskap i östra Östersjön	109	123	168			
Pelagiska tillstånd (***)	30	28	32	41	40	31
Fiske efter konsumfisk inom Norges ekonomiska zon i Nordsjön söder om 62° N	9	9	8	7	6	6
Trålfiske efter nordhavsräka inom Norges ekonomiska zon i Nordsjön söder om 62° N	19	19	17	19	19	19
Fiske med vissa redskap i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt (effort) (upphörde 2017)			-	-	88	90
Fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorteringar (upphörde 2017)			-	-	89	89
Fiske med torskfångande redskap i Västerhavet (*) (nytt från 2017)	130	131	129	127	-	-
Trålfiske efter nordhavsräka innanför trålgränsen norr om latituden 58 31,50 N	60	58	60	61	62	64
Demersala fiskemöjligheter (nytt från 2017)	304	327	332	343	-	-

* Det nya tillståndet "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Västerhavet" ersatte den 1 januari 2017 de tidigare tillstånden "Särskilt tillstånd för fiske med vissa redskap i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt (effort)" och "Särskilt tillstånd för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorteringar".

** De nya tillstånden "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i västra Östersjön" och "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i östra Östersjön" ersatte den 1 januari 2018 det tidigare tillståndet "Särskilt tillstånd för fiske med torskfångande redskap i Östersjön".

*** HaV införde under år 2016 krav på tillstånd för fiske efter pelagiska arter för fartyg med en längd av minst 15 meter för fiske i Östersjöns delområde 30-31

Fördelning av demersala fiskemöjligheter

Den 1 januari 2017 fördelades fiskemöjligheterna för torsk, räka, havskräfta, kolja, gråsej, vitling och rödspotta. Systemet baseras på individuella årliga fiskemöjligheter som kan överlåtas mellan tillståndshavare under året samt på kustkvoter där fiskemöjligheterna inte fördelats.

Under 2020 har HaV redovisat ett regeringsuppdrag om utvärdering av systemet med individuella fiskemöjligheter. HaV bedömer att överlåtbara fiskerättigheter, med längre giltighet än hitintills, bör införas även i det demersala fisket och att mer långsiktiga överlåtelser kan göras. Rätt utformat, och i kombination med redskapsregleringar och kontrollåtgärder, bedömer HaV att ett flerårigt demersalt system kan bidra till ett enklare och mer transparent regelverk, öka möjligheterna för mer lönsamt fiske och förbättra möjligheten att kunna anpassa sina individuella fiskemöjligheter. Genom ett enklare och mer lättbegripligt regelverk skapas också bättre förutsättningar för att anpassa systemet till övriga verktyg i en ekosystembaserad förvaltning.

Överlåtelser av demersala årliga fiskemöjligheter

Årliga demersala fiskemöjligheter ska underlätta genomförandet av landningskyldigheten. Det sker genom att fiskelicensinnehavare kopplar sina fiskemöjligheter med fartygets fångster. Under året kan de individuella fiskemöjligheterna överlåtas, med vissa begränsningar, mellan fiskelicensinnehavare som har demersala årliga fiskemöjligheter. Överlåtelserna måste godkännas av HaV innan kvantiteter kan överföras.

Under 2020 gjordes 481 tillfälliga överlåtelser av demersala årliga fiskemöjligheter. Överlåtelserna hanteras digitalt genom e-tjänsten Fiskerätt. E-tjänsten används av svenska yrkesfiskare med demersala och/eller pelagiska tillstånd. Fiskerätt underlättar hanteringen och administrationen av överlåtelser men även genomförandet av landningskyldigheten. Under 2020 gjordes 1 116 elektroniska ansökningar via e-tjänsten.

Fisketillstånd för torskfångande redskap i västra och östra Östersjön

År 2020 sänktes Sveriges torskkvot i östra Östersjön med 92 procent. Sverige tilldelades en kvot om 465 ton som ska täcka eventuella bifångster av torsk. Inget riktat fiske efter torsk har varit tillåtet. I västra Östersjön sänktes Sveriges kvot med 60 procent, jämfört med år 2019. Sverige tilldelades en kvot om 592 ton. I delområde 24 har endast bifångster av torsk varit tillåtet. Under 2020 har allt fiske varit stoppat i vissa delområden under perioder. Vissa undantag har förekommit för mindre fartyg som fiskar med passiva redskap.

De fiskelicensinnehavare som har haft ett fisketillstånd för torskfångande redskap i västra eller östra Östersjön under år 2019 har beviljats fisketillstånd även för år 2020. Tillståndet gäller för redskap som även fångar andra arter än torsk. Det innebär att de som fiskar i Östersjön med stöd av tillståndet, har kunnat fiska andra arter än torsk.

Under år 2020 fördelades inga individuella demersala fiskemöjligheter av torsk i västra och östra Östersjön på grund av att kvoterna för torsk till största del varit en bifångstkvot.

Fisketillstånd för torskfångande redskap i Västerhavet

Ett fisketillstånd krävs vid fiske med torskfångande redskap i Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön. Redskapsstillståndet omfattar både aktiva (främst trål) och passiva redskap (nät).

Två tillståndshavare som haft trålfisketillstånd för torskfångande redskap i Östersjön har beviljats fisketillstånd för havskräfta med bottentrål försedd med artsortande rist i Västerhavet under 2020.

Fisketillstånd för nordhavsräka

De senaste åren har antalet räktillstånd varit 62. För att få förnyat tillstånd krävs en infiskning på minst 1 000 kg av individuellt fördelade arter under föregående förvaltningsperiod. Ingen nyetablering har skett under året.

Fisketillstånd för havskräfta med bur

Fisketillstånd för havskräfta med bur krävs vid fiske med fler än sex burar. Inom systemet för individuella årliga fiskemöjligheter prövas ansökningar om nyetableringar inför varje år. Inför 2020 beviljades nio nyetableringar för fisketillståndet havskräfta med bur.

Fisketillstånd för snäcka med burar i Skagerrak och Kattegatt

2020 beviljades tre fiskelicensinnehavare tillstånd för fiske efter snäcka med bur i Skagerrak och Kattegatt. Fisketillståndet förenades med specifika villkor om maximalt antal burar och villkor om minsta landningsstorlek. Fisketillståndet ger möjlighet för redan etablerade fiskare till ett mer diversifierat fiske och en ny marknad. Fisket med dessa redskap är dessutom skonsamt då påverkan på botten och förekomsten av bifångster är låg.

Fisketillstånd för ål

Den europeiska ålen utgör en enda population, fördelad över hela Europa inklusive Medelhavet. Ålen är en hotad art. Beståndet ligger på en kritiskt låg nivå då rekryteringen av ål de senaste 45 åren minskat med 90-95 procent. Fisket regleras genom en särskild EU-förordning som ställer krav på nationella handlingsplaner för ålförvaltning.

Till följd av ändringar i Fiskelagen den 1 oktober 2014, ändrades tillstånden för att fiska ål i havet, från att vara personliga till att även vara knutna till fiskefartyg. Varje tillståndshavare har en fångstbegränsning som är oberoende av antalet fartyg som används. Ålfisket har därför inte ökat över tid och antalet fiskare har minskat. År 2020 hade 175 personer tillstånd att fiska ål. HaV har förbjudit fiske efter ål från den 1 november 2020 till den 31 januari 2021.

Fördelning av pelagiska fiskemöjligheter och fiskerättigheter

HaV beslutade under 2019 att förnya de överlåtbara fiskerättigheterna för det pelagiska fisket i ytterligare tio år. År 2020 var det första året i den nya pelagiska giltighetsperioden.

De pelagiska kvoterna fördelas sedan år 2009 mellan fiskerättigheter, årliga pelagiska fiskemöjligheter, regionala fiskemöjligheter och kustkvoter. Fiskerättigheterna har fördelats för de flesta svenska pelagiska kvoterna för blåvitling, tobis, sill, skarpsill, och makrill.

De förändringar som infördes från och med år 2020 rörde i huvudsak införandet av pelagiska fiskerättigheter för sill och skarpsill i ICES delområde 30-31 (Bottenhavet och Bottenviken) samt införande av regional tilldelning i samma område.

Även de pelagiska kustkvoterna för sill, skarpsill och makrill för det kustnära småskaliga fisket justerades inför år 2020. Avsikten var att skapa större flexibilitet, förutsättningar för utveckling av kustfisket samt möjligheter till nyetablering. Kustkvoterna är inte fördelade individuellt. Under år 2020 har fiskemönstren delvis förändrats. Det är en följd av de begränsningar som införts i vissa delområden i Östersjön i form av fortsatt stopp för torskfisket och totalt fiskestopp under lekstängningsperioder (med vissa begränsade undantag) för att skydda i första hand torsken. Dessa begränsningar har medfört att de som fiskat sill och skarpsill

i Östersjön har inriktat sitt fiske mot andra delområden. De har också medfört att tidigare torskfiskare i Östersjön riktat sitt fiske mot andra arter och andra delområden. De ändrade fiskemönstren har exempelvis medfört att fisketrycket på kustkvoterna för sill i norra Östersjön och för sill i västra Östersjön har ökat. Samtidigt har flera av de pelagiska kvoterna i Östersjön minskat under senare år. Som en följd av detta fick kustkvoten för sill i västra Östersjön stängas den 9 november 2020 då kvoten var uppfiskad.

I TAC- och kvotförordningen för Östersjön för 2021 har det beslutats om ett fortsatt förbud för torskfiske i vissa delområden och fortsatta lektängningsperioder med undantag av fiske för humankonsumtion (under vissa förutsättningar).

Mot bakgrund av detta har HaV under 2020 följt infiskningen på kustkvoterna. I december 2020 justerades de kvantiteter som avsätts till kustkvoterna inför 2021.

Under 2020 har två fartyg varit under ombyggnation. Fartygen är nu färdiga och har nu åter fiskelicens och fisketillstånd för att fiska efter pelagiska arter.

Pelagiska systemet och överlåtelser av pelagiska fiskerättigheter

Sedan införandet av överlåtbara fiskerättigheter 2009 har den pelagiska fiskeflottan mer än halverats både i antal och mått i fartygskapacitet. Under 2020 har HaV godkänt 1204 överlåtelser av pelagiska fiskerättigheter inklusive pelagiska kvotbyten med länder inom EU.

Utveckling av fiskerinäringen

HaV har under 2020 gjort en rad förenklingar och justeringar i regelverket när det gäller fiskelicenser och fisketillstånd.

Syftet med regeländringarna var bland annat att minska administrationen för både fiskerinäringen och HaV samt att förenkla och förtydliga regelverket. Några av de regelförenklingar som har gjorts innebär lättnader för enskilda fiskare och tillståndshavare genom mindre pappersarbete och administration. Ansökningstiderna för förnyelser av licens och nyetablering av demersala fisketillstånd har förlängts och medfört en större flexibilitet. Dessutom är det nu även i fortsättningen möjligt för fiskelicensinnehavare som bara har fisketillstånd för torskfångande trålredskap i Östersjön att ansöka om fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist i Västerhavet. Justeringar har även gjorts för räkfisket i Västerhavet för att möjliggöra att kvoten av nordhavsräka kan fiskas i större omfattning.

Numera är det också möjligt att byta fiskelicensinnehavare och ägare inom fiskeföretagen även för fartyg under tio meter. Detta har tidigare inneburit att mindre fartyg utan fisketillstånd inte kunnat använda sig av möjligheten till generationsskifte eller ägarkontinuitet. Regelverket är nu tillämpligt för samtliga licensinnehavare som avser att utveckla sitt fiskeföretag. Det möjliggör generationsskifte och byten av tillståndshavare genom ägarkontinuitet.

Fiskerikontroll

Fiskerikontrollens grundläggande uppdrag är att säkerställa att fisk- och skaldjursbestånd nyttjas på ett hållbart sätt. Genom kontroll, övervakning och uppföljning säkras att beslutade kvoter inte överskrids och att fisket sker på rätt platser, rätt tider och med rätt redskap. Målet är att hela tiden öka efterlevnaden av reglerna. Fiskerikontroll görs genom hela kedjan, från fisket till hantering av fiskprodukter i försäljningsledet. Fysiska kontroller görs till sjöss genom så kallade sjökontroller som Kustbevakningen ansvarar för. I land gör HaV både landningskontroller och kontroller av fisktransporter och förstahandsmottagare. De fysiska kontrollerna kompletteras med administrativa kontroller där inrapporterade uppgifter

analyseras. Efterlevnaden kontrolleras med uppgifter om fiskets aktiviteter, fångstmängder och i vissa fall även positionsuppgifter.

Utveckling av fiskerikontroll - hur fiskerikontrollen kan förstärkas

REGERINGSUPPDRAG

Under året har HaV tillsammans med Kustbevakningen på regeringens uppdrag utrett och tagit fram förslag till hur fiskerikontrollen kan förstärkas. Uppdraget rapporterades under hösten och omfattar, för HaV:s ansvarsområde, 35 åtgärdsförslag som förbättrar och effektiviserar fiskerikontrollen.

I arbetet med regeringsuppdraget utförde HaV en grundlig kartläggning och utvärdering av fiskerikontrollens alla delar. Utredningen genomfördes i dialog med övriga berörda myndigheter.

Åtgärdsförslagen som HaV presenterar är dels specifika för ett visst kontrollområde, dels generella och relevanta för hela eller flera delar av den samlade fiskerikontrollen. De åtgärdsförslag som HaV särskilt bedömer bidrar till en förbättrad och effektivare fiskerikontroll återfinns inom områdena mandat och samverkan, digitalisering, kontroll av landningsskyldigheten, fångstrapporering i det pelagiska storskaliga fisket och förbättrad kunskap av det helt och hållet olagliga och orapporterade fisket.

Kvotförvaltning

Svenskt fiske hade under 2020 tillgång till 55 kvoter. Kvoterna uppgick till 187 080 ton samt 26 991 laxar. Sverige nyttjade 167 514 ton och 23 292 laxar. Genom HaV genomförde Sverige 222 kvotbyten med andra länder under 2020. Byten skedde främst med Danmark, men också med Finland, Litauen och Tyskland och berörde framförallt tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling. Byten sker dels för att täcka mindre överskridanden, men också för att skapa bättre fiskemöjligheter under året. Vissa byten görs också för att omfördela en kvot mellan områden och därigenom kunna koncentrera fisket till färre områden. Det fortsatt stora antalet byten görs av fartyg inom det pelagiska systemet med individuella fiskerättigheter. Fisket har kunnat hålla nere kvoterna tack vara följsamhet till rapporteringskraven, effektiv dokumentation och snabb och korrekt datalagging av uppgifter.

Riskbaserat arbetssätt

HaV arbetar med en riskbaserad fiskerikontroll för att hålla hög kvalitet på kontrollerna och för att insatser och resurser riktas dit behovet är störst. Effekten förväntas bli att bibehålla den goda efterlevnad vi har idag, och att förbättra regelefterlevnaden där det finns behov.

Den årliga tillsynsplan som HaV och Kustbevakningen tar fram tillsammans styr kontrollarbetet. I planen analyserar vi olika segment av fisket utifrån risk för överträdelse och vi planerar årets kontrollarbete utifrån identifierade risker. I kontrollplanen beskriver vi ett antal samordnade insatser riktade mot ett specifikt fiske under en avgränsad tidsperiod, ett så kallat pådrag. Pådragen omfattar både fiskerikontroll i fält och administrativ kontroll. En viktig del är samarbete med övriga kontrollmyndigheter, framförallt Kustbevakningen.

Nedan presenterar vi några av de prioriterade områden som fiskerikontrollen arbetat med under 2020.

Kontrollåtgärder för laxfisket

Kommissionen utförde år 2018 och 2019 en granskning av den svenska fiskerikontrollen kopplat till laxfisket. Man identifierade ett flertal brister och kommissionen upprättade en handlingsplan för Sverige.

En av bristerna är en otillräcklig kontroll av sötvattensfångad lax, som anses påverka kontrollen av kvoterad lax fångad i havet. För att åtgärda bristen har HaV under 2020 gjort ändringar i våra föreskrifter. Vi införde dels ett krav på förhandsanmälan av landning av lax från sötvattensområden och dels förbjöd vi vittjande av

fällor i sötvatten och fällor i havet under samma fiskeresor. För att skapa en bättre geografisk kunskap om laxfisket och för att underlätta redskapskontroller inkluderade vi även krav på uppgifter om laxfällornas placering.

Vid årets laxfiske i område 31, där den största mängden av Sveriges laxkvot fiskas under några intensiva veckor i juni, var fältkontrollens närvaro begränsad, på grund av rådande pandemi. HaV utförde färre fysiska kontroller än planerat. Kustbevakningen var däremot mer aktiva i tillsynen av laxfisket än föregående år och tack vare ett nära samarbete med kontrollanterna från HaV kunde kontroller utföras på annars otillgängliga öar. Parallellt genomförde vi ett omfattande administrativt kontrollarbete där vi kontrollerade samtliga laxfiskeresor. Resultatet av landningskontrollerna och den administrativa kontrollen visade på en förbättrad regelefterlevnad vad gäller rapportering och förhandsanmälningar. Ett direkt resultat av föreskriftsändringarna gjorde att förfarandet vid den administrativa kontrollen blev enklare.

Rapporteringen av fällornas position, som infördes under våren, hade en något lägre efterlevnad än övrig rapportering. Den förväntar vi bli bättre under nästa år då fiskarna ska använda en utvecklad, elektronisk journal.

Tillsynen till sjöss efter fiskestopp visade att det pågår ett omfattande fiske med fällor även efter laxfiskets stopp. Administrativ kontroll av fisket efter andra arter efter laxfiskestopp innehöll små fångstmängder och identifierade ingen rapport av utkast av lax, vilket är förvånande med tanke på laxfångster innan stoppet. Resultatet av kontrollerna tyder på att det kan förekomma orapporterade utkast eller illegala fångster av lax efter fiskestoppet.

Kontroll av räkfisket

HaV har identifierat räkfisket som ett riskfiske avseende landningsskyldigheten. Analyser från tidigare år har visat att storleksfördelningen mellan stor (kok) och liten (rå) råka inte överensstämmer vid kontroller till sjöss och vid landning. Detta tyder på olovligt utkast av den mindre rakan.

Därför gjorde HaV och Kustbevakningen under 2020 en specifik kontrollinsats inom räkfisket. Kustbevakningen utförde tio sjökontroller (last haul) och HaV 22 landningskontroller. Storleksfördelningen vid sjökontrollerna låg på 40 procent kokråka och 60 procent råråka, i motsats till landningskontrollerna där storleksfördelningen var 67 procent kokråka och 33 procent råråka. Den omvända storleksfördelningen mellan sjökontroll och landningskontroll tyder på att utkastproblematiken troligtvis kvarstår. Det begränsade statistiska underlaget bör dock tas i beaktande.

Kontroll av siklöjefisket

Med stöd av den biologiska rådgivningen beslutade HaV om ett infiskningstak på 880 ton siklöja för 2020. Med anledning av erfarenheter från föregående års fiske och den nyligen införda fångstbegränsningen av siklöjefisket fanns grund för att kontrollera fisket. För att öka regelefterlevnaden informerade HaV fiskets producentorganisationer om förvaltningsåtgärderna och HaV:s tolkning av regelverket gällande loggboksföringen av fisket. HaV:s kontrollanter utförde kontrollerna av siklöjefisket tillsammans med Kustbevakningen. Regelefterlevnaden var god och rapporteringen förbättrad jämfört med tidigare år.

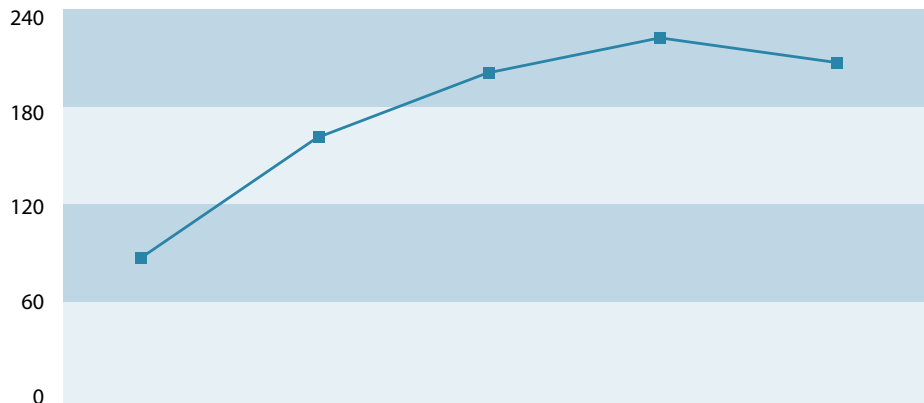
Kontroll av ålfiske

Under 2020 införde HaV två föreskriftsändringar för rapportering av ålfiske. Dels en skyldighet att förhandsanmäla landning av ål, dels en skyldighet att rapportera positioner på sumpar avsedda att användas vid ålfisket. Kravet på förhandsanmälan har medfört en ökad möjlighet att kontrollera det legala ålfisket och en ökad kunskap om var sumpar finns. Kontrollen har inneburit att vi kunnat:

- › verifiera kvantiteter och fångstområden
- › säkerställa att den som bedriver fisket har tillstånd
- › att ål under minimimåttet inte landas

Kravet på rapportering av sumparnas positioner har gjort det svårare för det illegala fisket att använda sumpar i havet utan att upptäckas. Att säkerställa mängden ål som landas är ett första steg i att kunna följa ålen till marknaden och motverka att olagligt fångad ål säljs legalt i ett senare led.

Den ökade kontrollen av det legala ålfisket har inte inneburit att övervakningen av det illegala fisket har minskat. Liksom tidigare år har en betydande del av kontrollarbetet på östkusten gått ut på att avsöka kusten efter illegalt ålfiske. Drönarna har under året visat sig vara ett framgångsrikt hjälpmedel i kontrollarbetet och 45 procent av beslagen har upptäckts med hjälp av dessa. Därmed har vi kunnat minska tiden till sjöss med cirka 100 timmar sedan föregående år utan att påverkat kontrollresultatet. 2020 tog Hav 210 ålfiskeredskap i beslag, något färre än 2019 se Figur 6.

FIGUR 6. Antal beslag av ålfiskande redskap årsvis mellan 2016 - 2020

Den geografiska statistiken av beslagen tidigare år visar på att kontrollarbetet gett effekt. Där många beslag tagits tidigare år har myndigheten sett en betydligt minskad utbredning av det illegala fisket under 2020. HaV har under året utökat sökområdet och en fjärdedel av de beslag vi tagit under året har funnits i ett område där vi inte tidigare sökt illegalt fiske. Detaljer på redskapen pekar på att det är redskap från flera olika fiskare som vi inte känner igen sedan tidigare och som troligtvis bedrivit illegalt fiske ostört.

Geografisk övervakning

Under 2020 fortsatte arbetet med geografisk övervakning av två prioriterade marina skyddade områden, Bratten och Kosterhavet. Övervakning har skett både i realtid och genom efterföljande administrativ kontroll. Vi har analyserat och dokumenterat över 500 händelser där fartygets rörelsemönster indikerat aktivt fiske i ett skyddat område. Bara enstaka överträdelser har vi lämnat vidare för juridisk prövning. Mot denna bakgrund bedömer HaV att efterlevnaden har ökat jämfört med tidigare år.

Överträdelserna som vi identifierat kan ofta betecknas som misstag eller tekniska problem på utrustning och beror oftast på missbedömningar av vind och ström i kombination med små marginaler till stängda områden. Slutsatsen är en ökad medvetenhet hos yrkesfisket om gränserna för de aktuella områdena, som bidragit till att antalet överträdelser med trålning i förbudsområden minskat.

Spårbarhetssystemet infört

Arbetet med att införa den mer detaljerade spårbarheten som EU kräver för vissa fiskeri- och vattenbruksprodukter fortsatte under året. Denna spårbarhet gäller utöver de generella spårbarhetskraven på livsmedelsområdet. Kraven började gälla den 1 januari 2019, men åtgärderna för att ansluta berörda företag och få dem att följa kraven på rapportering och märkning av partier har fortsatt under 2020. HaV har här tagit hänsyn till företagets ansträngda situation till följd av

Covid19-pandemin.

Antal registrerade företag har ökat marginellt under året (se tabell # nedan). Följsamheten mot rapporteringskravet har varit låg under året. Det gäller särskilt de som enbart avser att använda e-tjänst för sin rapportering där endast 47 procent kommit igång. Förklaringen till den uteblivna rapporteringen varierar. I en del fall beror den på att företaget inte längre anser att de omfattas av kraven. Flera företag har startat sin rapportering efter det att HaV i början av året gjorde fysiska besök i samband fältkontroll. Covid19-pandemin begränsade sedan möjligheterna till sådana besök. De flesta av företagen som är anslutna via en bastjänst, det vill säga en dator till dator lösning, har börjat rapportera under året. Användningen av bastjänst förutsätter en genomgången anslutningsprocess och Covid19-situationen har i en del fall medfört förseningar.

Tabell 9. Antal registrerade företag och status för rapportering

Rapporteringsmetod	2020	2019
E-tjänst (varav rapporterande)	218 (102)	208 (103)
Bastjänst* (varav rapporterande)	46 (44)	48 (32)
Summa	264 (146)	256 (135)

* Här ingår även de som använder båda metoderna.

Under året har vi hanterat sju överträdelseärenden som inletts under året eller tidigare. Ärendena handlar om företag som antingen inte genomfört anslutningsprocessen för bastjänst enligt bestämmelserna, eller inte påbörjat sin rapportering. HaV har i dessa fall beslutat om förelägganden eller förelägganden förenade med viten. Tre ärenden avslutades och fyra är fortfarande öppna. Ett beslut överklagades men det medförde ingen ändring i HaV:s beslut.

Utvecklingen av det digitala spårbarhetssystemet har fortsatt under 2020. En av målsättningarna har varit att underlätta företagets rapportering. Under året omarbetade vi e-tjänsten för att på ett mer flexibelt sätt stödja olika former av inköp och försäljning som förekommer i försäljningsledet. Företagens möjlighet att själva följa upp sin rapportering har också förbättrats.

HaV har under året haft en fortsatt dialog med såväl de enskilda företagen som med Fiskbranschens riksförbund. Dialogen med branschförbundet har främst rört de olika övergripande problem som förbundet ser med det svenska genomförandet och hur detta drabbar medlemsföretagen. Branschförbundet menar att företagets egna affärssystem som spårbarhet ur matsäkerhetsperspektiv är tillräckligt och att HaV:s innebär en dubbelrapportering som leder till ökad administration. Ett särskilt problem som förbundet fortsatt har uppmärksammat rör införseln från andra medlemsstater. Medlemsföretag som köper partier från andra medlemsstater får många gånger inte all spårbarhetsinformation som HaV kräver på grund av att EU-kraven tolkas olika. Dessutom saknas en digital överföring av information från leverantören som det svenska företaget kan använda vid rapportering. Företaget måste därför registrera informationen så den kan hanteras digitalt i det svenska spårbarhetssystemet. Under året har vissa framsteg skett genom att vissa utländska auktioner börjat lämna digital information till sina svenska kunder. Problemen vid gränshandel är ett generellt problem som kommissionen tagit upp i den översyn av kontrollförordningen som pågår. Vid uppföljningen av efterlevnaden beaktar därför HaV de kända problem som är förknippade med gränshandeln. Med anledning av Covid19-pandemin införde HaV i mars 2020 vissa tillfälliga generella lättnader som rör rapporteringen.

2020 har verksamheterna som rör tillsyn av spårbarheten varit under utveckling. I regeringsuppdraget om förstärkt fiskerikontroll, som vi rapporterade under året, utgör spårbarhet en central fråga i åtgärderna som avser förbättringar av kontrollen

i försäljningsledet. Utredningen lämnar bland annat förslag som rör ökad samverkan med myndigheterna inom livsmedelskontrollen. Det tror vi leder till ökad effektivisering och minskar belastningen på företagen.

Företag som är registrerade användare av HaV:s spårbarhetssystem är berättigade ekonomiskt stöd av Jordbruksverket för att anskaffa spårbarhetsutrustning. Stödet ingår i Europeiska Havs- och fiskefondens (EHFF) stöd inom området Kontroll och tillsyn. Stödet, som riktar sig till privata aktörer, har fortsatt nästan uteslutande använts till investeringar som rör spårbarhet. Stödnivån är normalt 80 procent av kostnader på upp till en miljon kronor. Tio procent av de åttio procenten i offentligt stöd medfinansieras av myndighetens sakanslag för havs- och vattenmiljön. HaV:s prognos för söktrycket under 2020 visade på en fortsatt låg nivå och Jordbruksverket sänkte därför budgeten under året från 94 miljoner kronor till 60 miljoner kronor. Vid årets slut uppgick summan av beviljade och ansökta stöd under handläggning till sammanlagt cirka 40 miljoner kronor.

IT- och verksamhetsutveckling

IT-utvecklingen och tillhörande verksamhetsutveckling inom fiskerikontrollen sker främst inom myndighetens utvecklingsprogram Fikon 2020. Programmet syftar till att nå målen för området Kontroll och tillsyn i det svenska Havs- och fiskeriprogrammet för perioden 2014-2020. Det övergripande målet är "en mer utvecklad och effektivare kontroll- och tillsynsapparat som säkerställer god regelefterlevnad av EU:s regler och krav på kontroll". Finansieringen av Fikon 2020 har huvudsakligen skett med stöd från EHFF och från HaV:s anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Under 2020 har utvecklingsarbetet kostat sammanlagt cirka 40 miljoner kronor. Under hösten har HaV satt en del av IT-stödet för positionsdata i drift. Det ska ersätta det nuvarande systemet Terravision. I övrigt har stort fokus legat på utvecklingen av ett nytt elektroniskt rapporteringsverktyg för yrkesfiskare samt arbetsprocessen och IT-stödet för hanteringen av fysisk verifiering av motorstyrka. Integrationen för utbyte av data i enlighet med gällande FLUX-format inom the North East Atlantic Fisheries Commission (NEAFC-området) har också färdigställts.

Inom ramen för regeringsuppdraget om en mer förstärkt fiskerikontroll har vi, utifrån identifierade utvecklingsbehov, påbörjat arbetet med att planera och prioritera olika insatser som behövs för att stärka vår förmåga att mer effektivt hantera vårt uppdrag.

Efterlevnad

Sanktionshanteringen – ärendetyper

Likt tidigare år har huvuddelen av ärendena rört olika typer av loggboksfel och annan bristande rapportering – exempelvis överskridna toleransmarginaler, felaktiga uppgifter i loggbok, och uteblivna förhandsanmälningar.

HaV har under 2020 haft fortsatt fokus på övervakning så att fiske inte sker i fiskefria områden i marina skyddade områden. Trenden från 2019 verkar hålla i sig med minskat antal misstänkta överträdelser, även sådana fall där fiskefartyget kan ha drivit in i området av misstag.

HaV har även sett över tillämpningen av en bestämmelse i Östersjöplanen som rör den tillåtna toleransmarginalen vid bifångster av sill/strömming vid pelagiskt fiske i Östersjön. HaV har gjort en ny tolkning av bestämmelsen, och myndigheten medgav därför överklagandena i tre sanktionsärenden där HaV beslutat om sanktionsavgift utifrån den tidigare tolkningen av bestämmelsen. Förvaltningsrätten biföll senare överklagandena.

Åtalsanmälningarna under 2020 har gällt otillåtet trålfiske innanför trålgränsen, fiske utan licens, fiske i fiskefritt område i marint skyddat område (Bratten),

otillåtet fiske av lax och otillåten landning av åtskilda krabblor. Ett ärende valde HaV att överföra till flaggmedlemsstaten Danmark istället för att anmäla till åtal. Bedömningen var att överträdelsen skulle kunna handläggas mer effektivt av de danska myndigheterna.

I två av sju anmälda ärenden har åklagaren beslutat att inleda förundersökning, och i ytterligare ett ärende har åklagaren beslutat att väcka åtal. HaV har också begärt överprövning i ett ärende där förundersökningen lagts ned. Övriga tre anmälda ärenden är under handläggning hos åklagaren.

HaV har under året även tagit emot sju beslut från åklagaren som gäller ärenden som anmäldes till åtal under 2019. Åklagaren beslutade att lägga ned förundersökningen i tre ärenden, ett av dessa på grund av preskription, och att väcka åtal i de övriga fyra ärendena.

Särskild avgift

HaV har inte fattat några beslut om påförande av särskild avgift under år 2020.

Prickar

Om HaV bedömer att en överträdelse eller ett brott är av allvarlig art ska den ansvarige befälhavaren och fartygets fiskelicensinnehavare påföras prickar (förordning (EG) nr 1224/2009). Om man kommer upp i 18, 36, 54 och 72 prickar ska fiskelicensen tillfälligt återkallas och ett förbud att verka som befälhavare meddelas. Om man kommer upp i 90 prickar ska fiskelicensen dras in permanent.

Under 2020 har HaV meddelat prickar i sammanlagt fem ärenden, tre med anledning av att tingsrätten meddelat domar om fiskebrott och de andra två är HaV:s eget beslut om sanktionsavgifter där vi bedömt att överträdelsen är av allvarlig art.

Prickärendena under 2020 har gällt för tidig ankomst till hamn, fiske utan licens, uteblivna förhandsanmälningar, fiske i förbjudet område och fiske i fredningsområde.

Ett prickärende från 2019 vann laga kraft under 2020, fiskelicensinnehavaren kom upp i 18 prickar och HaV återkallade fiskelicensen under två månader i enlighet med artikel 92.3 i kontrollförordningen.

Förelägganden

Spårbarhetsärenden

HaV har under 2020 handlagt elva förelägganden. Sju av dem rör brister kopplade till det centrala spårbarhetssystemet. Spårbarhetsärendena gällde främst underlåtenhet att rapportera uppgifter enligt spårbarhetsföreskrifterna. Ett fall rörde underlåtenhet att genomföra slutprov för integration till spårbarhetssystemet.

I sex av spårbarhetsärendena beslutade HaV om föreläggande vid vite och ett av dessa vite skulle vara löpande. Ett beslut omprövades och undanröjdes efter att det uppdagats att den uteblivna rapporteringen berodde på ett tekniskt fel hos HaV. I ett annat ärende beslutade HaV att inte begära att få vitet utdömt efter att aktören fullgjort sin skyldighet.

I ärendet med löpande vite beslutade HaV att inte begära vitet utdömt för den första granskningsperioden. HaV kommer dock fortsätta granska aktören för att bedöma om löpande vite ska begäras utdömt för kommande granskningsperioder.

HaV har ansökt om att förvaltningsrätten ska döma ut vite i tre av spårbarhetsärendena. Förvaltningsrätten har bifallit ansökan i två av ärendena, och en av dessa domar vann laga kraft i början av januari 2021. HaV avvaktar att det andra ärendet ska vinna laga kraft, samt avvaktar förvaltningsrättens dom i det tredje ärendet.

Övriga förelägganden

HaV har även beslutat att:

- › förelägga en fiskelicensinnehavare att ta med SLU:s personal under en fiskeresor för provtagning
- › att en fiskelicensinnehavare ska märka sitt fiskefartyg med distriktsbeteckning
- › att två befälhavare inte får bedriva fiske utan fungerande Automatic System Monitoring (AIS)

Samtliga fyra ärenden förelades vid vite. Tre ärenden avskrevs efter att adressaterna följt föreläggandena. I det fjärde ärendet, som avsåg ett av föreläggandena att inte bedriva fiske utan fungerande AIS, konstaterades ett avbrott i AIS-sändningarna. HaV beslutade dock att inte ansöka om att få vitet utdömt då det skulle anses oskäligt.

Tabell 10. Ärende, överträdelser

Överträdelser	2020	2019	2017
Beslut om sanktionsavgift	114	120	128
Beslut om anmälan till åtal	8	15	11
Beslut om särskild avgift	1	3	5
Beslut genom avskrivning	2	4	0
Ärendet avslutas med information	9	30	23
Beslut om att påföra prickar	6	11	19
Beslut om att inte påföra prickar	3	9	5
Beslut att inte vidta någon åtgärd -avskrivna	23	6	0
Föreläggande att vidta rättelse eller underrättelse om föreläggande	11	15	29
Överklagade ärenden	7	10	7
Upphävda beslut efter överprövning av domstol	3	0	1
Totalt antal beslut (rad 1-5 och 8 och 9 ovan)	168	193	196
HaV:s styckkostnad inklusive OH, kr	14 191	13 554	12 529
HaV:s styckkostnad exklusive OH, kr	9 524	9 097	8 189

Kommentar till ärende överträdelsehantering

Eftersom overhead-kostnaden är fyra procentenheter lägre 2020 (49%) än 2018 (53%) redovisar vi kostnaden både inklusive och exklusive overhead. Se tabell 14 för redovisning av overhead.

Kostnaderna för överträdelsehanteringen har varit något högre under 2020. Antalet personer som arbetar med ärendena är samma som 2019.

Utöver de ärenden som har redovisats i tabellen har Havs- och vattenmyndigheten fattat ett beslut om att återkalla en fiskelicens under två månader samt att förbjuda fiskelicensinnehavaren att verka som befälhavare under två månader. I tre fall har domstolen upphävt HaVs beslut. I dessa fall har HaV ändrat sin tolkning av en regel i en EU-förordning vilket myndigheten har meddelat domstolen i yttranden.

Myndigheten har i större utsträckning valt att inte gå vidare med ärenden utan har avskrivit dem. Det har i dessa fall varit frågan om förelägganden som avskrivits på grund av att föreläggandena har efterlevts av fiskaren eller fångstmottagaren. Det har därutöver varit fråga om ärenden där det förelegat misstankar om fiskebrott men där myndigheten valt att inte åtalsanmäla på grund av omständigheter som framkommit i yttrande från fiskaren. Några ärenden har även avskrivits på grund av att det förelegat tekniska fel hos myndigheten vilket uppdagats i samband med att ärendet börjat utredas på juridiska enheten efter det konstaterats att det inte varit fråga om någon överträdelse enligt aktuell lagstiftning. I något fall har ärendet avskrivits då handläggningen har överflyttats till annat land.

Effekter och resultat av arbetet med fiskförvaltning

Många av de åtgärder som HaV genomför på fiskförvaltningens område har direkta effekter på hur fisket får bedrivas och hur det följs upp och kontrolleras. De mer långsiktiga effekterna, i form av stärkta bestånd och ekosystem, tar ofta lång tid att uppnå.

Exempel på åtgärder med mer direkta effekter under 2020 är arbetet med fiskereglering i de marina skyddade områdena utanför Halland som resulterat i en överenskommelse med Danmark och Tyskland om regleringar för att skydda naturvärden i de aktuella områdena.

Under året har vi tagit beslut om 23 föreskrifter på fiskets område. Några exempel är instiftandet av tio nya fredningsområden för ökat skydd av kustlekande gädda, införandet av krav på mer selektiva redskap för demersalt fiske i Skagerrak och Nordsjön samt nya kontrollbestämmelser för laxfisket.

Vårt arbete mot illegalt ålfiske, framförallt längs Blekingekusten, har under året visat sig ge effekt i form av minskat fiske i de områden vi bevakar. På samma sätt har vårt systematiska arbete med geografisk övervakning av de marina skyddade områdena Kosterhavet och Bratten gett effekt i form av över tid minskat antal överträdelser med trålning i förbudsområdena

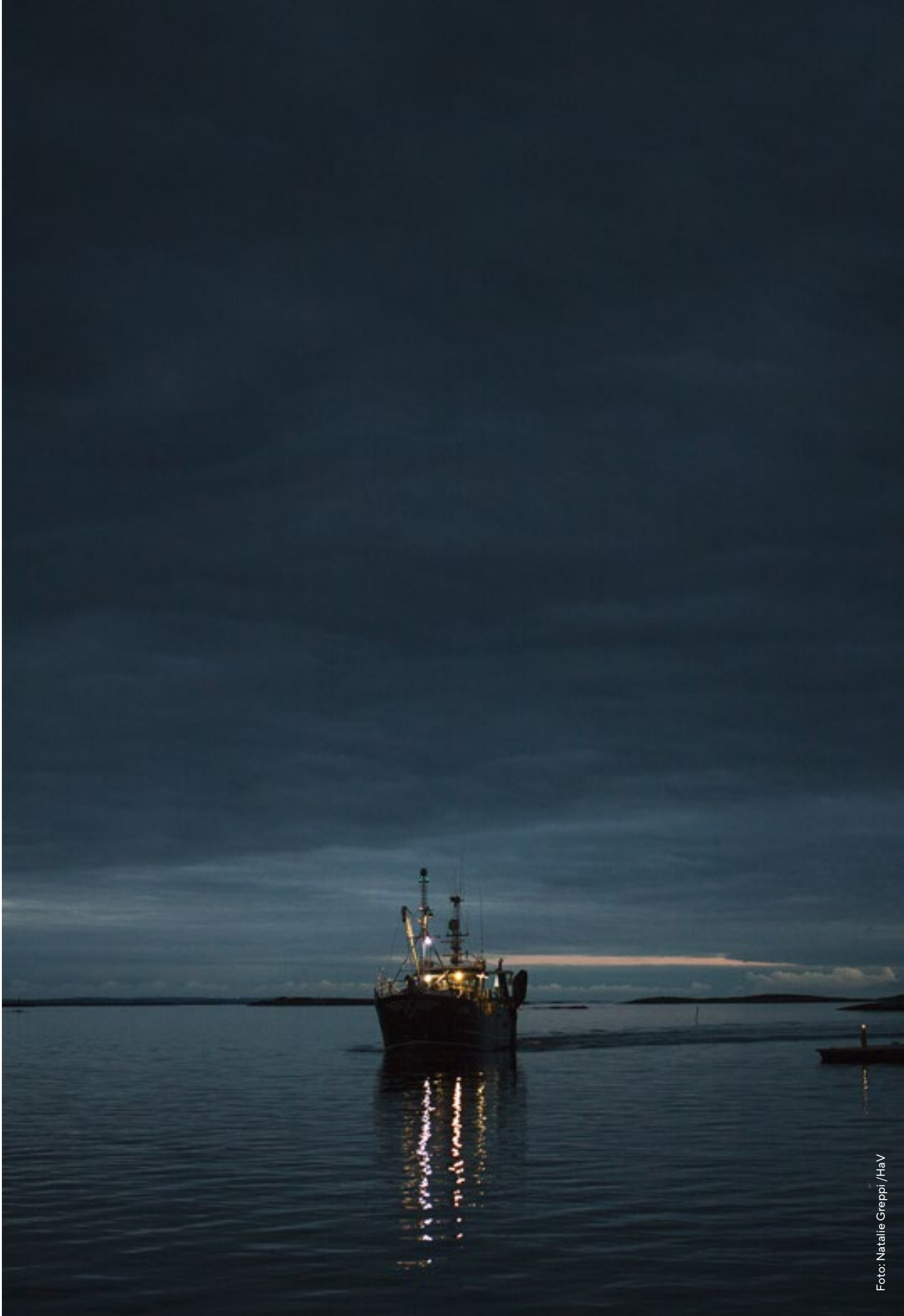

Foto: Håkan Carlstrand

Internationell samverkan

Internationella konventioner

Londonkonventionen och Londonprotokollet

Londonkonventionen och Londonprotokollet (LP) är globala dumpningskonventioner och Havs- och vattenmyndigheten är svensk kontaktpunkt för dessa och svensk delegationsledare vid konventionernas årliga gemensamma partsmöte. Partsmötet hölls i mitten av december i år virtuellt på grund av Covid19-pandemin. För de länder som i likhet med Sverige ratificerat LP, som innebär striktare krav än konventionen, ersätter detta konventionen. Olika miljöfrågor relaterade till dumpning diskuteras inom konventionsarbetet.

När det gäller dumpning och försiktighetsåtgärder ligger Sverige långt före många av de länder som deltar i konventionsarbetet. Det finns därför stora potentiella kunskaps- och miljövinster i att vi delar med oss av våra praktiska erfarenheter i ett globalt forum. Londonprotokollet omfattar också frågor som geoengineering och koldioxidlagring (Carbon Capture and Storage, CCS), vilka har relevans för havsmiljö- och klimatarbete och därför är viktiga för HaV att följa. Sverige har under året accepterat 2009 års ändring av art. 6 i Londonprotokollet som tillåter gränsöverskridande transporter av koldioxid för lagring.

Under 2020 har vi bland annat bidragit med underlag till International Maritime Organization (IMO) om den svenska lagstiftningen kring dumpning som stöd för IMO-projektet Marine Environment Protection of the Southeast Asian Seas (MEPSEAS). Syftet var att visa goda exempel på nationella genomföranden för länder som arbetar med konventionens bestämmelser.

HaV har tagit fram förslag på en instruktion med Sveriges positioner. Delar av underlaget bereddes med Strålsäkerhetsmyndigheten. Instruktionen sambereds inom Regeringskansliet.

Arktis

HaV är svensk delegationsledare i Arktiska rådets arbetsgrupp PAME (Protection of the Arctic Marine Environment) som arbetar för att skydda den marina miljön i Arktis. Vi deltar aktivt i arbetet inom ekosystembaserad förvaltning, messkydd, marint skräp, samt sjöfart och verkar i nära samarbete med Regeringskansliet, Naturvårdsverket, Kustbevakningen, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Transportstyrelsen.

Under de två årliga mötena inom arbetsgruppen skrev Havs- och vattenmyndigheten underlag om arktiska frågor till Sveriges ambassadör, Louise Calais på Utrikesdepartementet. Inom SAO Marine Mechanism (SMM), ett forum där ämbetsmän och experter diskuterar framtida inriktning för Arktiska rådet, som klimatförändring, biodiversitet, sjöfart och ekosystembaserad förvaltning, deltog HaV i den svenska delegationen och presenterade behovet av ekosystembaserad förvaltning i Arktis.

Utifrån regeringens nya strategi för Arktis har Havs- och vattenmyndigheten fokuserat på arbete med ekosystembaserad förvaltning inom ett internationellt havsområde kallat centrala Norra ishavet. Arbetet har en nära koppling till arbetet om skydd av biodiversitet bortom nationell jurisdiktion (Biological diversity of areas Beyond National Jurisdiction, BBNJ). HaV deltar i två projekt:

- › WGICA (Working Group for Integrated Ecosystem Assessment of the Central Arctic Ocean), en arbetsgrupp bestående av tre internationella miljöorganisationer – ICES (International Council for the Exploration of the Sea), PICES (North Pacific Marine Science Organization) och PAME med uppdraget att ta fram vetenskapligt underlag för ekosystemen i området
- › ta fram underlag för mänsklig påverkan i området, tillsammans med Finland och Kanada

Sverige har ordförandeskapet inom PAME 2021-2023, vilket bland annat

innebär att Sverige kommer leda och delta i ytterligare tio möten under denna tvåårsperiod. Sverige och Havs- och vattenmyndigheten har påbörjat förberedelserna för ett ökat engagemang och deltagande för att driva de frågor som är särskilt viktiga för Sverige – utökad marint områdesskydd och en ekosystembaserad förvaltning, också på internationellt vatten.

Antarktis

Havs- och vattenmyndigheten har redovisat regeringsuppdraget om arbetet i konventionen om bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis 2011-2020. Vi har också presenterat möjligheter inför det svenska ordförandeskapet i CCAMLR (Kommissionen för bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis) 2020-2022.

På årets virtuella kommissionsmöte i oktober tog Sverige över ordförandeskapet för CCAMLR. Jakob Granit, generaldirektör för Havs- och vattenmyndigheten, utsågs till svensk ordförande 2020-2022.

Sverige har genom samarbete med EU och andra medlemmar arbetat med följande prioriterade frågor:

- › ekosystembaserad förvaltning
- › områdesskydd
- › klimat
- › marint skräp inom CCAMLR.

Vid årets möte lades tre förslag fram om marina skyddade områden, men inget av förslagen antogs av kommissionen.

Konventionen om biologisk mångfald

Havs- och vattenmyndigheten har inom arbetet med konventionen om biologisk mångfald (CBD) under året främst fokuserat på ekologiskt och biologiskt signifikanta marina områden (EBSAs). Vi arbetar också strategiskt med ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald och deltar i flera EU-expertgrupper. Ett exempel är områdesspecifika bevarandeåtgärder, som inkluderar marina skyddade områden och OECMs (Other Effective area-based Conservation Measures). Ett annat exempel är att ta fram nya mål, indikatorer och övervakningsprogram för marin och kustnära biodiversitet. På nationell nivå har vi deltagit i Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om CBD och aktivt deltagit i att ta fram det nya ramverket och ge förslag på svenska bidrag för att nå de nya CBD-målen.

2019 stod Sverige 2019 värd för en regional workshop som beskrev 17 förslag till ekologiskt och biologiskt signifikanta marina områden i Nordostatlanten utifrån CBD:s kriterier för EBSAs.

I år har vi arbetat fram ett förslag till process för att modifiera och beskriva nya EBSA-områden. Det kommer att granskas av SBSTTA (Subsidiary Body of Scientific and Technological Advice) under 2021. Denna typ av områden medför inget krav på skydd eller förvaltning, men informationen om området kan användas som underlag i arbete med exempelvis havsplanering och skydd av marina områden. I Sverige har vi använt EBSA-information som underlag till havsplaneringen i Östersjön och projektet Tre skärgårdar.

Tillämpningsavtal till havsrättskonventionen (BBNJ)

Havs- och vattenmyndigheten deltar som expertstöd för utrikesdepartementet i FN-förhandlingarna om ett nytt tillämpningsavtal till havsrättskonventionen om skydd och hållbart nyttjande av biodiversitet i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ). En av de delar som planeras ingå i det kommande tillämpningsavtalet är bestämmelser om miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning för aktiviteter som genomförs i havsområden utanför nationell jurisdiktion.

Under året deltog vi i en global workshop om miljöbedömning som Europakommissionen anordnade i Bryssel i januari. Vid workshopen presenterades

den rapport som HaV låtit ta fram om framtida exploatering i områden utanför nationell jurisdiktion. Syftet med rapporten är att ge exempel på tänkbara framtida aktiviteter som kommande reglering behöver ta höjd för. FN-förhandlingarna har pausat under 2020 på grund av pågående pandemi. Tekniska möten inom ramen för COMAR (rådsarbetsgruppen för havsrätt) har dock genomförts virtuellt för att färdigställa den gemensamma EU-positionen. HaV har under året även deltagit vid informella globala dialoger.

Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder

Våra bilaterala samarbeten bygger på ömsesidigt lärande och syftar till att utbyta erfarenheter för att stärka våra partners och den svenska havs- och vattenförvaltningen. Vi samarbetar främst med miljöministerier och miljömyndigheter i strategiska tillväxtländer, men knyter även an till forskning och internationella organisationer. Vi har under åtta års tid byggt upp flera goda samarbeten med Kina, Ryssland, Sydafrika, Brasilien, USA och Östafrikas kust. Vi arbetar för att hitta synergier med våra övriga finansieringskällor som Sida-program, EU-projekt och vårt övriga förvaltningsarbete med internationella och regionala konventioner. Genom att använda flera olika finansieringsverktyg kan vi växla upp och stärka det internationella samarbetet inom havs- och vattenförvaltning och använda våra statliga anslag på ett mer kostnadseffektivt sätt.

Brasilien

Samarbetet med Brasilien har de senaste åren fokuserat på övervakning av hotade marina däggdjur och på havsplanering. Flera samarbeten har pausats under året på grund av pandemin pausats. Vi upprätthåller dock kontakter och dialog, bland annat kring ett pilotprojekt för havsplanering i landets tre sydligaste delstater. Under året har ett nytt samarbete etablerats mellan HaV, Sveriges ambassad i Brasilia samt UNESCO Chair of Ocean Sustainability vid universitetet i Sao Paulo. Detta har gjort att HaV har medverkat i ett webinarium om blå ekonomi under 2020. Samarbetet har nu utvidgas, och andra svenska myndigheter som är aktiva i Brasilien (NV, SMHI och KemI) planerar nu tillsammans med HaV gemensamma insatser inom ramen för Havets vecka 2021, i samråd med UNESCO Chair of Ocean Sustainability.

Kina

Det bilaterala samarbetet med Kina genomförs via den kinesisk-europeiska vattenplattformen China Europe Water Platform (CEWP). Plattformen främjar forskningssamarbete, policydialog och affärssamarbete mellan Kina och EU inom en rad vattenrelaterade områden. Vi leder ett fyraårigt projekt om ömsesidigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom hållbar vattenkraft och integrerad vatten- och havsförvaltning. Frågorna är prioriterade i myndighetens verksamhet och vårt arbete inom plattformen har bidragit till ökade utbyten med både Kina men också andra EU-medlemsstater.

Genom ett koordinerat samarbete mellan HaVs avdelningar har myndigheten fått en bättre översikt över behoven av internationell expertis och kunnat dra nytta av internationella erfarenheter i det nationella arbetet. Under året har vi även samarrangerat och deltagit i ett antal internationella möten och webinarier om miljöanpassning och modernisering av vattenkraft för restaurering av ekosystem. Dessa digitala möten har stärkt samarbetet med kinesiska och europeiska partners och arbetet med policyrekommendationer som projektet planerar att leverera till plattformen under 2021.

Ryssland

HaV har arbetat vidare med det treåriga bilaterala arbetsprogrammet om marin miljö och vattenförvaltning i den ryska zonen av Östersjön och de ryska floder som mynnar ut i finska viken. En rapport om källa till hav förvaltning i Luga floden har tagits fram i samarbete med IVL. Tre tekniska seminarier om Rysslands pågående havsplanering, bedömning av kumulativa miljöbelastningar och förvaltning av Luga floden har planerats för nästa Baltic Sea Day-konferens i St. Petersburg.

Sydafrika

Under 2020 har HaV och myndigheten för havsmiljöfrågor i Sydafrika - Ocean and Coast - fortsatt samarbeta för gemensamt lärande och kunskapsöverföring inom tre områden: havsplanering, källa-till-hav-förvaltning och miljöövervakning. Parterna har kommit överens om att ett viktigt steg för att tydliggöra och förankra arbetet är att ta fram ett tekniskt samarbetsavtal som strukturerar arbetet under de kommande åren.

Samtidigt rullar redan pågående processer vidare. Den studie som vi gemensamt tog fram under 2019 om plastföreningar i utvalda delar av uMngeni-floden har gett avtryck i Sydafrikas nationella åtgärdsprogram. Studien pekade bland annat ut de områden längs med floden som bedöms bidra till störst utsläpp av plast. Resultaten har varit av betydelse i utformningen av ett nytt flodreningsprojekt i uMngeni.

Vi har även inlett ett arbete för att stödja vattenlaboratorier för provtagning och analyser och lagt upp planer för gemensamt lärande. Vi har också diskuterat gemensamt lärande om riskbaserad miljöövervakning, något båda partner har ett fortsatt intresse av under 2021.

USA

Vårt bilaterala samarbete med USA, med särskilt fokus på Kalifornien, har fortsatt på distans under 2020. Tidigare års samarbete kring sjöfartsreglering, havsplanering, bevarande och miljöbedömning har varit vilande på grund av motparternas situation under året. Vi har inlett ett nytt samarbete som handlar om hur havets naturhistoria kan hjälpa en framtida ekosystembaserad förvaltning. I en jämförelse mellan svensk och kalifornisk kontext försöker vi förstå om, och i så fall hur, kunskapen om de mer naturliga ekosystemens förutsättningar, karaktär och potential kan bidra till den ekosystembaserade samförvaltningen av fisk och marin miljö. Hur kan vi uppnå representativt bevarande och god miljöstatus, vilka restaureringsmål är rimliga, fiskar vi på de mest lämpliga arterna? Samarbetet involverar, förutom svenska partners som SGU, RISE, Göteborgs Universitet, flera amerikanska forskningsinstitut och myndigheten NOAA (National Oceanic and Atmospheric Administration).

Internationellt utvecklingsarbete

HaV:s internationella utvecklingsarbete bygger på politiken för global utveckling och FN:s Agenda 2030. Arbetet rör främst mål 6 om rent vatten och sanitet, mål 14 om havet och mål 15 om biologisk mångfald, men även mål 1, 2, 5 och 17. Vi betonar vikten av att arbeta med ekosystembaserad havs- och vattenförvaltning och holistisk förvaltning från källa till hav. Utvecklingsarbetet bedrivs i dagligt främst genom vårt Sida-finansierade globala program, SwAM Ocean.

SwAM Ocean, ett globalt program för minskad fattigdom

HaV:s globala program (SwAM Ocean 2019-2022) är inriktat på minskad fattigdom genom hållbar användning av havet i utvecklingsländer i västra Indiska oceanen. I programmet integrerar vi tvärgående perspektiv om fattigdom och mänskliga rättigheter, jämställdhet, konfliktmedvetenhet samt miljö och klimat. Under året har

vi tagit fram landanalyser som belyser dessa utmaningar i Somalia, Mocambique, Madagaskar och Tanzania. Vi har även tagit fram en övergripande regional fattigdomsanalys där viktiga utmaningar lyfts fram, genomfört kunskapshöjande workshops om jämställdhet i nära samarbete med Jämställdhetsmyndigheten och tagit fram en analys om konfliktkänslighet i våra samarbetsländer. Vår ökade kunskap kring de tvärgående perspektiven integreras nu i våra insatser utifrån partnerländernas kontext. Arbetet bedrivs inom fyra tematiska områden:

Havsplanering

Under 2020 har vi vidareutvecklat fem kunskapsmoduler om havsplanering. Vi har också ingått en överenskommelse med Göteborgs Universitet och universitet i Sydafrika, Tanzania och Kenya för att ta fram två viktiga underlag om hur havsplanering påverkar och kan påverkas av jämställdhetsaspekter och rättighetsdimensioner.

Baserat på kunskapsmodulerna har vi inlett utbildning av tjänstemän i Somalia, både på federal och delstatsnivå. Vi har bistått Somalias havsplaneringsinitiativ genom experthjälp inom ett flertal områden, till exempel internationell koordinering (särskilt FN-organ och EU) och vid deras interna koordinering mellan federala regeringen och delstatsmyndigheter. Genom samarbetet har vi etablerat en relation till berörda somaliska myndigheter. Med stöd av svenska ambassaden arbetar vi mot målet att genom havsplanering bidra till en stabil, hållbar, och inkluderande maritim miljö kring Afrikas horn. Samarbetet är särskilt värdefullt, eftersom Somalia inte bara är ett fattigt land som härjats av konflikter och interna motsättningar under lång tid, utan även har östra Afrikas största havsområde (mer än dubbelt så stort som Sverige) och relativt orörda resurser.

I Mocambique har vi under året genomfört en tvådagars workshop på plats, i samarbete med IOC-Unesco. Vi har också samverkat med IOC-Unesco för att stödja Madagaskars regering med utbildning och teknisk expertis inom havsplanering.

Samarbetena underlättas av vårt nära samarbete med Nairobi konventionen, en östafrikansk regional havskonvention motsvarande Helcom och Ospar. I samarbete med Nairobi konventionen har vi börjat bygga upp ett praktiskt verktyg för kumulativ miljöpåverkan, baserat på den metod och erfarenhet vi utvecklat genom det svenska Symphony-verktyget. Samarbetet kallas WIO Symphony, och inkluderar tio länder från Somalia i norr till Sydafrika i söder och en vattenyta motsvarande en tiondel av världens hav. Målsättningen är att ha ett operativt verktyg färdigt och lokalt förankrat under slutet av 2022. Arbetet genomförs både som del av SwAM Ocean och inom det bilaterala programmet, som gör det möjligt med stöd även till regionens tillväxtländer. SGU och SLU Aqua bidrar med nödvändig teknisk kompetens.

Samverkan

Inom Havsplattformen för minskad fattigdom samlar HaV svenska aktörer som arbetar för både hållbar användning av havet och minskad fattigdom. Genom samordning och synergier får vi bättre effekt av svenska insatser för minskad fattigdom genom hållbara hav i samarbetsländer. I plattformen ingår ideella organisationer, en näringslivsorganisation, innovation och forskning, departement och myndigheter från olika sektorer. Samarbetet leder till utbyte om prioriteringar, studier, metoder och insatser. Sju nätverksgrupper fördjupar samarbetet inom fiske, havsplanering, havsklimat, rättigheter och FN-möten.

Action Platform for Source-to-Sea Management (plattform för förvaltning från källa till hav) är ett globalt initiativ som hjälper experter inom vatten- kust- och havsförvaltning att bidra till global kunskap om samband mellan hav och sötvattensmiljöer, skapa samarbeten, utbyta erfarenheter och förbättra samordnad förvaltning. Under året har vi fortsatt vårt samarbete med plattformen inom ramen för stärkt, koordinerad havs- och vattenförvaltning. Vi har också haft inledande dialoger med ett antal aktörer för att ta fram riktlinjer och rekommendationer för tillämpning av källa till hav-förvaltning för minskad fattigdom i små önationer under

utveckling och i de minst utvecklade länderna.

Vi bidrar som experter till Sida inom Världsbankens fond ProBlue, där vi tar fram underlag, deltar i möten som observatörer och rådgivare, och bidrar till rapportering och dialog.

Vi har fortsatt kartläggningen av initiativ och program med sektorsamverkan mellan fiske- och miljöförvaltning på global och regional nivå. Utifrån den identifierar vi möjliga insatser som kan bidra till förbättrade processer, ökad dialog och kapacitetshöjande insatser för sektorsamverkan.

Hållbart nyttjande av marina resurser

Inom Fisheries Transparency Initiative har ett nytt analysverktyg utvecklats med hjälp av HaV. Verktyget används för att undersöka om ett land i dagsläget lever upp till de tolv kriterier för transparens inom fiskeriförvaltning som initiativet har fastställt. Resultatet kan exempelvis användas för att inleda dialoger med länder som är intresserade av att ansluta sig till initiativet.

Vi har också fortsatt bidra med särskilt tekniskt stöd till FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations (FAO) arbete för att öka användandet av de frivilliga riktlinjerna för hållbart småskaligt fiske. Under året har fokus legat på hanteringen av fiskerättigheter i inlandsvatten. Arbetet har skett i samarbete med SLU.

Under 2020 har vi även tagit fram underlag som visar vilka institutionella faktorer som behöver vara på plats på både nationell och lokal nivå i utvecklingsländer för att möjliggöra lokal blå tillväxt i fattiga kustsamhällen. Resultaten kommer senare att presenteras och kanaliseras till relevanta aktörer på nationella, regionala och internationella arenor.

Bevarande

Inom tema bevarande har vi fortsatt planera utbildningsinsatser inom en metod som kallas Open Standard for Conservation (OSC). Metoden kan bidra till bevarande av flora och fauna inom utvecklingsländer relevanta för programmet. Syftet med våra insatser är att stärka havsförvaltningskapaciteten för havsförvaltning genom ökad förståelse och kunskap om ekosystembaserad förvaltning av områdesskydd, ökad transparens inom miljöbedömningar samt stärkt och inkluderande deltagande av medborgare och resurssvaga aktörer.

Vi har givit teknisk rådgivning till berörda nationella myndigheter i Mocambique och Tanzania samt till en arbetsgrupp inom Nairobi konventionen som arbetar med att etablera nya marina skyddsområden upp till cirka 30 procent av konventionsområdet. Rådgivningen ska stödja etableringen av ett regionalt nätverk och utvecklingen av en bättre förvaltning i några av de cirka 300 nyligen beslutade skyddsområden där förvaltningen fungerar dåligt. Vi har även givit råd i arbetet med den rapport om en regional arbetsplan som ska upp till beslut vid nästa partsmöte under år 2021.

Stöd till Kosovo

Vi har deltagit med Naturvårdsverket i ett Sida-finansierat projekt om stöd till Kosovos miljödepartement och deras motsvarande Naturvårdsverk. Syftet var att ta fram en större flerårig projektansökan till Sida. Vi ansvarade för ett delprojekt om vattendirektivet och hur Kosovo kan lära sig av Sveriges arbete för att leva upp till de krav som behövs för att ansöka om medlemskap till EU.

Effekter och resultat av vårt internationella arbete

Genom våra internationella samarbeten utbyter vi erfarenheter och ökar kunskapen internt men också externt hos våra samarbetsparter.

Våra insatser bidrar till att vi:

- › Skapar bättre samverkan internt i internationella frågor, och ger en bättre överblick mellan internationellt utvecklingsarbete och konventionsarbete.
- › Ger HaV:s medarbetare möjlighet till kapacitetsutveckling, kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- › Stärker myndighetens möjligheter att påverka internationella processer och konventionsarbetet.
- › Stärker den svenska resursbasen och främjar samverkan med viktiga havs- och vattenaktörer ur ett källa till hav perspektiv
- › Skapar förståelse för landet och det politiska klimatet. Det förbättrar samarbeten och arbetsmiljö, och minskar säkerhetsrisker

I utvecklingssamarbetet arbetar vi för minskad fattigdom genom hållbara hav. De resultat och effekter vi uppnår är:

- › Svenska erfarenheter från havsplanering bidrar till kapacitetsutveckling i våra samarbetsländer i Västra Indiska Oceanen, där de flesta länderna har, eller ska påbörja sin havsplanering. Samarbetet främjar hållbar, blå ekonomi, där användningen av havet fördelas mellan olika intressen, socialt och ekologiskt. Insatserna bidrar till:
  - › målbaserad planering som bygger på tvärssektoriella samarbeten och bidrar till att stärka centrala institutioner
  - › stärkt samverkan och maritim stabilitet mellan delstater och mellan länder
  - › förbättrad tillgång till och användning av data om havet, dess miljö och ekonomiska potential
  - › stärkt miljöintegrering i planeringsprocesser genom att tillämpa ekosystemansatsen
  - › ökat inflytande för kvinnor och hänsynstagande till kvinnors ekonomiska rättigheter i planeringsprocesser
  - › rättighetsbaserad havsplanering som gynnar alla delar av samhället
- › HaVs utveckling och drift av den svenska Havsplattformen samlar svenska aktörer som arbetar för både hållbar användning av havet och minskad fattigdom. Det ger en grund för bättre effekt av svenska insatser i samarbetsländer genom samordning och synergier.
- › Genom att stötta en rättighetsbaserad fiskförvaltning och utveckla ny kunskap om hur marina resurser bidrar till fattigdomsbekämpning, bidrar vi till ökad tillgänglighet och transparens av fiskerilagstiftning och fiskeridata. Vårt engagemang i det internationella initiativet Fisheries Transparency Initiative har bidragit till utvecklingen av ett grundläggande verktyg för transparensbedömning inom fiskeriförvaltning.
- › Genom vår samverkan med S2S-plattformen bidrar vi till förbättrad samordnad havs-, kust-, och vattenförvaltning, med anpassning till länder under utveckling.

— Myndighetens utvecklingsarbete

Maja Kristin Nylander/HaV

Digitalisering

Förutsättningar för effektiv digitalisering

Utvecklad styrning

Genom styrning av IT-arkitektur och standardisering har HaV utvecklat sin förmåga att beställa både tjänster och funktioner från den externa marknaden. Det kommer på sikt att öka farten i digitaliseringen.

Vi har tagit fram en uppdaterad styrmodell för att hålla samman utveckling och förvaltning med inriktning på digitaliseringens möjligheter, i linje med vår digitaliseringsstrategi.

Alla avdelningar har under året tillsatt verksamhetsutvecklare för att få ökad kraft i arbetet med digitalisering och bättre kunna samordna och prioritera myndighetens utvecklingsinitiativ.

Utbildning i digital transformation

Under året har 25 medarbetare gått en utbildning i digital transformation, anpassad för HaV. Utbildningen ökar myndighetens digitala mognad och förståelsen för hur olika digitala verktyg kan användas. En viktig del i utbildningen har varit att låta olika kompetenser och verksamheter mötas och dela tankar kring digitalisering på HaV. Deltagarna kan nu ta med sig sina erfarenheter från utbildningen in i sina respektive verksamheter.

Smart miljöinformation

HaV har varit aktiv i arbetet med att se över samverkansformen Smart Miljöinformation. För att samverkansformen ska kännas fortsatt ändamålsenlig och relevant vill HaV se ett ökat fokus på gemensamt förutsättningsskapande arbete och att synkroniseringen mellan sektorns gemensamma utvecklingsplan och myndigheternas verksamhetsplaner ska öka.

Effekter av digitaliseringsinitiativ i fokus

Här presenteras fyra projekt där vi följer upp och beskriver effekterna av att tillämpa principerna i vår digitaliseringsstrategi:

Digital tillståndshantering

Under året har vi påbörjat ett projekt som syftar till att digitalisera tillståndshanteringen inom fisket. Genom strukturerad data och metadata kan inläsning ske automatiskt i ärenden. Den digitala lösningen ger oss bättre struktur på ärendeprocessen genom ordnad fördelning av ärenden, bättre sökbarhet och möjlighet till digital kommunikation med externa parter. Detta kommer att leda till ökad effektivitet och minskad arbetsbelastning för handläggare och registratorer.

Lärande kring AI inom ramen för Tre skärgårdar

Inom projektet Tre skärgårdar har vi visat hur ny teknologi inom området artificiell intelligens och analys av stora datamängder, kan skapa värden för Östersjöns ekosystem.

Projektet har framför allt genomförts som en kompetens- och kunskapssamverkan mellan konsortiet Ocean Data Factory Sweden (ODF) och HaV, och ska ge underlag för etablering av en lärprocess för användandet av AI i miljöanalysarbetet.

Genom att ordna ett antal arbetsmöten med olika organisationer och kompetenser har vi tagit fram idéer till olika användarfall. Effekten har blivit nya samarbeten som kan omsätta idéer till nya innovativa lösningar på våra miljöutmaningar.

Projektet har bland annat resulterat i en modell för maskininlärning för att förutsäga spridning av den så kallade mördarräkan i Östersjön, en modell som också kan appliceras på andra arter och frågeställningar.

Program för fiskerikontroll – Fikon 2020

Läs mer om utvecklingsprogrammet Fikon 2020 på sid 110.

Nästa generation vatteninformation

Program Nästa generation vatteninformation startade 2020. Programmet ska samordna och styra de olika digitaliseringsprojekt som ska öka tillgången till data och vatteninformation inom svensk havs- och vattenförvaltning.

I programmet ingår att ta fram en modern teknisk plattform för visualisering av vatteninformation. På sikt kommer denna plattform att ersätta de olika system som i dag innehåller vatteninformation på ett fragmenterat sätt. Detta innebär en förflyttning från flera äldre slutna system, till en modern arkitektur med fokus på att göra information och smarta målgruppsanpassade tjänster tillgängliga.

Foto: Natalie Greppi

Kommunikation

Myndighetskommunikation

- när HaV kommunicerar om beslut, vägledning, tillsynsvägledning

Under 2020 har vi inlett en genomlysning av kommunikationsstrukturerna i samband med fiske och fiskerikontroll, baserat på en undersökning av hur våra intressenter (näringsidkare inom framförallt yrkesfiske, vattenkraft och spårbarhet, samt myndigheter, universitet/ högskolor, länsstyrelser och intresseorganisationer) uppfattar myndigheten och vår kommunikation. Resultatet visar att kommunikationen i många fall fungerar bra, men att vi behöver utveckla vår kommunikation med näringsidkare.

HaV har också byggt om webbplatsen havochvatten.se för att besökarna lättare ska hitta den information de söker. Webbplatsen är strukturerad för att nå fyra effektmål: snabbare att hitta rätt, mer engagerande innehåll, tydliga kopplingar till relaterat innehåll samt mer nöjda besökare. Under året utvecklades även webbplatsen för att förbättra den digitala presentationen av vägledning och tillsynsvägledning och för att möta nya lagkrav på tillgänglighet till offentlig digital information.

Liksom tidigare år är sidorna om badplatser liksom kvalitet och temperatur på badvatten de allra mest efterfrågade, med närmare 600 000 besök. Sidorna om fiskeregler för fritidsfiske hade nästan 40 000 besök och sidor med information om försurning av sjöar och vattendrag hade drygt 35 000 besök. Under 2020 har totalt drygt 1,3 miljoner besökare använt havochvatten.se. Det är en ökning med 31% jämfört med 2019. De har besökt webbplatsen sammanlagt 2,2 miljoner gånger.

Flera av de regeringsuppdrag och större projekt som HaV arbetar med, väcker stort intresse även utanför myndigheten. Kommunikationen riktas därför ofta till både till allmänhet, andra myndigheter och olika intresseorganisationer. Några exempel från 2020:

- › Engångsplastdirektivet. Frågan om producentansvar hos yrkesfiskare fick ett positivt genomslag i både media och i kommentarer till HaV:s egen information. Media gjorde sakliga och positiva inslag under hela processen, både inför, under och efter HaV:s arbete med uppdraget, vilket inte är så vanligt.
- › HaV:s arbete med stopp för bottentrålning i marina skyddade områden har fått stor uppmärksamhet i både media och i sociala medier. HaV har arbetat aktivt med informations spridning, samråd och dialog i frågan. Trots att det finns olika åsikter hos både allmänhet, yrkesfiskare och intresseorganisationer, har både samråds- och dialogmöten kunnat genomföras med ett konstruktivt resultat.
- › Den nationella planen för omprövning av vattenkraften beslutades i juni och är en fråga som uppmärksammats mycket, både innan och efter beslutet. Dels har media lyft frågan vid flera tillfällen (45 inslag/ artiklar om ämnet i både riks- och lokalmedia under 2020), dels finns en pågående debatt på både insändarsidor och i sociala medier där olika intressen ger uttryck för sina åsikter.

Upplysning

- när HaV verkar pådrivande, stödjande och samlade vid genomförandet av miljöpolitiken och arbetar för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna

Genom proaktivt kommunikationsarbete i olika sakfrågor inom myndighetens uppdrag, ökar HaV:s synlighet, samtidigt som regeringens prioriterade frågor får fokus i media, sociala medier och i samhällsdebatten. Några exempel från 2020:

- › För andra året i rad gick Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i juni samman med en mängd andra aktörer för att få ut kunskap till privatpersoner om att hindra spridning av invasiva främmande arter. Myndigheterna tog tillsammans fram budskap, texter, filmer och affischer som deltagande organisationer fick använda fritt i sina egna kanaler. Resultat: sammanlagt nåddes minst 1 miljon invånare av informationen. På HaV:s och Naturvårdsverkets webbsidor

gjordes 1500 besök på sidor med informationsmaterial och drygt 4000 besök och 2000 nedladdningar av material.

- › Projektet Fysisk påverkan ger en samlad bild av hur kusten påverkas av bland annat hamnar och pirar längs stränder, muddring och deponi av muddermassor. Hösten 2020 presenterades resultatet på en digital konferens med cirka 250 deltagare från hela landet. Konferensen stöttades av en omfattande kommunikationsinsats, bland annat i sociala medier. HaV:s inlägg inför och efter konferensen har fått drygt 16 000 visningar och 307 reaktioner på Linked-In samt drygt 6 000 visningar på Twitter.
- › I LEVA – lokalt engagemang för vatten, följer och stöttar HaV 20 olika projekt i Sverige som stärker det lokala åtgärdsarbetet mot övergödning i sjöar och hav. På vår webb publicerar vi regelbundet nyheter om de olika projekten. I år har antalet nyheter om LEVA ökat med 50 procent jämfört med 2019.

Evenemang

HaV planerade för deltagande i Almedalen, för vårt årliga Havs- och vattenforum samt att tillsammans med SIWI etablera en ny Europadag inom world water week under 2020. Samtliga dessa evenemang fick ställas in på grund av Corona-pandemin. Förberedelser och planering kommer att återanvändas 2021, om pandemiläget medger det. HaV har också tagit fram informationsmaterial till regeringskansliet inför FN-konferensen i Lissabon, som även den skjutits på framtiden.

Under året har HaV:s medarbetare deltagit i, men också anordnat ett antal digitala konferenser. Pandemin har skapat ett internt behov av stöd i form av både IT-teknik och presentationsteknik för digitala arrangemang, som myndigheten har löst på ett tillfredsställande sätt.

Press och media

Den medieanalys som gjordes 2019 och utvecklingen av en ny extern webbplats har påverkat hur myndigheten arbetar med extern kommunikation. Under året har myndigheten producerat 14 pressmeddelanden, som fått god spridning i både nationella och lokala media (2019: 54 stycken). De som fått störst spridning handlade om:

- › Statligt stöd för att trygga dricksvattentillgången (de inslag som blev följden av pressmeddelandet har nått drygt fyra miljoner läsare/ tittare/ lyssnare)
- › Åtgärdsprogram för att rädda arten Havsnejonöga (drygt en och en halv miljon personer har nåtts)
- › Låga halter av kemiska stridsmedel i fisk och skaldjur (drygt en och en halv miljon personer har nåtts)
- › Stopp för ålfiske i havet (drygt en miljon personer har nåtts)
- › Gott betyg för svenska badvatten (ca 700 000 personer har nåtts)

Mest spridning på Twitter, med 5 314 visningar, fick ett inlägg om att över 100 ton uttjänata fiskeredskap tagits omhand och återvunnits i projektet Fiskereturen, som HaV stöttar. På HaV:s Facebook-sida toppade ett inlägg om sötvattensarten mal, som nådde 12 488 personer och fick 1 425 interaktioner.

Intern kommunikation

- kommunikation som stöder medarbetarnas möjlighet att utföra sitt uppdrag.

I mars lanserades HaV:s första intranät. Det ska nå fyra huvudeffekter: ökat internt samarbete, fler vet vad som är på gång inom myndigheten, det ska vara lättare att hitta information så att frågor till chefer minskar och det ska underlätta för alla att dela information.

Under 2020 har myndigheten dels ändrat sin organisation, dels sett över arbetssätt och arbetsformer, vilket ställt krav på ett omfattande arbete med intern kommunikation.

Covid19-pandemin har inneburit ett stort behov av intern kommunikation. Det nya intranätet har underlättat informationsspridningen och dess sociala funktioner har bidragit till att medarbetare och chefer kunnat hålla kontakt inom och mellan enheter under pandemin. En medarbetarundersökning i slutet av maj visade att den interna kommunikationen om Covid-19 fick betyget (nöjdhetsindex) 72 på en 100-gradig skala. Vid motsvarande undersökning i oktober var index 75.

Foto: Natalie Greppi

Medarbetare och kompetensutveckling

Mål för det interna arbetet

I vår verksamhetsstrategi finns mål för en god arbetsmiljö, ett kommunikativt, ansvarstagande och engagerat ledarskap samt kompetensutveckling och samverkan.

Arbetsmiljö

Genom vår plan för att minska ohälsa och främja hälsa för perioden 2018-2020 har vi fortsatt att arbeta systematiskt och proaktivt med arbetsmiljön genom olika aktiviteter. Chefer och medarbetare har löpande dialoger kring arbetsbelastning och arbetsmiljö. Signaler om dåligt mående fångas upp i ett tidigt skede och förebyggande åtgärder kan sättas in för att förhindra sjukskrivningar.

Tillsammans med företagshälsovården har vi genomfört en arbetsmiljöutbildning för samtliga medarbetare på temat hälsofrämjande kommunikation. Utbildningen handlar om vad som kännetecknar en trivsamt arbetsmiljö och ett gott kommunikationsklimat och har sedan följts upp med diskussioner på enheterna.

Arbetet med organisatoriskt och socialt arbetsmiljöarbete har utvecklats. Vi genomför regelbundet och systematiskt pulsmätningar för att fånga upp anställdas upplevelser av sin arbetsmiljö. Generellt visar mätningarna på en bra arbetsmiljö med hög arbetsglädje och en hög ömsesidig tillit mellan medarbetare och närmsta chef. Genom att även mäta medarbetarnas arbetsmiljö vid arbete hemifrån har vi löpande fått resultat om hur medarbetarna upplever sin organisatoriska och sociala arbetsmiljö. Utfallet har använts som ett dialogunderlag vid arbetsgruppernas arbetsplatsträffar. Generellt har hemarbetet fungerat bra under pandemin, dock upplever man ergonomi och känslan av sammanhang som sämre än när man arbetar på arbetsplatsen. Vi arbetar aktivt för att bidra till en bättre ergonomi vid hemarbete. Chefer och medarbetare har regelbunden kontakt enskilt och i grupp för att stärka sammanhållningen i arbetsgruppen.

Den fysiska skyddsronde som genomfördes 2019 har följts upp och åtgärder har vidtagits löpande.

Vi har i samverkan med fackliga representanter och skyddsombud tagit fram en ny plan och handlingsplan för arbete med likabehandling åren 2020-2022.

Våra medarbetare

HaV har idag cirka 320 medarbetare och merparten arbetar på huvudkontoret i Göteborg. De flesta på HaV arbetar som utredare och handläggare men här finns också fiskerikontrollanter, systemutvecklare och jurister för att nämna några exempel. Våra fiskerikontrollanter finns vid kontoren i Göteborg, Simrishamn, Karlskrona. Vi hade i medeltal 315 medarbetare (289 årsarbetare) 2020.

Personalomsättningen för 2020 uppgår till 9,06 procent. Den totala sjukfrånvaron minskade markant från 2019, se tabell 13. Under året har 29 personer tillsvidareanställts och 19 tillsvidareanställda personer slutat. Majoriteten av våra anställda har högskoleutbildning, främst inom naturvetenskap och samhällsvetenskap.

Tabell 11. Sjukfrånvaro i procent

	2020	2019	2018
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	2,5	3,6	4,3
Kvinnor	3,6	5,3	6,0
Män	1,4	1,6	2,3
Andel total sjukfrånvaro som varit sammanhängande 60 dagar eller mer	28,7	53,6	55,9
Kvinnor	32,4	60,6	58,7
Män	18,5	27,3	47,7
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	2,7	3,3	4,3
Kvinnor	3,7	4,5	5,8
Män	1,5	1,8	2,3
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	2,3	3,9	3,8
Kvinnor	3,6	6,8	5,3
Män	1,2	1,2	2,4

Kompetensförsörjning

Vi stärker vårt arbetsgivarvarumärke genom kommunikation om vårt viktiga uppdrag i digitala kanaler.

Vi har under året utvecklat rekryteringsprocessen med förbättrade mallar och verktyg för en tydligare kompetensbaserad koppling mellan kravprofil och urval. Personalenheten och rekryterande chef har ett tätt samarbete för en kvalitetssäkrad process.

Introduktionen är stärkt med en övergripande del som syftar till att förmedla en helhetssyn och kunskap kring myndighetens verksamhet och en verksamhetsnära del som fokuserar på att tydliggöra processer.

Inom ramen för arbetet med att utveckla arbetsformer, arbetssätt och organisation har vi tillsatt en verksamhetsutvecklare på varje avdelning genom intern kompetensutveckling. Syftet är att stärka och synliggöra våra ambitioner inom verksamhetsutveckling där digitalisering är vårt mest kraftfulla verktyg.

Ungefär hälften av de chefer som anställdes under året har rekryterats internt. Chefsrekrytering är en viktig karriärväg inom myndigheten.

Medarbetarskap och ledarskap

Vi har påbörjat arbetet med Partsrådets tjänst Effektiva team för att bygga medarbetarskap, ökat samarbete och tydliggörande av uppdraget.

Introduktionen av nya chefer utökats för att stärka ledarskapet. En annan ledarskapsstärkande insats är vårt chefsutvecklingsprogram där enhetschefer från olika avdelningar träffas och utbyter erfarenheter som rör ledarskap och chefskap. Syftet är att skapa relationer och förtroenden chefer emellan. Träffarna leds av personalenheten.

Inom samverkansområdet har vi genomfört utbildningar för fackligt förtroendevalda, skyddsombud och chefer för samsyn och ökad kunskap om vårt samverkansavtal. Vi arbetar aktivt för en ökad dialog och tillit mellan parterna.

Foto: Majja Kristin Nylander

Redovisning av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet

I detta kapitel beskriver vi våra utgångspunkter för planering och redovisning samt hur vi integrerar miljömålen i genomförandet av vår verksamhet.

Kapitlet ger läshänvisningar med tabeller som visar var i årsredovisningen vi redovisar:

- › exempel på åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen
- › klimatarbete
- › våra ärenden
- › uppgifterna i instruktionen
- › regeringsuppdragen

Kapitlet avslutas med en redovisning av fördelning av intäkter och kostnader.

Klimat 2020

Under 2020 har vi fortsatt arbetet enligt den klimatstrategi och handlingsplan som myndigheten beslutade om 2018 (Klimatstrategi 2018-2020). Strategin innehåller tre temaområden: Klimatpåverkan, Klimatanpassning och Kunskap.

I myndighetens inriktningsskrivelse för 2020 delas verksamheten in i tre målområden:

- › levande sjöar, vattendrag och kusten som övergångszon,
- › hav i balans samt levande kust och skärgård
- › hållbart nyttjande av sötvatten och hav

Inom varje målområde ska klimatbegränsning och klimatanpassning beaktas.

Klimatbegränsning

Klimatbegränsning är insatser och åtgärder som kan bidra till minskad tillförsel av, eller minskad förekomst av, växthusgaser i atmosfären. Det senare gör vi genom att skapa förutsättningar för hållbar förnybar energi och genom insatser och åtgärder för bevarande, skydd och restaurering av naturliga miljöer som kan binda kol. Vi arbetar även för att klimatbegränsa vår egen verksamhet. Exempel på insats 2020:

- › nya lokaler, nytt arbets sätt. HaV har bedrivit ett projekt för att säkerställa myndighetens lokalförsörjning i Göteborg från och med den 1 juli 2021. Projektet har fem effektmål varav ett är att de nya lokalerna ska bidra till att minska myndighetens direkta miljö- och klimatpåverkan.

Klimatanpassning

Havs- och vattenmyndighetens arbete med klimatanpassning syftar till att återupprätta och behålla naturliga ekologiska funktioner som stärker de akvatiska ekosystemen och gör dem mindre känsliga inför klimatförändring. Fokus ligger på att utveckla samverkan och integrera klimatanpassning i alla våra processer, att tillämpa naturbaserade lösningar samt att stärka och skydda väsentliga ekosystem och livsmiljöer. En betydande del av vår verksamhet berörs, exempelvis arbetet med att stärka ekosystemtjänster, grön infrastruktur, skydd av arter, livskraftiga fiskbestånd liksom arbete mot spridning av invasiva arter och arbete med skydd av områden. Några exempel på enskilda insatser 2020:

- › vägledning för klimatanpassning av åtgärder inom vattenförvaltningens åtgärdsprogram
- › nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer
- › nationell plan för miljöanpassning av vattenkraften
- › HaV har utarbetat ett förslag till nytt åtgärdsprogram för havsmiljön för perioden 2022-2027. Programmet remitteras fram till 30 april 2021 och ska beslutas

under hösten samma år. I programmet har klimatförändringar identifierats som en faktor som påverkar möjligheterna att nå god miljöstatus i havsmiljön. Förslag på nya åtgärder i åtgärdsprogrammet har granskats utifrån klimataspekter för att undersöka om de påverkas av framtida klimatförändringar. När kännetecknen på god miljöstatus fastställs, och därmed vid bedömning av miljötillståndet, ska hänsyn tas till klimatklassificeringer och effekter av klimatförändring ska övervakas (till exempel pH-värden). I åtgärdsprogrammet har inga åtgärder föreslagits specifikt för att minska klimatpåverkan, eftersom arbetet syftar till förbättringar i havsmiljön.

- › HaV har delat ut 58 miljoner kronor i bidrag till länsstyrelserna till stöd för bättre vattenhushållning och bättre tillgång till dricksvatten. Länsstyrelserna har i sin tur beslutat om bidrag till totalt 155 projekt varav många syftar till att stå väl rustade inför klimatförändringar.

Klimatkunskap

Genom nationell och internationell forskningsamverkan verkar vi för behovsstyrd forskning och ökad klimatkunskap från källa till hav. Genom effektiv kommunikation, utbildningsinsatser och framtagande av pedagogiskt och inspirerande läromaterial bidrar vi till ökad klimatkunskap hos många olika målgrupper. Genom en effektiv och långsiktig miljöövervakning, tillgängliga och välförvaltade miljödata och satsning på smartare miljöinformation skapar vi goda förutsättningar för lärande, forskning, kunskap, innovation, klimatmedvetenhet och kloka klimatbeslut på alla nivåer. 2020 har vi till exempel i samarbete med SMHI arbetat med regeringsuppdrag om klimatförändringarnas och havsförurningens påverkan på koraller i svenska vatten.

Övrigt klimatrelaterat arbete

- › nuvarande klimatstrategi löper ut 2020. HaV har antagit en ny verksamhetsstrategi för 2021-2023. Mot bakgrund av detta genomförs en översyn av Klimat och sårbarhetsanalysen, klimatanpassningsmålen samt handlingsplanen för klimatanpassningsarbetet
- › hållbar vattenresursförvaltning
- › inom HaVs internationella utvecklingsarbete har vi ett samarbete i Västra indiska oceanen om att utveckla och implementera ett verktyg för bedömning och simulering av kumulativ miljöpåverkan särskilt anpassat till havsplanering. Verktöget som heter WIOsym baseras på det svenska Symphony som används inom svensk havsplanering. Under året har vi haft en dialog med Mauritius som har ett intresse av att hantera klimatfrågor i havsplanering. Bland annat deltog vi tillsammans med SGU i IOC-UNESCOS kapacitetsbyggande workshop om havsplanering i oktober. Resultatet bidrar till bättre utvecklade metoder för miljöbedömning och klimatintegrering i havsplanering
- › enligt 11§ i Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete, ska myndigheten ta hänsyn till klimatanpassning i upphandlingar, i den mån det är möjligt. Havs- och vattenmyndigheten har ställt krav i upphandlingar där det varit möjligt, exempelvis fossilsnål/fossilsnåltransport vid leverans av varor

Regeringsuppdrag

Tabell 12. Regeringsuppdrag 2020

Uppdrag	Från Rapportering
Redovisning av arbetet med att stärka det marina områdesskyddet	Regleringsbrev 2020 30 december 2020
Internationellt samarbete mot övergödning	Regleringsbrev 2020 30 december 2020
Uppföljning av åtgärder mot övergödning	Regleringsbrev 2020 30 september 2020
Metod för uppföljning av miljötillståndet i vattenförekomster	Regleringsbrev 2020 1 februari 2021
Stöd inför FN:s havskonferens i Lissabon	Regleringsbrev 2020 11 maj 2020
FN:s årtionde för havsforskning	Regleringsbrev 2020 2 oktober 2020
Klimatförändringarnas och havsförsurningens påverkan på koraller	Regleringsbrev 2020 30 december 2020
Konventionen för bevarandet av levande marina resurser - CCAMLR	Regleringsbrev 2020 15 september 2020
China Europé Water Platform	Regleringsbrev 2020 31 mars 2022
Utvärdering av system med individuella fiskemöjligheter	Regleringsbrev 2020 31 augusti 2020
Gemensam strategi för fiskets framtid	Regleringsbrev 2020 31 maj 2021
Natura 2000	Regleringsbrev 2020 31 december 2020
Skonsamma fiskemetoder	Regleringsbrev 2020 30 april 2021
Medelsanvändning anslag 1:11, åtgärder för havs- och vattenmiljö	Regleringsbrev 2020 31 mars 2021
Medelsanvändning miljöövervakning	Regleringsbrev 2020 31 mars 2020
Uppdrag att fram underlag om utsläpp av tvättvatten från skrubbar från fartyg	Separat beslut 2019 1 oktober 2020
Förbud mot bottenrålning i marina skyddade områden	Separat beslut 2020 1 december 2020
Uppdrag att se över HARO-värdena i den nationella planen för moderna miljövillkor	Separat beslut 2020 15 april 2021
Uppdrag till statliga myndigheter att fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2021 - 2023	Separat beslut 2020 Årligen till och med 2024
Uppdrag till statliga myndigheter att fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2021 - 2023	Separat beslut under 2020 Årligen till och med 2024

Uppdrag	Från Rapportering
Uppdrag att ta fram ett projektförslag för Internationella Havsforskningsrådet (ICES)	Separat beslut under 2020 31 oktober 2021
Uppdrag att vidta ytterligare åtgärder för att öka andelen anställda som arbetar hemifrån	Separat beslut under 2020

Ärenden

De ärenden som myndigheten bedömt väsentliga att redovisa och som omfattar ett stort antal ärenden presenteras i nedan tabell.

Tabell 13. Ärenden

Ärende	Läs om i kapitel/avsnitt
Överträdelsehantering	Överträdelsehantering, sid 96 Tabell 10

Overhead

Tabell 14. Overhead

2020	2019	2018
49%	49%	53%

I kostnaden för ärenden ingår overhead. Vår modell för beräkning av overhead baseras på samtliga kostnader för stödenheter och generaldirektör tillsammans med kostnader för avdelningschefer. Dessa kostnaders procentuella andel av de totala kostnaderna för de fem verksamhetsområdena utgör overheadpåslag på de redovisade ärendena. Overheadkostnaden, OH, framgår av tabell 18. OH har minskat i år jämfört med 2019 och 2018 vilket främst beror på att:

- › Arbetet inom sakområdena har ökat, vilket medför ökade kostnader inom framför allt havs- och vattenförvaltning samt fiskförvaltning

Intäkter från avgifter och annan verksamhet

Tabell 15. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m. 2018	+/- 2019	Budget int. 2020	Int. 2020	Budget kost. 2020	Kost. 2020	+/- 2020	Ack. +/- utgå. 2020
Tjänsteexport								
Utvecklingssamarbete m.m.	0	-9	6 500	158	6 500	159	0	-9
Övrig avgiftsfinansierad verksamhet								
Avgifter enligt avgiftsförordningen §4 m.m.	0	0	0	1 630	0	1 630	0	0

I resultaträkningens post "Intäkter av avgifter och andra ersättningar" ingår även medel från vattendomar. För 2020 budgeterades avgiftsintäkter för SIDA-finansierade projekt, som inte påbörjades under året.

Tabell 16. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras (tkr)

Verksamhet	Ink. tit.	+/- t.o.m. 2018	+/- 2019	Budget int. 2020	Int. 2020	Budget kostn. 2020	Kost. 2020	+/- 2020	Ack. +/- utgå. 2020
Offentligrättslig verksamhet									
Sanktionsavgifter	2714	2 755	484	500	385	0	0	385	3 624
Övrig offentligrättslig verksamhet	2552	69	0	25	0	0	0	0	69
Övriga inkomster av statens verksamhet	2811	859	1 405	25	5	0	0	5	2 269
Summa		3 683	1 888	550	390	0	0	390	5 962

Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten

Tabell 17. Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten

	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	Medel som tillförts statens budget från uppbörds- verksamhet	Erhållna medel för finansiering av bidrag	Finansiella intäkter i transfe- rerings- avsnittet	Finansiella kostnader i transfe- rerings- avsnittet	Avsättning till/upp- lösning av fonder m.m.	Lämnade bidrag	Resultat
2020											
Kunskaps- uppbyggnad	156 591	10 037	-159 516	0	0	56 822	0	0	0	-56 822	7 112
Havs- och vattenförvaltning	299 170	10 149	-309 319	5	-5	797 878	0	0	631	-798 509	0
Havsplanering	7 418	487	-7 905	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	128 392	56 858	-186 676	385	-385	38 296	7 143	-1 179	-8 927	-35 332	-1 425
Internationellt utvecklings- samarbete	6 730	11 163	-17 893	0	0	0	0	0	0	0	0
	598 300	88 694	-681 309	390	-390	892 996	7 143	-1 179	-8 296	-890 663	5 686
2019											
Kunskaps- uppbyggnad	161 527	2 882	-164 185	0	0	51 724	0	0	0	-51 724	224
Havs- och vattenförvaltning	271 965	7 108	-279 113	0	0	809 193	0	0	0	-809 193	-40
Havsplanering	19 382	3 845	-23 227	0	0	100	0	0	0	-100	0
Fiskförvaltning	125 063	36 988	-161 468	518	-518	53 282	29 436	-568	-55 972	-26 178	584
Internationellt utvecklings- samarbete	7 673	11 138	-18 820	0	0	0	0	0	0	0	-9
	585 610	61 962	-646 813	518	-518	914 298	29 436	-568	-55 972	-887 195	758
2018											
Kunskaps- uppbyggnad	153 794	2 609	-158 240	0	0	29 102	0	0	0	-29 102	-1 837
Havs- och vattenförvaltning	179 571	9 877	-189 459	0	0	675 578	0	0	169	-675 747	-11
Havsplanering	19 150	1 988	-21 137	0	0	35	0	0	0	-35	0
Fiskförvaltning	108 857	27 505	-128 532	555	-555	30 215	5 311	-9 266	-43	-26 217	7 831
Internationellt utvecklings- samarbete	7 285	9 260	-16 574	0	0	0	0	0	0	0	-29
	468 657	51 239	-513 942	555	-555	734 931	5 311	-9 266	126	-731 102	5 954

Åtgärder och andra insatser för miljömålen

Havs- och vattenmyndigheten deltar i Miljömålsrådet tillsammans med 17 andra myndigheter. Rådet ska verka för att effektivt öka takten i arbetet för att nå miljömålen och för att stärka myndighetssamverkan. Sedan år 2020 har rådet beslutat om ett nytt arbetssätt, där myndigheternas samverkan samlas i sju programområden. HaV deltar i arbetsgrupper inom fem av dessa områden. (Ramverk för nationell planering, Staten går före, Hållbar elektrifiering, Syntesarbete om ett hållbart livsmedelssystem och Insatser för Grön infrastruktur, där HaV delar ordförandeskap med Naturvårdsverket för projektet Skötsel och restaurering av våtmarker och sötvattensmiljöer).

Tabell 18. Miljökvalitetsmålen

Ett rikt växt och djurliv

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Genomför handlingsplaner för grön infrastruktur (Naturvårdsverket)	Grön infrastruktur i akvatiska miljöer, sid 64
Genomförande av planen för ett utökat skydd och förvaltning av marina områden	Skydd av marina områden, sid 62
Utveckla metoder för kontroll och lokal bekämpning av invasiva främmande arter	Invasiva främmande arter, sid 64
Utveckla tekniskt verktyg för att i ökad grad tillgängliggöra samt komplettera information om främmande arter	Forskning och kunskaps-spridning, sid 34
Utveckla ett nationellt varnings- och responssystem för tidig upptäckt av nya invasiva främmande arter samt hanterings- och beredskapsplaner för dessa	Ingen aktivitet 2020
Införa nya fiskebestämmelser för att freda särskilt hotade kustlekande bestånd innanför trålgränsen i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön	Förstärkt skydd i marina skyddade områden, sid 63
Utreda var ytterligare fredningsområden bör inrättas i kustområdena, samt inrätta sådana områden	Nya och ändrade fredningsområden i Blekinge län, sid 74
Utreda för vilka arter och under vilken tid på året som generella fredningstider bör införas för kustfisk, samt inrätta sådana	Nya och ändrade fredningsområden i Blekinge län, sid 74
Ta fram övergripande ramar för nationella åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper i marin miljö samt samordna arbetet nationellt	Hotade arter, sid 63
Ta fram kunskapsuppbyggande program för hotade arter och naturtyper i marin miljö samt samordna arbetet nationellt	Hotade arter, sid 63
Utveckla vägledning för vad förvaltningsdokument för marina skyddade områden ska innehålla	Ingen aktivitet 2020
Ta fram en samordnad åtgärdsstrategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön	Marin restaurering, sid 65

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Utveckla metoder för ekologisk kompensation och restaurering av marina miljöer	Marin restaurering, sid 65
Kommunikation om ekosystemtjänster genom etablerat nätverk för ekosystemtjänster	Ingen aktivitet 2020

Giftfri miljö

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester (Transportstyrelsen)	Ingen aktivitet 2020
Åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten – nationell samverkan (Livsmedelsverket)	Ingen aktivitet 2020
Samverkan för en innovativ och miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling	Ingen aktivitet 2020
Nationella åtgärder för att nå en acceptabel dioxinsituation	Ingen aktivitet 2020

Grundvatten av god kvalitet

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Bevarande och skydd av källmiljöer (SGU)	Ingen aktivitet 2020
Tillsynsvägledning för skydd av vattentäkter	Vattenskyddsområden, sid 57
Riksintresse för vattenförsörjning	Ingen aktivitet 2020
HaV ska utveckla vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt utveckla: a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden, och b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner	Vattenskyddsområden, sid 57 Regional vattenförsörjningsplanering, sid 58

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Förslag till Havsplaner för Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken	Havsplanering, sid 44
Nationell fiskereglering	Förstärkt skydd i marina skyddade områden, sid 63 Nationell förvaltning, sid 74
En samordnad plan för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens åtgärdsprogram	Nationella arbetet enligt havsmiljöförordningen, sid 39 Åtgärdsarbete, sid 59
Införa nya fiskebestämmelser som syftar till att fisket innanför trålgränsen bedrivs mer artselektivt i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön	Förstärkt skydd i marina skyddade områden, sid 63
Införa fiskebestämmelser som syftar till att minska fisketrycket på kustlevande bestånd innanför trålgränsen i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön som behöver stärkt skydd men som kan fiskas till viss del	Ingen aktivitet 2020
HaV ska ta fram vägledning till verksamhetsutövare, länsstyrelser och kommuner om hur spridning av miljögifter kan förhindras vid muddring, dumpning av muddermassor och annan vattenverksamhet som berör sediment, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas	Ingen aktivitet 2020
Anpassa fiskeflottans kapacitet till tillgängliga fiskemöjligheter i vissa flottsegment	Anpassning av flottans kapacitet, sid 85
Utreda möjligheter att påverka den interna näringsbelastningen, lokalt i övergödda vikar och fjärdar samt i egentliga Östersjön	Vägledning för åtgärder mot intern näringsbelastning i sjöar och kustvatten, sid 59
Vägledning kring hur förändrade hydrografiska förhållanden påverkar biologisk mångfald och ekosystem	Ingen aktivitet 2020
Ta fram en vägledning för kommunal havs- och kustplanering enligt Plan- och bygglagen	Ingen aktivitet 2020
Främja en effektiv och hållbar insamling och mottagning av förlorade fiskeredskap samt förebygga förlusten av nya	Marint skräp, sid 40
Ta fram en riktad nationell informationskampanj till allmänhet och konsumenter om vanligt förekommande skräpföremål i den marina miljön, dess negativa påverkan på miljön samt kopplingen till konsumenternas beteende	Marint skräp, sid 40
Stödja initiativ som främjar, organiserar och genomför strandstädning i särskilt drabbade områden	Ingen aktivitet 2020
Ekosystembaserad förvaltning och nationella mål för fiskförvaltningen	Ekosystembaserad fiskförvaltning, sid 81
Forskning till stöd för miljöarbetet	Forsknings samverkan nationellt och internationellt, sid 35
Vetenskaplig rådgivning till förvaltningen	Kunskapsuppbyggnad, sid 21

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Övervakning av vattenmiljöer, havsmiljön, arter och habitat, fisk enligt EU:s miljödirektiv	Miljöövervakning, sid 29
Rapportering om tillståndet i miljön nationellt	Miljöövervakning, sid 29
Rapportering om tillståndet i Östersjön och Nordsjön	Miljöövervakning, sid 29
Datainsamling kommersiellt fiske	Fisk, sid 33
Internationella konventioner, Polarfrågor samt RAG Fiske (externa dimensionen)	Internationell samverkan och internationella konventioner, sid 29
Internationell samverkan - politiken för global utveckling	Internationellt utvecklings-samarbete, sid 99
Agenda 2030 - globala hållbarhetsmålen	Agenda 2030, sid 33
Miljöövervakning - ökad tillgänglighet till miljödata	Ingen aktivitet 2020
Hållbar vindkraftsutbyggnad	Ingen aktivitet 2020

Ingen övergödning

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljömålsuppföljning (årlig och fördjupad)	Miljömålsuppföljning, sid 29
HaV ska: a) fortsätta att arbeta med utveckling av styrmedel så att utsläppen av kväve och fosfor från enskilda avlopp minskas, samt b) i frågor kring prövning och tillsyn av enskilda avlopp, fortsätta att utveckla sin vägledning till länsstyrelser och kommuner	Enskilda avloppsanläggningar, sid 57
Miljöövervakning (traditionell referensövervakning nationell och regional)	Miljöövervakning, sid 29
HaV ska utveckla vägledning, rådgivning och information om hur åtgärder kan genomföras i syfte att minska internbelastningen och halterna av näringsämnen i vattenförekomster med internbelastning där det behövs för att bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Myndigheten ska också verka för en långsiktig etablering av näringsreducerande åtgärder direkt i sjöar och kustvatten och uppföljning av åtgärdernas effektivitet	Internbelastning i sjöar och kustvatten, sid 59
Rapportering om tillståndet i miljön nationellt	Miljöövervakning, sid 29
Internationell rapportering av miljöinformation	Ingen aktivitet 2020

Levande sjöar och vattendrag

Åtgärd / insatser	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljömålsuppföljning (årligt och fördjupad)	Miljömålsuppföljning, sid 29
Tillsynsvägledning om vattenverksamhet	Vattenverksamhet, sid 58
Tillsynsvägledning för miljö kvalitetsnormer	Miljö kvalitetsnormer för vattenkvalitet och havsmiljön, sid 57
Tillsynsvägledning för vattenskyddsområden	Vattenskyddsområden, sid 57
Miljöbalksprövningar som stödjer miljömålets genomförande	Miljöprövning, sid 52
Kalkning mot försurning	Kalkning mot försurning, sid 61
Åtgärdsprogram för hotade arter	Hotade arter, sid 63
Främmande arter	Invasiva främmande arter, sid 64
Vägledning för miljögifter i vatten – klassificering av vattenstatus	Ingen aktivitet 2020
Fysisk påverkan i jordbruksvatten – ett dialogprojekt mellan HaV och Jordbruksverket	Ingen aktivitet 2020
Miljöanpassning av vattenkraften	Nationell plan för miljöanpassning av vattenkraften, sid 49
Officiell statistik	Officiell statistik, sid 36
Åtgärdsuppföljning - kalkning av sjöar och vattendrag	Uppföljning av det regionala åtgärdsarbetet, sid 62
Samverkan i samhällsplaneringen	Ingen aktivitet 2020
HaV ska ta fram en ny nationell plan för kalkningsverksamheten som ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Den nationella planen ska vara ett stöd för länsstyrelsernas kalkningsverksamhet och prioriteringar samt innehålla en analys av i vilken omfattning den nuvarande kalkningsverksamheten bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs	Nya kunskapsunderlag, sid Nationell plan för kalkning, sid 61
HaV ska vägleda länsstyrelserna vid en prioritering av miljöförbättrande åtgärder som minskar vattenkraftens miljöpåverkan, på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas	Nationell plan för miljöanpassning av vattenkraften, sid 49
HaV ska ta fram en nationell strategi för finansiering av åtgärder med avseende på vattenverksamheter, vattenanläggningar som saknar ansvarig verksamhetsutövare	Ingen aktivitet 2020
Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas	Ingen aktivitet 2020
HaV ska i sitt arbete med att ta fram hanteringsprogram för invasiva främmande arter i vattenmiljöer inkludera de främmande arter som har en sådan påverkan att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte kunna följas	Invasiva främmande arter, sid 64

Foto: Ingvar Lagenfelt

Agenda 2030

Havs- och vattenmyndighetens löpande verksamhet bidrar på olika sätt till att nå FN:s hållbarhetsmål. Myndighetens generaldirektör ingår i styrgruppen för GD-Forum – svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030. Forumet arbetar för att stärka genomförandet av Agenda 2030 i staten. I redovisningen som följer belyser vi ett antal strategiska aktiviteter som innebär samverkan med andra länder.

Myndighetens samarbete med andra länder har särskilt fokuserat på mål 4, 6, 13, 14, 15 och 17. Dessa berör en hållbar förvaltning av havs- och vattenresurser från källa till hav och i ett föränderligt klimat. HaV ska även bidra till kunskapsspridning enligt mål 4. Vår strategi är att bygga långsiktiga samarbeten och partnerskap, vilket står i fokus för mål 17. Inom vårt internationella utvecklingsarbete är dessutom mål 1, 2 och 5 av särskild relevans, främst genom HaVs globala program (SwAM Ocean 2019-2022) som är inriktat på minskad fattigdom genom hållbar användning av havet.

Under 2020 har vi fortsatt att utveckla vårt samarbete i Östersjö- och Nordsjöregionerna genom havsplanering, där det finns möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte med andra länder och regioner. Andra viktiga delar av HaV:s löpande arbete med internationell koppling är marina skyddade områden, ekosystembaserad fiskförvaltning, källa till hav samt havsplanering. Under året har vi bidragit med underlag för uppföljning av de indikatorer inom agenda 2030 som myndigheten ansvarar för. HaV har också haft dialog och erfarenhetsutbyten på internationell nivå genom våra strategiska samarbeten inom miljö- och klimatområdet, bland annat med Sydafrika och Kina.

Exempel på mål i Agenda 2030 som myndighetens internationella aktiviteter har tydlig koppling till:

- › Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt
- › Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk
- › Mål 4. God utbildning för alla
- › Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt
- › Mål 6. Säkerställa tillgången till och hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla
- › Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser
- › Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för hållbar utveckling
- › Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald
- › Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Klimat

Mål 13

HaV har fortsatt att arbeta enligt myndighetens klimatstrategi och handlingsplan för klimatanpassning. Klimatarbetet har integrerats i den nya verksamhetsstrategin för 2021-2023. Klimatförändringen och dess effekter hanteras inom myndighetens analytiska ramverk för en hållbar vattenresursförvaltning som omfattar både vattenkvalitet- och kvantitet. Genom HaV:s internationella utvecklingsarbete stöds förmågan till klimatanpassning i flera länder. Myndighetens upphandling tar hänsyn till både begränsad klimatpåverkan och klimatanpassning. HaV har även rapporterat ett regeringsuppdrag om klimatförändringarnas och havsförsurningens påverkan på koraller i svenska vatten.

Se sid 120, Myndighetens utvecklingsarbete, Klimat.

Rapportering av Agenda 2030 samt miljömål

Mål 6, 14 och 15

HaV bidrog med underlag inom temat hav och vatten - kopplat till mål 6 och 14 i den fördjupade utvärderingen av miljömålen (levererades av Naturvårdsverket 2020).

HaV och SCB har under 2020 fortsatt samverka för att säkerställa Sveriges rapportering och uppföljning av de indikatorer som berör havs- och vattenrelaterad information inom Agenda 2030.

Se sid 29, Hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 och rapportering av indikatorer.

Se sid 29, Miljömålsuppföljningen.

Forskning och Agenda 2030

Mål 4, 6, 13, 14, 15 och 17

Miljömålen är vägledande för de forskningsutlysningar som myndigheten är involverad i. I ett regeringsuppdrag till Formas, HaV och SMHI har vi bidragit med att identifiera svenska insatsområden inom FN:s dekad för havsforskning till stöd för hållbar utveckling.

Se sid 35, Forskningssamverkan nationellt och internationellt.

Akvatisk pedagogik

Mål 4, 6 och 14

Kunskapsspridning genom upplysning och påverkan till allmänheten är en del av HaV:s kommunikationsstrategi. Under 2020 fortsatte myndigheten utveckla det nationella arbetet med havs- och vattenpedagogik från källa till hav genom att stötta två nationella nätverk. VI har också samarbetat med UNESCO-IOC inom området marin pedagogik för att öka havsmedvetenheten internationellt. Webbtjänsten sverigesvattenmiljo.se är ett nationellt initiativ som stödjer spridningen av kunskapen om tillståndet i miljön.

Se sid 35, Regeringsuppdrag Marin pedagogik.

Integrerad havs- och vattenförvaltning – samverkan inom HELCOM och OSPAR

Mål 6, 14 och 17

De regionala havsmiljökonventionerna HELCOM och OSPAR utgör plattformar för genomförande av hållbarhetsmål 6 och 14 och andra globala miljökonventioner.

Se sid 46, Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna OSPAR och HELCOM.

Skydd för biologisk mångfald på internationellt vatten

Mål 14 och 15

Under 2020 arbetade myndigheten vidare med frågor om marint områdesskydd och bistod regeringskansliet i de fortsatta FN-förhandlingarna inom konventionen för Biologisk mångfald, CBD, och om skydd för biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ). HaV har fortsatt bidra till arbetet inom Arktiska rådets grupp PAME samt konventionen om bevarande av marina resurser i Antarktis, CAMLR.

Se sid 99, Internationell samverkan och internationella konventioner.

Nytt globalt utvecklingsprogram – SwAM Ocean

Mål 1, 2, 5, 6, 14, 15 och 17

Under 2020 fortsatte arbetet inom det globala programmet SwAM Ocean finansierat av Sida. Programmet ger också mervärde för andra mål i agendan, till exempel mål 13.

Se sid 103, Internationellt utvecklingssamarbete.

Bilateralt miljö- och klimatsamarbete

Mål 4, 6, 14, 15 och 17

Internationell samverkan och samarbete bidrar till att nå de svenska miljömålen inklusive generationsmålet, Agenda 2030 och åtaganden inom internationella miljökonventioner. Under 2020 har samarbetet fortsatt med speciellt Kina och Sydafrika samt Brasilien, Ryssland och USA. Vårt kunskaps- och erfarenhetsutbyte sker främst inom frågor som rör havsplanering, områdesskydd samt inom vattenkraft.

Se sid 102, Bilateral klimat och miljösamverkan med utvalda länder.

Samverkan med FAO och WTO om fiskefrågor

Mål 14 och 17

Under 2020 har HaV:s arbete fortsatt i samverkan med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Världshandelsorganisationen (WTO) för att lyfta frågor om handel med fiskeritjänster och om fiskesubventionerna.

Se sid 71, Den gemensamma fiskeripolitiken, Globala organisationer.

Ekosystembaserad förvaltning – nya arbetssätt

Mål 14

HaV har fortsatt utveckla arbetssätt för att bidra till en ekosystembaserad förvaltning nationellt. I vårt internationella samarbete har vi fokuserat på att utveckla datainsamling, metoder och verktyg som stödjer en ekosystembaserad förvaltning. Exempel på det är HELCOM Science Agenda och vetenskaplig rådgivning inom ICES.

Se sid 81, Ekosystembaserad förvaltning

Finansiell redovisning

Verksamhetens utfall

Verksamheten visar ett utfall om 5 686 tkr. Den främsta orsaken till utfallet är de projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Tidigare år har projekt resultatförts då bidragsbeslut inte erhållits innan årsskiftet och de upparbetade kostnaderna därmed inte kan periodiseras. Under 2020 har bidrag betalats ut gällande dessa projekt och därmed har intäkten för dem resultatförts.

Resultaträkning

Årets utfall gällande verksamhetens intäkter och kostnader är högre jämfört med föregående år. Detta beror till stor del på upplupna bidrag från Statens Jordbruksverk gällande projekt som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Händelserna påverkar intäktssidan genom att posten Intäkter av bidrag ökar. På kostnadssidan har framför allt posterna Kostnader för personal och Övriga driftkostnader ökat.

Balansräkning

Finansiella anläggningstillgångar och Fonder har ökat på grund av att värdet på Kammarkollegiet Aktiekonsortie ökat. Upplupna bidragsintäkter är kopplade till projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) där myndigheten väntar på beslut om utbetalning. Minskningen på posten Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret beror bland annat på återbetalning av lån. Minskningen på posten Lån i Riksgäldskontoret beror på tillämpning av nytt villkor i myndighetens regleringsbrev som säger att investeringar även kan finansieras av medel från Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Oförbrukade bidrag gäller främst egenutvecklade IT-system inom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) där bidraget finansierar kommande avskrivningskostnader.

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	2020	2019
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	598 300	585 610
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	3 038	2 909
Intäkter av bidrag	3	85 585	58 715
Finansiella intäkter	4	71	337
Summa		686 995	647 571
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-241 531	-228 937
Kostnader för lokaler		-17 750	-17 115
Övriga driftkostnader	6	-387 521	-366 479
Finansiella kostnader	7	-10	-248
Avskrivningar och nedskrivningar	11	-34 496	-34 034
Summa		-681 309	-646 813
Verksamhetsutfall	10	5 686	758
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	390	518
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-390	-518
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		877 229	878 419
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		64	50
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	15	15 703	35 830
Finansiella intäkter	17	7 143	29 436
Finansiella kostnader	17	-1 179	-568
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	17	-8 296	-55 972
Lämnade bidrag	9	-890 663	-887 195
Saldo		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	10	5 686	758

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	11, 20		
Balanserade utgifter för utveckling		122 190	131 227
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		3 346	1 315
Materiella anläggningstillgångar	11, 20		
Förbättringsutgifter på annans fastighet		850	1 336
Maskiner, inventarier och installationer m.m.		9 218	7 208
Finansiella anläggningstillgångar	11		
Andra långfristiga värdepappersinnehav		219 789	208 361
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		109	58
Fordringar hos andra myndigheter		10 275	11 426
Övriga kortfristiga fordringar	12	3 665	4 929
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	13	11 524	10 534
Upplupna bidragsintäkter		37 655	6 536
Övriga upplupna intäkter		739	877
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	14	126 335	146 324
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	23	53 015	84 915
Kassa och bank		4 117	1 285
Summa tillgångar		602 826	616 331
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	16		
Statskapital		187	187
Balanserad kapitalförändring		-12 316	-13 074
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	5 686	758
Fonder			
Fonder	17	233 870	225 574
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	18	712	882
Övriga avsättningar	19	2 521	1 552
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	20	103 762	114 034
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		39 983	46 252
Leverantörsskulder		34 842	33 918
Övriga kortfristiga skulder	21	7 050	4 026
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	22	99 731	94 555
Oförbrukade bidrag		86 798	107 668
Summa kapital och skulder		602 826	616 331

Anslagsredovisning

Samtliga anslag är ramanslag
Belopp i tkr

ANSLAG		Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Om-disponerat anslag	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not till anslagsredovisningen
Utgiftsområde 20									
Allmän miljö- och naturvård									
20 01 002	Miljöövervakning m.m. (a)	8 034	196 700		-8 034	196 700	-178 804	17 896	1
	003 Miljöövervakning m.m. - del till HaV (a)	8 034	193 700		-8 034	193 700	-175 804	17 896	
	005 Bidrag till Swedish Water House (a)	0	3 000		0	3 000	-3 000	0	
20 01 004	Sanering och återställning av förorenade områden (a)	2 394	30 000		-2 394	30 000	-20 345	9 655	2
	007 Sanering o återställ - Sanering vrak - del till HaV (a)	2 394	30 000		-2 394	30 000	-20 345	9 655	
20 01 011	Åtgärder för havs- och vattenmiljö (a)	32 635	1 010 765	28 000	-32 635	1 038 765	-1 018 121	20 644	3
	002 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (a)	32 635	1 010 765	28 000	-32 635	1 038 765	-1 018 121	20 644	
20 01 015	Havs- och vattenmyndigheten (a)	-201	244 341		0	244 140	-238 323	5 817	
	001 Havs- och vattenmyndigheten (a)	-201	244 341		0	244 140	-238 323	5 817	
Utgiftsområde 23									
Areella näringar, landsbygd och livsmedel									
23 01 007	Ersättningar för viltskador m.m. (a)	175	20 000		-175	20 000	-20 000	0	4
	003 Bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffade sådana skador (a)	175	20 000		-175	20 000	-20 000	0	
Summa anslag		43 038	1 501 806	28 000	-43 239	1 529 605	-1 475 593	54 012	

NOTER TILL REDOVISNING MOT ANSLAG

Anslagstilldelningar/indragning enligt regeringsbeslut samt kommentar

Not

- Enligt regeringsbeslut 12 daterat 2019-12-19 disponeras ingen anslagsbehållning från 2019. Beslutet innebär att 8 034 tkr därmed blir indraget. Se not 24.
- Enligt regeringsbeslut 12 daterat 2019-12-19 disponeras ingen anslagsbehållning från 2019. Beslutet innebär att 2 394 tkr därmed blir indraget. Se not 25. Uppdrag Miljöfarliga vrak fokuserade under 2020, förutom att genomföra bärgningsoperation av olja från vraket Finnbirch, på förberedande undersökningar inför en framtida bärgningsoperation av olja från vraket Skytteren. Den största delen av kostnaderna för projekt Skytteren, kommer ligga på beviljade medel för 2021.
- Enligt regeringsbeslut 10 daterat 2019-12-19 disponeras ingen anslagsbehållning från 2019. Beslutet innebär att 32 635 tkr därmed blir indraget. Se not 26.
- Enligt regeringsbeslut 114 daterat 2019-12-19 disponeras ingen anslagsbehållning från 2019. Beslutet innebär att 175 tkr därmed blir indraget.

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	25	5
2714	Sanktionsavgifter	500	385
2552	Övrig offentligrättslig verksamhet	25	0
Summa		550	390

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag / anslagsbenämning	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år							Not	
				2020-12-31	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027
20 01 002 003	Miljöövervakning m.m.	80 000	36 817	61 982	41 535	19 819	628	0	0	0	0	5
20 01 004 007	Sanering och återställning av förorenade områden	30 000	400	5 600	5 600	0	0	0	0	0	0	6
20 01 011 002	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	440 000	312 017	310 366	157 357	66 687	46 200	31 665	7 706	750	0	7

Not

- 5 Av den totala bemyndiganderamen för år 2020, 80 000 tkr, har 61 982 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under år 2021-2023.
- 6 Av den totala bemyndiganderamen för år 2020, 30 000 tkr, har 5 600 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under år 2021.
Då varje vrak är unikt är det inte möjligt att avtala för mer än ett uppdrag åt gången. Därmed blir avtalen ettåriga.
- 7 Av den totala bemyndiganderamen för år 2020, 440 000 tkr, har 310 366 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under åren 2021-2026.
Bemyndiganderamen har använts för ett större antal fleråriga projekt, särskilt till länsstyrelserna.

Finansiella villkor 2020 enligt regleringsbrev

Anslag / anslagspost	Ändamål	Belopp enligt RB	Utfall
20 01 011 002	Villkor 1 i RB, för arbete enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön får högst 21 000 tkr användas.		
	- varav bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (högst 15 000 tkr)	15 000	15 000
	- varav bidrag till Sveriges geologiska undersökning (högst 6 000 tkr)	6 000	6 000
20 01 011 002	Villkor 2 i RB, för arbete enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt, LOVA (högst 260 000 tkr)	260 000	238 395
20 01 011 002	Villkor 4 i RB, för att utveckla åtgärdsarbetet mot övergödning i avrinningsområden m.m. (minst 100 000 tkr)	100 000	79 821
20 01 011 002	Villkor 5 i RB, till att förstärka det internationella arbetet mot övergödning, exv inom HELCOM och OSPAR, varav 10 000 tkr får gå till BSAP-fonden (högst 50 000 tkr)	50 000	22 888
20 01 011 002	Villkor 6 i RB, till förstärkt arbete med vägledning, tillsyn, prövning och omprövning av vattenverksamheter m.m. (minst 70 000 tkr)	70 000	70 745
20 01 011 002	Villkor 7 i RB, för åtgärder enligt förordningen (2019:556) om statligt stöd för bättre vattenhushållning (högst 65 000 tkr)	65 000	60 498
20 01 011 002	Villkor 8 i RB, till insatser för ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marint skyddade områden m.m. (högst 20 000 tkr)	20 000	18 309
20 01 011 002	Villkor 9 i RB, för utveckling av selektiva redskap (högst 8 000 tkr)	8 000	3 060
20 01 011 002	Villkor 11 i RB, för arbetet med och insatser för att stärka vatten- och marinpedagogik (högst 3 000 tkr)	3 000	2 254
20 01 011 002	Villkor 12 i RB, till Göteborgs universitet för Havsmiljöinstitutet (5 000 tkr)	5 000	5 000
20 01 011 002	Villkor 13 i RB, till Internationella fiskesekretariatet (högst 2 000 tkr)	2 000	2 000
23 01 007 003	Villkor 1 i RB, till länsstyrelser för ersättning till drabbad av skador av vilt enligt viltskadeförordningen (15 000 tkr)	15 000	15 000
23 01 007 003	Villkor 2 i RB, till Statens jordbruksverk för medfinansiering av förebyggande åtgärder för skador i fisket (5 000 tkr)	5 000	5 000

Övriga villkor

Låneram	130 000
Räntekontokredit	10 500
Anslagskredit	
20 01 002 003	0
20 01 002 005	0
20 01 004 007	0
20 01 011 002	0
20 01 015 001	7 330
23 01 007 003	0

Finansiella villkor enligt:

Regeringsbeslut 12, 2019-12-19, Regeringsbeslut 10, 2019-12-19,
Regeringsbeslut 114, 2019-12-19, Regeringsbeslut 6 2020-11-05

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Årsredovisningen för Havs- och vattenmyndigheten har upprättats i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Redovisningen följer god redovisningssed i enlighet med förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Periodavgränsningsposter

Projektkostnader periodiseras till upparbetat värde. För periodiseringar av leverantörsfakturer avseende omkostnader i verksamheten tillämpas en beloppsgräns om 50 tkr.

Likviditetsflödet

Havs- och vattenmyndigheten tillämpar principen att in- och utbetalningar belastar räntekontot. Vid transfereringar och förbrukning av anslagen 1:2, 1:4, 1:7 och 1:11 belastas statens centralkonto (SCR) som inte är räntebärande.

Medel från vattendomar, fondredovisning m.m.

Havs- och vattenmyndigheten administrerar medel från vattendomar och beslut (villkorsmedel). Dessa medel används för transfereringar till olika externa bidragsmottagare, men också till Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet enligt regeringsbeslut.

De medel som använts i Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet har redovisats på intäcks- och kostnadskonton i resultaträkningens verksamhetsdel. Samtliga medel, inklusive avkastning och förvaltningskostnader, har redovisats i resultaträkningens transfereringsdel. Detta avser såväl Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet som bidrag till externa mottagare. Fakturerade avgifter enligt vattendomarna redovisas som kortfristig fordran och beloppen avsätts därefter till fond. Fonderna förvaltas av Kammarkollegiet och återfinns också som tillgångspost. Fondernas bokförda värde per den 31 december 2020 uppgick till 187 797 tkr. Som fonder räknas; medel från vattendomar, villkorsmedel, foderavgiftsmedel samt medel avseende Dalälven. Medlen återfinns under rubriken "Fonder" i balansräkningen.

Värderingsprinciper för anläggningstillgångar

Avskrivningarna enligt plan grundas på anläggningarnas ursprungliga anskaffningsvärde och fördelas över den beräknade livslängden. Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en ekonomisk livslängd som uppgår till minst tre år. Förbättringsutgifter på annans fastighet och immateriella tillgångar redovisas som anläggningstillgångar om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr. Följande avskrivningsperioder tillämpas.

	Avskrivningstid (år)
IT-utrustning	3
Inventarier	5
Fordon och andra transportmedel	5
Licensavgifter	3
Förbättringar på annans fastighet	Återstående kontraktstid
Immateriella tillgångar	
› Egenutvecklade IT-program	5,7
› Övriga immateriella tillgångar	3

Egenutvecklade IT-program har från och med 2019 fått en ändrad avskrivningstid från sju år till fem år, då bedömning gjorts att den tekniska livslängden för den här typen av anläggningar inte längre överstiger fem år. Tillämpningen gäller anläggningar som aktiveras under 2019 och framåt.

Bidragsfinansierade projekt

Kvarstående över/underskott i avslutade helt eller delvis bidragsfinansierade projekt avräknas mot förvaltningsanslaget.

Utbetalade ersättningar till ledamöter i insynsrådet m.m.

Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut till ledamöter i insynsrådet och ledande befattningshavare inom Havs- och vattenmyndigheten samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller aktiebolag.

Namn	Uppdrag	Belopp
Generaldirektör Jakob Granit	Ledamot i Kustbevakningens insynsråd Ledamot i Naturvårdsverkets insynsråd Ledamot i Arbetsgivarverkets styrelse	Bruttolön: 1368 Förmåner: 48

Insynsrådsledamöter	Uppdrag	Arvodet
Emma Nohrén	Ersättare i Gentekniknämnden Ordförande för miljömålsberedningen	3,0
Åsa Ranung	Inga uppdrag	4,5
Lisbeth Schultze	Ledamot i Energimyndighetens insynsråd	4,5
Lars Tysklind	Ledamot i Gentekniknämnden	4,5
Christina Nordin	Ledamot i Statens jordbruksverks styrelse	4,5
Kerstin Cederlöf	Ledamot i Stiftelsen IVL Svenska Miljöinstitutets styrelse	4,5
Pernilla Winnhed	Ledamot i Strålsäkerhetsmyndighetens insynsråd	3,0
Peter Ronelöv Olsson	Inga uppdrag	4,5

Noter

Not 1 Intäkter av anslag		2020	2019
1:15	Havs- och vattenmyndigheten	238 258	254 002
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	212 245	194 074
1:2	Miljöövervakning m.m.	127 452	97 928
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden, sanering vrak	20 345	39 606
Summa		598 300	585 610

Utfall på intäkter av anslag 1:15 skiljer sig från utfallet i anslagsredovisningen. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld, som intjänats före 2009.

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar		2020	2019
4 § Avgiftsförordningen			
Konsultuppdrag		128	167
Övrigt		-89	369
Summa		39	536

Intäkterna, enligt 4 § avgiftsförordningen, kommer från verksamhet som är av tillfällig natur eller av mindre omfattning. Vid bedömning av vad som är av mindre omfattning sätts intäkterna i relation till de totala kostnaderna för myndighetens verksamhet. Intäkterna får inte överskrida 5 % av kostnaderna. För Havs- och vattenmyndighetens del uppgår andelen till 0,006 %.

	2020	2019
Övriga ersättningar		
Intäkter från tjänsteexport, utvecklingssamarbete m.m.	158	548
Medel från vattendomar	1 250	0
Övriga avgifter och andra ersättningar	1 591	1 826
Summa	2 999	2 373
Summa avgifter och andra ersättningar	3 038	2 909

Not 3 Intäkter av bidrag

	2020	2019
EHFF, via Statens Jordbruksverk	60 345	30 141
EU	8 959	13 864
SIDA	7 087	5 744
Naturvårdsverket	4 094	6 502
Kammarkollegiet	2 000	0
Arbetsförmedlingen	1 187	513
Skogsstyrelsen	1 008	661
Formas	560	184
LST Västmanland	282	291
Livsmedelsverket	100	0
LST Skåne	22	8
Bygg-Göta	14	14
Lantmäteriet	5	59
Svenska Institutet	-3	67
Nordiska Ministerrådet	-19	59
Försäkringskassan	-53	303
SMHI	0	280
LST Västerbotten	0	24
Summa	85 585	58 715

Ökningen av intäkter av bidrag beror främst på att myndigheten erhållit bidrag från Statens Jordbruksverk gällande projekt, som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

Not 4 Finansiella intäkter

	2020	2019
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	6	296
Realiserade kursvinster	66	42
Summa	71	337

Not 5 Kostnader för personal

	2020	2019
Lönekostnader	160 454	150 357
<i>Varav arvode till Insynsrådet</i>	33	32
Arbetsgivaravgifter, premier, pensioner	82 599	76 970
Övriga personalkostnader	2 927	5 272
Aktiverade utgifter för egentutvecklade tillgångar	-4 449	-3 662
Summa	241 531	228 937

Ökningen av personalkostnader beror främst på fler medarbetare och lönerrevision.

Not 6 Driftkostnader

	2020	2019
Kostnader för köpta tjänster	375 960	340 791
Kostnader för resor	2 288	9 215
Övriga kostnader	9 273	16 473
Summa	387 521	366 479

Överenskommelser och avtal på anslag 1:2 Miljöövervakning m.m. är orsaken till ökade kostnader för köpta tjänster.

Not 7 Finansiella kostnader

	2020	2019
Ränta räntekonto i Riksgäldskontoret	4	168
Realiserad kursförlust	-12	63
Övriga finansiella kostnader	19	17
Summa	10	248

Not 8 Intäkter av avgifter m.m som inte disponeras

	2020	2019
Övriga inkomster av statens verksamhet	5	35
Sanktionsavgifter	385	484
Summa	390	518

Not 9 Lämnade bidrag

	2020	2019
Bidrag till statliga myndigheter	849 430	834 935
Bidrag till kommuner och övriga kommunala sektorn	8 218	10 371
Bidrag till regioner	534	1 045
Bidrag till andra EU-länder	10 150	15 000
Bidrag till övr länder och internationella organisationer	2 022	546
Bidrag till övr organisationer och ideella föreningar	16 449	22 281
Bidrag till privata företag	3 860	3 017
Summa	890 663	887 195

Lämnade bidrag sker huvudsakligen från 1:2-, 1:7- och 1:11-anslag samt utbetalning av medel från fiskeavgiftsmedel och vattendomar.

Not 10 Analys av årets kapitalförändring

	2020	2019
Avgiftsfinansierad verksamhet	0	-9
Bidragsverksamhet	5 686	768
Årets kapitalförändring	5 686	758

Årets kapitalförändring består främst av projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

Not 11 Anläggningstillgångar

2020-12-31 2019-12-31

IMMATERIELLA TILLGÅNGAR**Pågående projekt dataprogram**

Ingående anskaffningsvärde	23 943	78 691
Årets upparbetade utgifter, egen utveckling	19 036	21 365
Årets aktivering egenutv program	0	-76 113
Bokfört värde	42 979	23 943

Dataprogram

Ingående anskaffningsvärde	203 350	132 515
Årets anskaffningsvärde	0	0
Årets aktivering egenutv program	0	76 113
Årets försäljning/utrangering	0	-5 278
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>203 350</i>	<i>203 350</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-95 927	-71 799
Årets avskrivningar	-28 073	-29 406
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	5 278
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-124 001</i>	<i>-95 927</i>
Ingående ackumulerade nedskrivningar	-139	-139
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
<i>Utgående ackumulerade nedskrivningar</i>	<i>-139</i>	<i>-139</i>
Bokfört värde	79 211	107 284
Summa bokfört värde balanserade utgifter för utveckling	122 190	131 227

Rättigheter och andra immateriella anläggningar

Ingående anskaffningsvärde	9 406	13 650
Årets anskaffningsvärde	3 208	694
Årets försäljning/utrangering	0	-4 938
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>12 614</i>	<i>9 406</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-8 091	-12 236
Årets avskrivningar	-1 177	-793
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	4 938
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-9 268</i>	<i>-8 091</i>
Bokfört värde	3 346	1 315

Summa immateriella tillgångar

125 536 132 542

	2020-12-31	2019-12-31
MATERIELLA TILLGÅNGAR		
Förbättringsutgifter, annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	7 077	7 077
Årets anskaffningsvärde	0	0
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	7 077	7 077
Ingående ackumulerade avskrivningar	-5 741	-5 164
Årets avskrivningar	-486	-577
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-6 227	-5 741
Bokfört värde	850	1 336
Fordon och andra transportmedel		
Ingående anskaffningsvärde	5 021	4 672
Årets anskaffningsvärde	143	349
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	5 164	5 021
Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 033	-3 479
Årets avskrivningar	-525	-554
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-4 558	-4 033
Ingående ackumulerade nedskrivningar	71	71
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	71	71
Bokfört värde	676	1 058
Datorer kringutrustning		
Ingående anskaffningsvärde	15 483	17 310
Årets anskaffningsvärde	6 450	2 040
Årets försäljning/utrangering	0	-3 867
Utgående anskaffningsvärde	21 933	15 483
Ingående ackumulerade avskrivningar	-11 540	-13 970
Årets avskrivningar	-3 307	-1 378
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	3 809
Utgående ackumulerade avskrivningar	-14 847	-11 540
Bokfört värde	7 086	3 943
Övriga inventarier		
Ingående anskaffningsvärde	25 942	26 190
Årets anskaffningsvärde	177	452
Årets försäljning/utrangering	0	-700
Utgående anskaffningsvärde	26 119	25 942
Ingående ackumulerade avskrivningar	-23 735	-23 113
Årets avskrivningar	-928	-1 322
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	700
Utgående ackumulerade avskrivningar	-24 663	-23 735
Bokfört värde	1 456	2 207
Summa bokfört värde maskiner, inventarier och installationer m.m.	9 218	7 208
Summa materiella tillgångar	10 068	8 544
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	135 603	141 086

För finansiering av anläggningstillgångar se not 20.

Finansiella anläggningstillgångar

Havs- och vattenmyndigheten har tillgångar hos Kammarkollegiet. Dessa tillgångar avser fiskeavgifter beslutade enligt vattenlagen. Medlen redovisas både på tillgångssidan och på skuldsidan i balansräkningen och återfinns därför också under "Fonder". Beloppet inkluderar utdelningar och ränteintäkter.

Medlen hos Kammarkollegiet består av 25 fonder med olika placering i aktiekonsortium, räntekonsortium samt likviditetsförvaltning. Kammarkollegiet ansvarar för förvaltningen. Fondernas bokförda värde per 31 december 2020 uppgår till 187 797 tkr fördelat på Räntekonsortie 67 287 tkr samt Aktiekonsortie 120 510 tkr.

Nedan angivna belopp är Kammarkollegiets marknadsvärde.

	2020-12-31	2019-12-31
Kammarkollegiet Aktiekonsortie	154 598	142 134
Kammarkollegiet Räntekonsortie	65 191	66 227
Summa	219 789	208 361

Not 12 Övriga kortfristiga fordringar

	2020-12-31	2019-12-31
Medel från vattendomar	3 631	4 562
Övriga fordringar	34	367
Summa	3 665	4 929

Not 13 Periodavgränsningsposter

	2020-12-31	2019-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	3 993	4 072
Övriga förutbetalda kostnader	7 530	6 462
Summa	11 524	10 534
Upplupna bidrag		
Upplupna bidragsintäkter myndigheter	33 579	2 530
Upplupna bidragsintäkter övriga	4 075	4 005
Summa	37 655	6 536
Övriga upplupna intäkter		
Upplupna avgiftsintäkter	739	877
Summa	739	877

Ökningen 2020 gällande upplupna bidragsintäkter beror på fordran hos SJV för projekt finansierade av Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

Not 14 Avräkning med statsverket

	2020-12-31	2019-12-31
UPPBÖRD		
Ingående balans	-1	-3
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-390	-1 888
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	388	1 891
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel (+)	0	0
Fordringar/Skulder avseende uppbörd	-3	-1
ANSLAG I ICKE RÄNTEBÄRANDE FLÖDE		
Ingående balans	148 620	72 403
Redovisat mot anslag (+)	1 237 270	1 210 026
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-1 252 435	-1 133 809
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	133 455	148 620
ANSLAG I RÄNTEBÄRANDE FLÖDE		
Ingående balans	201	-7 580
Redovisat mot anslag (+)	238 323	254 183
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-244 341	-246 654
Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	251
Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-5 817	201
FORDRAN AVSEENDE SEMESTERLÖNESKULD SOM INTE HAR REDOVISATS MOT ANSLAG		
Ingående balans	347	528
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-65	-181
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	282	347
ÖVRIGA FORDRINGAR/SKULDER PÅ STATENS CENTRAL-KONTO I RIKSBANKEN		
Ingående balans	-2 843	-636
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	61 781	42 721
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-1 312 568	-1 176 847
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar (+/-)	1 252 047	1 131 919
Saldo	-1 582	-2 843
UTGÅENDE BALANS	126 335	146 324

Saldot Anslag i icke räntebärande flöde hänförs framförallt till när fakturor gällande avtal och överenskommelser för myndighetens sakanslag betalas i förhållande till när anslaget belastas.

Not 15 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

	2020	2019
Kammarkollegiet fiskeavgifter	15 993	34 708
EU	-290	0
Övriga	0	1 122
Summa	15 703	35 830

Myndigheten lämnar bidrag finansierade av fiskeavgiftsmedel till externa bidragsmottagare, enligt Förordning (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter.

Not 16 Specifikation av myndighetskapitalet

	Statskapital	Bal.kap Anslagsfin. verksamh.	Bal. kap. Avgiftsfin. verksamh.	Bal. kap. Bidragsfin. verksamh.	Kapital- förändring enl. RR	Summa
Föregående års UB	187	645	1 647	-15 307	701	-12 129
A Ingående balans	187	645	1 647	-15 307	701	-12 129
Föregående års kapitalförändring	-	-	9	-768	758	0
Årets kapitalförändring	-	-	-	-	5 686	5 686
B Summa årets förändring	0	0	9	-768	6 444	5 686
C Utgående balans	187	645	1 656	-16 075	7 145	-6 443

Not 17 Fondredovisningar m.fl.

Fond/konto i BR	6:5	6:6	Äldre	6:9	Untran- Lanforsen	Villkors- medel	Flott- leder	TOTALT FONDER
IB 2020	139 589	24 592	7 976	7 162	22 996	22 894	365	225 574
Avsättning/upplösning	6 244	4 201	370	163	-3 984	1 303	0	8 296
UB 31/12	145 833	28 793	8 346	7 324	19 012	24 197	365	233 870
Inkomna bidrag	6 489	9 619	172	0	0	963	0	17 242
Lämnade bidrag								
- till egen verksamhet	-1 250	0	0	0	0	0	0	-1 250 ²⁾
- till externa	-2 956	-5 999	0	0	-4 500	-205	0	-13 660
Finansiella intäkter ¹⁾	4 332	628	224	187	1 036	736	0	7 143
Finansiella kostnader ¹⁾	-371	-47	-27	-24	-520	-190	0	-1 179
Summa	6 244	4 201	370	163	-3 984	1 303	0	8 296

¹⁾ I posterna ingår uppbokningar av realiserade värdeförändringar, som görs enligt bestämmelserna för värdering av finansiella instrument.

²⁾ Lämnade bidrag - till egen verksamhet, 6:5 medel reg.beslut 2020-09-17, -1 250.

Not 18 Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående avsättning	882	795
Årets pensionskostnad	36	196
Årets pensionsutbetalningar	-206	-109
Utgående avsättning	712	882

Avser delpensioner samt pensionsersättning och särskild löneskatt.

Not 19 Övriga avsättningar

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående balans	1 552	1 506
Avsättning personalkostnader	1 055	0
Årets avsättningar för lokalt omställningsarbete	-86	46
Utgående balans	2 521	1 552

Avsättning för lokalt omställningsarbete 0,3% av bruttolönesumman per månad.
I summan är använda medel avräknat.

Not 20 Skuld till Riksgäldskontoret

	2020-12-31	2019-12-31
Lån till anläggningstillgångar		
Enligt regleringsbrevet för år 2020 disponerar Havs- och vattenmyndigheten en låneram på 130 000 tkr i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål. Mot bakgrund av ovan nämnda redovisas finansieringen av anläggningstillgångar på följande sätt:		
Ingående balans	114 034	114 034
Nyupptagna lån	0	0
Årets amorteringar	-10 273	0
Utgående balans	103 762	114 034
Finansiering av anläggningstillgångar		
Lån Riksgäldskontoret 2020-12-31	103 762	114 034
Nyinköp, balanserat aktivering, avskrivning och nedskrivning 2019-12	0	2 543
Skillnad bokfört värde mot upptaget lån i Riksgäldskontoret	367	0
Pågående utvecklingsprojekt, ej lånefinansierat	14 117	0
Anl. ej lånefinansierade	17 358	24 510
Summa	135 603	141 086

Beviljad räntekontokredit i Riksgäldskontoret för år 2020 är 10 500 tkr.
Lånen finansieras utifrån villkoren i regleringsbrevet.

Not 21 Övriga kortfristiga skulder

	2020-12-31	2019-12-31
Personalens preliminärskatt	3 911	3 858
Övriga kortfristiga skulder	3 140	167
Summa	7 050	4 026

Not 22 Periodavgränsningsposter

	2020-12-31	2019-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och arvoden	1 086	874
Upplupna semesterlöner	13 876	15 154
Upplupna kostnader, övrigt	84 769	78 527
Summa	99 731	94 555
Oförbrukade bidrag		
Oförbrukade bidrag myndigheter	68 309	82 306
Oförbrukade bidrag övriga	18 489	25 362
Summa	86 798	107 668

Upplupna kostnader avser främst överenskommelser som finansieras med anslag 1:2 och 1:11. Projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Bidraget kommer främst att finansiera avskrivningskostnader gällande egenutvecklade IT-system.

Oförbrukade bidrag myndigheter förväntas att tas i anspråk enligt nedanstående intervall:

Inom 3 mån	4-12 mån	13-36 mån	Mer än 36 mån	Totalt
8 202	15 549	35 743	8 815	68 309

Not 23 Kassa och bank

	2020-12-31	2019-12-31
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	53 015	84 915
Kassa och bank	4 117	1 285
Summa	57 132	86 199

Minskningen beror bland annat på återbetalning av lån till Riksgäldskontoret.

Not 24 Specifikation av Anslag 1:2, Miljöövervakning m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 1 405 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2020 tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel, vilket kan innebära återbetalning av medel. Totalt kommer myndigheten att återföra 17 896 tkr till staten.

Not 25 Specifikation av Anslag 1:4, Sanering och återställning av förorenade områden m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har inte återkrävt några oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2020 tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel, vilket kan innebära återbetalning av medel. Totalt kommer myndigheten att återföra 9 655 tkr till staten.

Not 26 Specifikation av Anslag 1:11, Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 31 136 tkr oförbrukade medel. Havs- och vattenmyndigheten har under 2020 tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel, vilket har inneburit återbetalning av medel. Totalt kommer myndigheten att återföra 20 644 tkr till staten, återbetalda medel är en del av detta belopp.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

	2020-12-31	2019-12-31	2018-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Låneram hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	130 000	115 000	115 000	105 000	75 000
Utnyttjad vid räkenskapsårets slut	103 762	114 034	114 034	89 517	72 516
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	10 500	20 000	20 000	20 000	45 000
Maximalt utnyttjad under året	0	0	15 843	2 635	16 609
Räntekonto					
Ränteintäkter	6	296	493	411	271
Räntekostnader	4	168	119	111	38
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter, utfall	3 038	2 909	8 657	9 963	10 209
Disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	6 500	9 500	8 700	10 000	9 500
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	390	518	555	512	390
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	550	550	550	525	500
Anslag - Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	5 817	0	7 580	6 601	6 876
Anslagssparande sakanslag	48 195	43 239	47 763	14 471	23 073
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	550 000	423 000	395 000	330 000	330 000
varav gjorda åtaganden	377 948	349 235	308 150	243 467	275 650
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	7 330	7 399	7 328	6 903	6 758
Utnyttjad kredit	0	201	0	0	0
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	289	282	266	263	252
Medelantalet anställda	315	308	290	283	272
Driftkostnad					
Per årsarbetskraft	2 294	2 172	1 850	1 753	1 618
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	5 686	758	5 954	-9 417	-6 554
Balanserad kapitalförändring	-12 316	-13 074 ¹⁾	-17 658	-8 241	-1 687

¹⁾ Enligt regeringsbeslut 8 daterat 2019-06-27 ska myndigheten inleverera ackumulerat överskott uppgående till 1 370 tkr till inkomsttitel 2811. I och med rättningen påverkas Balanserad kapitalförändring med motsvarande belopp.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Göteborg 2021-02-16

Jakob Granit

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 39 Göteborg
010-698 60 00
havochovatten.se
havochovatten@havochovatten.se